

si h' no ualuit qd' renocer' pudore. unde
 die: Sine illos audierit. die coelie. Si aut'
 coeli. n' audierit. sic e' sic' ethnie' & pub
 lican'. idest' excommunicari debet. & sic denu
 tari. Sane p'cedes ordo scilicet correptionis
 intelligit' tantu' de criminalib' q' de culpis
 g'neralib' solent claustrales se in suis ca
 pitulis accusare. n' p'missa admonitioe
 Veruntam' accusans caueat diligenti. ne
 h' faciat ad infamandu'. si ad corrigendu'.
 q' siqs' ex deliberatione. contritum facit
 mortalit' peccaret. **Explicit Lib' Qui
 tus intulatur de Sctificacoe Exaru.**

**In nomine d'ni incipit Prologus in li
 celestis medicus. viii Sextuor'**

Sancti medici. vni Sextuor'
 humani genis reparato. tali m'
 sanant' egrotu'. sicut opime
 uicelat' egrotanti. & egrotu'. & occasione
 egroti. Egrot' igit' homo fuit ex sensu
 rationis. in orb' au' originalis culpa. Origo
 non est' culpe. licet p'ncipali' fuit ex consen
 su rationis. occasioem tam' simpliciter ex se
 sib' carnis. Ad h' ergo qd' medicina respon
 det morbo. oportuit qd' n' est' sp'it'
 talis veru' etiā aliqd' habet de sensib' ^{causis}
 signis. ut sensibilia fuerunt aie occasio
 labendi. ita essent ei occasio resurgendi.
 p'p'ea medicina in' uolunt' consistit in ex
 chialtis sac'mentis. **Explicit Prologus.**

Incipit Annotatio Caploz lib' Septis.

Distinctio sacram'ti. De institutione
 sacram'toz. De effectu sacram'toz. De
 numero sacram'toz. De dispensatione sacrame
 toz. De annu'te & reuerentia sacram'toz. De dis
 tincta sacram'toz. De baptis'mo. De eucharistia &
 exorcis'mo. De confirmatione. De sac'm'nto eu
 charistie. De dignitate eucharistie. De effectu
 eucharistie. De modo sumendi eucharistiam.
 De abstinentia a ieiunione. De officio mis

**De negligentis in missa. De sac'm'nto penite
 tie. De qualitate penitentie. De effectu peni
 tentie. De partib' penitentie in g'mum.
 De contritione. De confessione. De quali
 tate & effectu confessionis. Qui debet fieri confes
 sio. De sigillo confessionis. De satisfactione.
 De partib' satisfactionis in g'mum. De singulis
 partib' satisfactionis. De iustificacione impy.
 Per qd' remittant' venialia. De remissione
 uenialis pct'. De extrema unctione. De sa
 cramento ordinis. De qualitate ordinandoz.
 De iura ordinatione. De matrimonio. **Finit
 Annotatio Caploz. Incipit Lib' Sextus.
 q' intulatur de uirtute Sacram'toz. Ca
 pituloz Primu'. Distinctio Sacram'ta.****

Sacram'tu'
 est ut ait Au
 gustin' inu
 sibilis q'ie
 uisibilis for
 ma. Nec dif
 finito gen'
 us est. & con
 uent' sacra
 m'tus ta noue

legis quam ueteris. quia tam' ista qua
 illa s' ex similitudine representantia. & ex
 institutione significantia. sedm' aut' qd'
 eade' distinctio inuenit' sacram'tis noue le
 gis sic supplenda e'. ita ut ei' similitudine
 gerat. & causa existat. q' n' solum ex simi
 litudine representant. ut ex institutione
 significant. s' etiam ex h'ic' diuina
 sanctificant. & gram' offerunt. p' q'm a
 nima curat' ab infirmitatib' uicior'. & h'
 est qd' Augustin' infirmat' in alta distinct
 tione dicens. Sacram'tum inq' e' illud
 in q' sub reposito uerū uisibiliu' diuina
 uirtus salutis secreti operatur. Et etiā terra

definitio hugo de sco victore. qd sac
 menti est manale elementum. ex infecus
 oculis suppositum. ex institutione signifi
 cans. ex similitudine representans. ex scifi
 catione aliquam gram inuisibilem. Ta
 ranguntur h. que snt de ratione sacramenti.
 scilicet. 7. ppe. accepti sacramenti. Primum est.
 naturalis similitudo. ex q habet aptitu
 dinem significandi. Scdm. est actua istruc
 tio. ex q habet ordinem. determinatam ordina
 tionem. respectu huius significati. Tertium est
 spiritalis scificatio. ex q habet virtutem efficien
 di illud signatum. Itē dicit Augstinus. qd sacra
 menti est sacre rex signi. illud autē n̄ est dif
 finitio. s; pxi etymologia sacramenti. **De**
Sacramenta Instituce Sacramtoꝝ. ij.
Sacramta Instituce Sacramtoꝝ. ij.
 legis grē xp̄i instituit. tamq̄ noue
 legis lator. in q̄ uocatur ad p̄mia. dedit p̄
 cepta. instituit sacramta. Xp̄i enī ubum
 patris. cū sit sume uirtus. sume uirtutis. 7.
 sume bonitatis. p̄misit p̄mia beatificanti
 a. a ratione uirtutis. dedit p̄cepta dirigenti
 a. a ratione uirtutis. instituit sacramta ad
 uiuantiā. ut sic p sacramta reparer̄ uirtū.
 adimplenda p̄cepta. 7. p̄cepta pueniat
 ad p̄mia. Instituit autē xp̄i sacramta n̄
 bis. 7. elementis. ut ait Augstinus. Accedit inq̄
 ubum ad elementum. 7. sit sacramtum. 7. est
 ibi elementum. p̄ materia. 7. forma uboz. p̄ for
 ma. Ad h̄ uō instituta s̄ sacramta. in u
 bis. 7. elementis. ut habent euidentiā signi
 ficandi. 7. efficacā scificandi. q̄a dum ele
 mta oculis. 7. ūba aurib; se offerūt. q̄ sunt
 sensus p̄ncipi cognoscendi. dant euidenti
 ā significationis. Deinde ūba scificant ele
 mta. ut plenior fiat humane curatiois
 efficacā. Instituit autē d̄s sacramta di
 uisimode. Quēdā enī ante aduentū suum.
 ut matrimonii. 7. penitentiā. s; h̄ duo cō

firmant. 7. ūmānt. in lege ewangelical
 dū penitentiā predicauit. 7. nuptijs in
 ūt. Alia q̄ngs sacramta solus xp̄i inuicia
 uit. Confirmatioem quidē manū parui
 lis imponēdo. unctioem uō discipulos ad
 curandū mittendo. q̄ infirmos ungebat
 oleo. sic d̄r in matth. Baptismū autē sus
 cipiendo. Deinde formā dando. Ordinem
 uō post potestatem ligandi 7. soluendi. tri
 buendo. 7. conficiendi sacramtū altaris.
 Eucharistiā autē. comparando se grano
 frumti. 7. scificando. ad dando discipulis.
 imminente passione sacramtum corpus 7.
 sāguinis. Instituta s̄ etiā sacramta
 multiplici de causā. Primo p̄p̄ humilia
 tioem. de qua homo q̄rit salutē in infiorib;
 se. Sed p̄p̄ erudicioem. qua homo p̄uisibi
 lia ad cognoscendū inuisibilia rapiat.
 Tercio p̄p̄ exercitatioem. q̄ noxiā homo
 declinet occupatioem et ocū. Quarta ē.
 p̄p̄ congruitatem medici ad medici
 nam. q̄a cū medicus sit d̄s 7. homo. con
 ueniens medicina temere debet aliqd
 diuinū. scilicet. inuisibile quā. 7. aliqd
 humanū. scilicet. uisibile grē formā. Qu
 ta est congruitas ex parte infirmi. q̄
 a cū infirmus sit homo stans ex cor
 pore 7. sp̄i. sp̄i autē in corpore. nō bene
 capiat spiritalia. nisi in corporalib;. con
 gruuū fuit dare medicamta spiritalia
 reb; sensibilib;. sic pillule in nebula. Sex
 tum est. p̄p̄ augmentū m̄i. q̄ultū enim
 ualeat ad m̄tum. q̄ndo deo credit̄ in h̄ys.
 ubi humana ratio n̄ prebet experimentū
 Patet igit̄ ex p̄cedis. que sit sacramtoꝝ
 causa efficiens. q̄a diuina institū. Q̄
 formalis. q̄a grē scificatio. Q̄ finalis. q̄
 a humane fragilitatis curatio. **De**
Effectu Sacramentorum. iij.

Effectus sacramentorum noue legis multi-
plex est. Primo a peccato mundat. Secundo
in bono confirmat. Tertio corpori christi mysti-
co incorporat. Quarto iustificat. Quinto
ad futuram uitam preparat. Sexto erudiendo
illuminat. Septimo a malo preseruat.
Ista parent in septem sacramentis. per ordinem.
Nam primum operatur baptismus. secundum uero con-
firmatio. et sic de alijs. **S**acramenta dicuntur
esse gratie uasa. et causa sunt quod in eis gratia sub-
stantialiter contineatur. uel causaliter efficiatur.
cum in sola anima collocari habeat. et a
solo deo infundi. Sed quia nullis. et per il-
la gratiam curationis a summo christo medi-
co oportet hauriri. licet non alligantur po-
tentiam suam. sacramentis. qui et per alias vi-
as gratiam confecti ualeant. Sacramenta semper
significationem habent uitantis. sed non semper
per efficaciam curationis. non propter defectum ex
parte sui. sed ex parte suscipientis. quia
gratia nulla datur repugnantia. et impugnan-
ti fonte gratie. Unde sacramenta non sanctificantur
nisi accedentes digne. et absque omni fic-
tione. Non nunquam tamen uirtute sacramen-
torum fit de arripo contus. ita quod defectus
dignitatis uel preparationis. uel ex parte
suscipientis. suppletur uirtute diuina in sa-
cramentis. dum in accedens non sciat se in mor-
tali uel in proposito peccandi. Unde sciendum.
quod quidam suscipiunt sacramentum tantum
ut sic accedentes. Quidam rem tantum.
ut quod per contritionem. et fidei deuotionem gra-
tiam recipiunt prius quam ueniant ad sa-
cramenta. Quidam suscipiunt et sacramen-
tum et rem. ut digne accedentes. **S**a-
cramentum dicitur a sacramento. et hoc potest fie-
ri tripliciter. aut scitatem significando
tantum. aut efficiendo tantum. aut simul
efficiendo. et sanando. Primo inuenit

ratio sacramenti rebus significatis per sacramen-
ta tam ueteris quam noue legis. Huius exemplum
habemus in nativitate. quia medicina dicitur sana-
re efficiendo tantum. sed uena dicitur sanandi
cundo tantum. Circumcisio uero sanat efficien-
do et sanando. **Q**uinq; sunt que animam ius-
tificat. sed diuersimode. **U**s enim iustificatur
auctoritate. gratia iustificat formaliter. expul-
sionem morbum spiritalem. Impletio mandatorum.
iustificat ut dicitur. Sacramenta uero tamquam ua-
sa medicinalia in quibus offertur gratia. Sacerdos
autem minister. Exemplum horum habemus in cu-
ratione morbi corporalis. **U**s enim sanat
corpus auctoritate. medicina effectiue. die-
ta conseruatiue. uas medici gentiue. **U**t
dicitur uulgariter. **P**eris ista sanant me. me
dicitur uero sanat ut minister. **D**e **A**umentis
Sacramenta noue **sacramentorum** **iii.**
legis septem sunt. secundum diuinitatem
hominum in ecclesia. Primum est institutum. scilicet
baptismus. secundum pugnantium. ut confirmatio.
tertium uires resumptiuum. ut eucharistia. **Q**u-
rtum resurgentiu. ut penitentia. Quintum
exercentiu. ut extrema unctio. Sextum mi-
nistrantiu. ut ordo. Septimum nouos mili-
tes introducentiu. ut matrimonium. **S**a-
cramenta sunt figurata in septem signaculis. quibus
fuit ueteris testamenti pagina sigillata. que
agnus qui habet clauem dauid claudit et
nemo aperit. referantur. **I**tem in septem tubis.
quibus angeli cecinerunt. **I**tem in septem stellis.
quibus habebat similis filio hominis in dextera
sua. **I**tem in septem panibus. quibus dicitur turba
sacrauit. **I**tem in septem oculis super unum lapide-
dem. **I**tem in septem lucinis tabernaculi. superpo-
sitis candelabro. **I**tem in septem circumuersionibus
Jericho. **I**tem in septem locutionibus Naama in ior-
dane. **S**acramenta septem sunt. quod disponuntur
ad uirtutes septem habendas. Nam baptismus

est sacramentum fidei. confirmatio spei. eu-
 charistia karitatis. penitentia iusticie
 extrema unctio. in bono perseverantie q̄ est fir-
 titudinis plenitudo. ordo prudentie. ma-
 trimonium temperantie. **A**lia est ratio nu-
 meri sacramentorum. que ordinat̄ con-
 tra culpā. et contra quadruplicē penā. Un-
 de baptismus ordinat̄ contra peccatū origina-
 le. penitentia contra mortale. Extrema un-
 ctio veniale. ordo contra ignorantia. eucha-
 ristia contra malicia. Confirmatio contra im-
 potentiam. Matrimonium contra concupiscentiam.
 qm̄ temperat et excusat. **A**lia ratio numeri
 sacramentorum. q̄a sacramenta sūt cause sana-
 tue. morbi spiritualis. ad modum corporaliū.

Medicina corporalis quadruplex est. scilicet
 curativa. servativa. preservativa. melio-
 rativa. Simili mō et sacramenta curant. Bap-
 tismus enim curat simul et totalit̄. Peniten-
 tia uero curat paulatim quantum ad penam.
 quousque nullus pene homo debitor sit. Ex-
 terna unctio curat a morbis lenioribus. scilicet a
 venialibus. sic baptismus et penitentia curant
 a morbis mortalibus et letalibus. Sic ergo sacra-
 menta preterea tria sūt quasi medicine cura-
 tue. Confirmatio est medicina servati-
 ua spiritualis sanitatis. in q̄ dat̄ sp̄s sc̄s ad
 robur. et ad perseverantiam gr̄e dare in bap-
 tismo. Matrimonium est medicina preserva-
 tiva. Ordo est medicina meliorativa in
 q̄ augm̄tatur gr̄a. Eucharistia hominē
 simul facit. curat enim venialia que sūt
 occasio rume maioris. servat etiam gr̄am
 inventā in homine. et augm̄tat. sicq̄ me-
 liorat. et nihilominus peccatū preservat. **De ad-**

Potestas perlocutione Sacramentorum. V.
 dispensationis sacramentorum. resp̄nta
 lit̄ spectat solum ad gen̄ humanū. In om-
 nibus aut̄ sacramentis dispensandis. neces-

saria est in dispensatione intentio. q̄ q̄s
 intendat facere qd̄ x̄p̄s instituit ad huma-
 nam salutē. ul' facere salte qd̄ facit ecclesia.
 in q̄ claudit̄ in gen̄ali intentione preterea. q̄a
 ipsa ecclesia sicut sacramenta a x̄p̄o accepit.
 sic ad fidelium salutē dispensat. Rursum
 q̄a ordo dignitatis exigit. ut maiora
 maioribus. minora minoribus immutentur.
Quedā respiciūt excellentiā dignitatis.
 ut sacramentū confirmationis. et ordō.
 unde referunt̄ ab ep̄is. **Q**uedā uero respici-
 unt indigentiam necessitatis. ut bap-
 tismus. matrimonium. quorum unū regenerat.
 aliud uero genat. et hoc dispensatio p̄so-
 nis infirmis conceditur. maxime in ar-
 ticulo necessitatis. qd̄ dico ratione bap-
 tismus. **Q**uedā aut̄ sacramenta sūt quasi medi-
 cina. ut eucharistia. et penitentia. et un-
 ctio extrema. et ista dispensatio ad solos
 pertinet sacerdotes. q̄ sūt quasi medici in
 t̄ ep̄os. et minores personas constituti. Sa-
 cramenta dispensari possunt et a bonis. et
 a malis. a fidelibus. et infidelibus. unctio ecclesiā.
 et exco. quia si dispensari possent tantū
 a bonis. nullus est certus de susceptione
 sacramenti. cui nullus sit certus de bonitate
 ministris. sicut nō p̄ria. et ita semper oportet
 retinere. et malicia unius prejudicaret ali-
 ene salutē. **I**ntentio sacramentorum dispensa-
 tio immittit hominē. nō ratione sanctita-
 tis quarat. s̄ ratione auctoritatis que
 semper manet. quantum ē de se. Sciendum
 aut̄. qd̄ quedā sacramenta habent substā-
 tialia. quedā uero sacramentalia. **Q**uantum
 aut̄ ad substāntialia. nō plus ualeat ope-
 ratio boni ministris qm̄ mali. q̄a d̄s ibi ope-
 ratur ut actor. homo ut ministris. **S**ed in sacra-
 mentalibus sicut sūt orationes. plus potest
 ualere operatio boni qm̄ mali. **H**oc aut̄ est

p accidens. nō p se. id est q̄ntum ad aliq̄s est
factus accidentales. nō q̄ntum ad essentia
les. **Q**uamuis igit̄ apud hereticos sint
sacram̄ta uia. nō tam̄ recipientib̄ utilia.
nisi ad eccl̄ie uideant̄ unitate. Vnde du
ḡm. Eccl̄ia comparata parad̄iso. indi
cat posse bapt̄ismū homines foras ac
cipe. s̄ salute n̄ tenere. Nā & flumina de
parad̄isi fonte. foras laugi emanauerūt.
n̄ tam̄ in mesopotamia. n̄ in egipto. q̄
illa flumina puenerūt. est felicitas uite
q̄ de parad̄iso memorat̄. **De karaktere**

Triplex ē status & uacōne sac̄m̄torū. vi
fidelū in acie eccl̄iastice ierarchie.
scil; fidei gente. fidei roborate. & fidei mul
tiplicare. Scdm̄ p̄mū fit distinctio fide
liū ab incredulis in bapt̄ismo. Scdm̄ ali
ud fit distinctio fortū ab infirmis. & h̄ in
sacram̄to q̄firmationis. Scdm̄ t̄cū. fit
distinctio clericorū a laicis p̄ sacram̄tum
ordinis. Hinc est qd̄ hęc tā sacram̄ta ca
ractares imp̄munt. p̄ q̄s indelēbil̄ m̄p̄
fos semp̄ distinguunt. vnde nullaten̄ ita
ri possunt. **K**aract̄ igit̄ bapt̄ismalis ē
incipientū. q̄firmationis p̄ficentū.
s̄ ordinis est p̄fectorū. Præcā triplex ē
ph̄c̄ fit distinctio ad similitudinē dis
tinctionis alicuī exercit̄. Prima ē mu
nis. scil; tot̄ exercit̄. ab alio exercitū. & h̄
sp̄ualit̄ p̄ bapt̄ismū. Secda ē specialis.
scil; militū applarib̄. h̄ aut̄ fit p̄ q̄fir
mationem. Tercia ē specialissima. scil;
duciū ab ut̄sq; & h̄ fit p̄ sacram̄tum or
dinis. Præcā q̄a karact̄ est signū dist̄
tūm sp̄uale indelēbile. ideo n̄ q̄fertur
in sac̄m̄tis q̄ solent̄ itari. sic est peni
tentia. matrimonū. & h̄uimodi. **N**otā
dum etiam qd̄ karact̄ bapt̄ismalis. est
fundam̄tum omnium karact̄um aliorū.

et ideo illo nō habito. n̄ possit̄ cet̄i karact̄es
imp̄m̄. ac p̄ h̄ oportet de nouo fieri. ut
illi karact̄es habeant̄. Vnde si q̄s ordina
t̄ n̄ bapt̄izatus. nihil agit̄ p̄fectus. Quibus
tertia sacram̄ta ut d̄m̄ est p̄t̄ karact̄is
imp̄ficent̄ itent̄. tam̄ immune ē h̄ omnib̄ nō
it̄ari sup̄eandē p̄sonā & matrimonū. & ex
causa eadē. & h̄ ideo est. ne fiat̄ q̄num̄tia
sacram̄to. ex h̄ em̄ credi possit̄ qd̄ sacram̄ta
p̄us dispensata fuissent̄ inefficacia & t̄p̄ta.
Quedā s̄ de sacram̄torū substantia. quedā
de q̄gruentia. Si ea. q̄ de substantia s̄ o
mittant̄. euacuant̄ sacram̄ta. & itanda s̄
omissio uō illorū que s̄ congruentia non
euacuant̄ sacram̄ta. **De distinctione sa**

A b inicio constituta **cr̄m̄torū. vii.**
sunt sacram̄ta. ad curatiōem ho
minū. & semp̄ eū morbo curerunt. In lege
aut̄ nat̄e fuerūt. oblationes. sacrificia. & de
cimationes. In lege aut̄ sc̄pta. introducta
ut̄ approbata ē circumcisio. & adiuncta ē
expiatio. atq; sup̄addita oblationū deci
matio. & multiformis sacrificiorū dist̄
ctio. In lege aut̄ noua instituta s̄ sacra
m̄ta. num̄o paucaora. utilitate pot̄ora.
uitute efficaciora. & p̄minentia diḡno
ra. atq; significatione euidētiora. in q̄b̄
est impletio simul & euacuatio omnium
p̄d̄corū sicut dicit̄ hugo de sancto victore.
Primi temporis sacram̄ta fuerūt sicut in
medy temp̄is s̄ sicut ymago. sive fiḡa.
extremi temp̄is scil; gr̄e. sicut uerp̄is qd̄
in se uitatem continet. & gr̄am. q̄m̄ sig
nificatione representant̄ & p̄sentaliō con
ferunt ac p̄mittunt. Præcā patent̄. qui
a eadem mundationis similitudo i ob
latione legis nat̄e. s̄ occulte inueniūt̄.
In circumcisioe uō euidēt̄ exp̄m̄tur.
p̄ bapt̄ismū aut̄ manifestī declarant̄.

Sicem sacramenta uetis legis mitebant par-
 uulos. exiebant p̄fcōs. ⁊ diuvs orādo
 domabant. ⁊ sacramenta noue legis ſer̄t
 q̄d uet̄a delonginq̄ monſtrabant. vnde p̄
 oia sacramenta p̄parauer̄t. ⁊ p̄duxer̄t ad
 noua. ſicut uia ad tinnū. ſic ſignū ad
 ſignatū. ſic figura ad iuitatem. ⁊ ſic imp̄
 ſectum ad p̄fectum. **E**t ⁊ alia diſſen-
 tia. q̄ eſt in unis omnib; ſacramentis. q̄d
 ſiſtunt i reb; ſenſibilib; inuſibile grām
 ſignantib;. ſ; ſpeciale eſt ſacramentis noue le-
 gis q̄d ſiſtant et̄a in uerbis. **I**te ſacramenta
 noue legis efficiunt q̄d ſignificant. ⁊ ſ;
 h; nō faciunt ſacramenta uetis legis. **I**te ſa-
 cramenta noue legis iuſtificant q̄ntū ad o-
 pus opans. ⁊ opus opatum. **S**; ſacramenta
 uetis legis iuſtificant ſolū. q̄ntum ad op̄
 opans. q̄a nō ualebat faciendū. niſi q̄ntū
 ſe illoꝝ karitas ⁊ donatio fidei extende-
 bat. **I**ſtud aut̄ n̄ circūſcripſione intelligit̄.
 q̄ cum n̄ fuit in lege data. neq̄q̄m iur̄ le-
 galia computabatur. q̄a ipſa in paruulis
 tollebat originale. ⁊ grām ſerebat. q̄d non
 facebant ſacramenta legalia. **I**te in lege diſtin-
 guebat circūſcripſio iplm̄ dei. ab alijs gentib;
 ſ; nē diſtinguit karact̄ baptiſmalis. **I**tem
 legalia ſc̄dm̄ Auḡt̄m̄ fuer̄t ante paſſioem
 dñi uua. ⁊ poſt paſſioem dñi ſtat̄ mortu
 a. ⁊ poſt q̄m claruit uitas ewangelij ſ; ſe-
 pulchra. **N**ra uo ſacramenta iſq̄ ad finē mundi
 ſemp̄ in ſuo uigore maneb̄t. **De Babulino.**

Baptiſm̄ eſt ianua omnium ſacia **vuy.**
 mentoꝝ. q̄a nulli ſer̄t ante ip̄m̄ in
 ecclia aliq̄d alioꝝ. **U**t ſubſtantia baptiſmi ſi-
 ſt̄. **P**rimū eſt exp̄ſſio forme uocalis ad nō
 iſtitute. que eſt h;. **E**go baptizo te in
 noīe pat̄s. ⁊ filij. ⁊ ſp̄s ſc̄i. abſq̄ omiſſioe
 ul' addicione dictionis. abſq̄ p̄oſtatione
 ordinis. ⁊ abſq̄ mutatione nom̄is. **H**ys

em̄ quatuor modis. ſoema uiolat̄ uerboꝝ!
 ſc̄l; omiſſione. addicione. tranſpoſitione.
 mutatione. uerboꝝ. id eſt ſi ponat̄ loco pa-
 tris ⁊ filij ⁊ ſp̄s ſc̄i. nom̄e aliu' potentis
 ſapientis. ⁊ benigni. quia in q̄cumq̄ yd̄o
 mate baptizet̄ nō debent poni approp̄
 ata trib; p̄ſonis. ſ; exp̄ſſa nota p̄ſon̄e
Similit̄ loco baptizo n̄ debet dici iungo
 ul' iungo. **S**c̄dm̄ eſt ablutio p̄ elementum
 aq̄ in toto corpore. ul' ſalutē in digniori
 parte. **T**ertū eſt. q̄d iſmerſio ſit ab uno. ⁊
 eo tempore. q̄ndo ⁊ ſoema uerboꝝ exp̄mit̄.
 ita q̄d nō un' p̄nerū iungat̄. ⁊ al' uerba p̄-
 ferat. **Q**uoniam eſt intentio ſpecial' ⁊ generalis
Specialis aut̄ intentio eſt iſte baptizan-
 dus mundeꝝ. **G**eneralis eſt. faceꝝ quod facit
 ecclia. **I**ntentio q̄ illi' requirit̄ qui bap-
 tizant̄ eſt adult'. quia q̄ iunice baptizan-
 tur nō recipiunt ſacramenta. **Q**uoniam eſt
 fides ipſi' baptizandi. q̄a in adultis requi-
 r̄ fides p̄p̄a. ſ; in paruulis aliena. q̄a par-
 uuli in fide ecclie baptizant̄. **B**aptiſ-
 mus nūto ſit in aqua. ⁊ n̄ in alio liquore.
 q̄a cum homo iunice p̄ p̄oem̄ p̄m̄ parentis
 incurrit in immundicia. ⁊ concupiſcenti-
 am. ⁊ ignorantia. p̄ baptiſmū ab hys t̄-
 bus liberat̄. ⁊ h; notatur in trib; p̄p̄erati-
 b; aq̄. ſc̄l; puritate. p̄ſpicuitate. frigidita-
 te. **N**am baptiſmalis aqua ſua purita-
 te nos mundat. ſua p̄ſpicuitate nos il-
 luminat. ⁊ ſua frigiditate ab eſtu concu-
 piſcentie nos temperat. **I**te baptiſm̄ ſit in
 aqua. ne q̄m inopia excuſaret. et ne p̄p̄o
 defectum p̄iculum ſalutis hōies incur-
 rent. ſi alio liquore fiet̄. ⁊ ut inueniatur
 apud omnes in unis maria baptizandi.
Triplex eſt baptiſm̄. fluminis. flami-
 nis. ⁊ ſanguinis. **I**nt̄ hos talis eſt diſſen-
 tia. **B**aptiſm̄ fluminis a tota pena li-

berat. & a culpa. & gratiam in habitu infun-
dit. & karactem imprimat. **B**aptismus fla-
minis delet culpa. non semel tantum. sed
plures. & habet gratiam in usu. in quo confis-
cit meritum. **B**aptismus sanguinis liberat
ab omni temptatione. & statim offert pro-
mum. quia ipsum est martyrium statim euolare.
Ex his patet quod sit inter hos baptismos.
quia se habent non excedentia. sed excessa.
Inter in baptismo est quoddam sacramentum
tantum. ut ablutio exterior. **Q**uodam res tan-
tum. ut gratia interior. **Q**uodam res & sacramen-
tum. ut karactem. **O**cto sunt de sollemp-
nitate baptismi. que non sunt substantia. **V**n-
de usus. **S**al. oleum. crisma. ceruus.
cristale. Salina. **F**latus. virtutem baptis-
maris ista figant. **H**ec cum patris non
mutant esse sed ornant. **I**n quatuor locis
baptizandus unguitur. **I**n fronte. ut fide
prebetur. **I**n uentre. ut subtilis agenda ab
eo publice intelligantur. **I**nter scapulas.
ut uigilantur. **I**n pectore. ut
dulci corde deus diligatur. **B**aptismus
fuit institutus materialiter. quando christus bap-
tizatus est. formaliter. quando dixit. **I**te doc-
te omnes gentes. baptizantes eos in no-
mine patris & filii. & spiritus sancti. **N**ichodemo.
Anti quod renatus fuit ex aqua & spiritu. non po-
tuit intrare in regnum celorum. **E**ffectus
quando christus passus est. **E**ffectus bap-
tismi multiplex est. ad sacramenta preparat
quia baptismus est sacramentum intrantium
Aperit mundat. quod signatum est in mari
rubro ubi submersi sunt egyptii. **N**otandum
autem quod in baptismo deletur originalis pe-
ccati macula. fomes uero tollitur. sed remittitur.
Pena relaxat. **V**nde puer indutus ueste
candida. rationale illuminat. **V**nde ponit
sal in ore pueri. **C**oncupiscibile ad lo-

num inflammat. **V**nde datur candela puero.
Inscribibilem offertur. **V**nde populus uicit ama-
lech post transitum maris rubri. **S**icam tri-
buit. quod significatur per columbam. quod sedit
super christum baptizatum. **K**aractem imprimat. hoc
significatur per mare uireum. in apocalypsi. **S**o-
nare mitigat. hoc significatur frigiditas aque.
Immunitatem ecclesie prestat. sicut iheremie cir-
cumcisio. quoniam uisus significatus fuit in uentre.
Ab exteriori satisfactione liberat. quia baptismus
non requirit gemitum neque plangentem. intelligit ex-
torem. nam uentus exigit in aduerso. sicut co-
tricio. **P**otentiam dyaboli minuit. quod sig-
nificatur ex sufflato. **J**anuam celi aperit. quod
significatur. quia christus baptizatus aperit ianuam
celi. **N**otandum autem quod passio christi aperit ia-
nuam paradysi. per causam miroriam. & sa-
tisfactoriam singularem. **B**aptismus autem a-
perit per causam efficientem singularem. **F**acit
enim istum singularem euolare. **O**s ad lau-
dandum efficit. ad audiendum aures aperit.
Vnde ponit salina in ore pueri. & in aure
Templi dei efficit. **V**nde dicitur. exi in mundum
spiritus. & da locum deo uiro et uero.
Laudabile coram deo reddit. **V**nde balsamum
est cum crismate. **S**olent pueri baptizandi us-
que in pascha. & pentecosten nisi ungerentur neces-
sitas. ut timeatur periculum reseruari. ad signifi-
candum quia in baptismo fit resurrectio spiritus
liber. & quod gratia spiritus sancti datur. **B**aptismus igitur christi
& iohannis ueniunt materia. & non modo uigendi.
sed differunt in forma. quia baptismus iohannis trade-
batur in nomine uenturi. **D**ifferant etiam in
efficit. quia christi baptismus iustificat. iohannis non.
Inter in fine. quia baptismus iohannis afflicto ad
baptismum christi. **D**e **K**athecismo & **E**xorcismo
Kathecismo & exorcismo tamquam **m**o. **x**p.
preparatorum premituntur baptismum. ut in
ipso efficiantur gratia operentur. **T**ribus de causis ka-

effertur

exorcism' instituit' est. Primo pp' instructionē
 & articulis omnib' ad fidei susceptionē. Sēdo.
 pp' resur' rēgōem ad fidei p'fessionē. Tercio pp'
 ter sponsonē ad fidei obseruantiā. q̄a uero
 adultus pp'um habet pccm. & p se responde
 potest. rēgunt' hec ab eo. Paruul' autē q̄a
 nō habet pccm actuale. n̄ p se crede potest. rē
 gunt' hec ab eo p uicariū. qui p ipso respon
 det de fidei obseruantiā. Exorcism' ideo sta
 tutus est. ut potestas dyaboli expellat' nā
 pp' pccm hominis. dyabol' potestate in ho
 mine accepit. & eē in illa q̄ ueniunt iustū
 hoīs. tam adulti qm paruuli exorcizari
 debent ad expulsiōem tam noxie potestatis

Confirmatio *De Cōfirmacione. x.*

Est sacramentum pugnantū. & sub
 stantia firmationis s̄t sex. Duo ex parte
 sacramenti in se. scilicet materia crismatis & for
 ma uerbor' que talis ē s̄dm moxē magis cō
 mune. Signo te signo. confirmo te crisma
 te salutis in noīe patris & filij. & sp̄s sc̄i. Duo
 ex parte minist' id est debita dignitas pon
 tificalis. & intentio firmandi. Duo ex par
 te suscipientū. scilicet frons in q̄ debet fieri
 crismatio. Sēdo qd firmand' sit baptizat'.

Vncio crismatis tripliciter fit in tōus sac
 ritas. quor' diuinitas excipit' ex sine. In bap
 tismo fit in uincē ad fidei susceptionē. q̄a
 uer' est locus cellule rationalis. In firma
 tione fit in fronte ad significand' audaci
 am p'fessionis. cui impedimentum ē timor.
 & uicundia. q̄ specialit' manifestant' i pal
 loxē & ruborē frontis. & ex p̄pinq̄tate cellu
 le ymaginalis. In ordine fit in manibus.
 ad significand' potestate hērandi sacramē
 tum dñici corporis. **H**ui' sacramēti multi
 plex est utilitas. quia grām in baptismo
 datā hēruat. & firmat. Psalmita. Con
 firma h' d̄s qd opatus es in nobis. scilicet i

baptismo. Ad militā spūalem pparat. unde
 firmandi. tamqm pugnatur pugiles mi
 gunt. ne ex facti ab inimicis teneant. et
 q̄a om̄s xp̄iani dicunt' in bello eē xp̄i. pp'ē
 a & om̄s h' sacramentum recipere debent. ut fa
 cili' possint cont' mundū. carnē. & dyabo
 lum pugnare. Ad p'fessionē constantem
 noīs xp̄i animat. qm oportet uerū d̄m. &
 uerū hoīem confitī. Primo ut p'fiteamur
 eū s̄dm diuinā natām pat' & spūi sc̄i cōe
 qualem. qd notat' in forma uerbor' ubi fit
 exp̄ssio trinitatis. Sēdo ut p'fiteam' eū s̄dm
 humanā natām crucis supplicij p'ulif
 se. qd notat' in crucis consignatiōe. Ino
 et ext' spūali decore. nos decorat siue or
 nat. Intus qdem p' scientie p̄ritatem. s̄
 ext' p' odorem bone fame. & h' duo signifi
 cant' in crismate. qd conficit' ex oleo pp'
 p̄mū. & ex balsamo pp' s̄dm. In bonis
 agendū. & malis sustinendū roborat.
 Dat' enī huc sp̄s sc̄i ad rob'. Animā & corp'
 armat. Animā quippe pp' imp'fessionē
 karactis cont' pusillanimitatis uiciū.
 corp' et' p' clypeum crucis cont' insult' de
 monū. Cont' uicundiam & timorē. in cō
 fessione noīs xp̄i audaciā rēp̄sentat.
 Primi notat' in crismatiōe frontis q̄ est
 locus uicundie. S̄dm in potestate mi
 nist'. Post pugnam coronat. qd notat'
 in uitta que circa caput ligat'. Quedā
 sunt circa firmatiōem. qnō s̄ de sac
 ritate esse. s̄ de bene esse. ut s̄ hec qd ieiun
 nis a ieiunio det'. quod p' aliqui ep̄o p̄sen
 ter' q̄ et' pat̄nus efficit'. **Q**uod uitta ca
 piti circūligat' p' illud sacramentum fit
 uitt' fideles pleni xp̄iani. Plentudine
 dico copie. q̄ tam in baptismo pleni s̄
 plentudine sufficientie. **S**acramēta
 se habent in dignitate ut excedentia

et excessa. Nam eucharistia p̄m̄inet in
esse. baptisim̄ in effectu. matrimoniu in mi
nistio. Significat enī conuinctioem xp̄i
et ecclie. Confirmatio in dignitate minist
tri. q̄a n̄ confert̄ nisi ab ep̄is. Penitenti
a in frequēti peccōz remissione. et sic de a
lijs sacramētis. **De Sacramento Eucharistie.**

Eucharistia est sacramētum
tam deitatis. q̄m n̄re. quia d̄s in h̄
sacramēto magne dilectionis signū nob̄
ostendit. et n̄re dilectionis affc̄m p̄ illud
sacramētum specialit̄ erga se inflāmat. **De**
substantialib̄ huius sacramēti s̄t quatuor.
Primu est. qd̄ consecrans sit sacerdos. Scdm̄
est species panis et vini. Tertium est intentio
o secrans. Quartum ē forma uerborū. h̄ uidet̄.
h̄ est enī corp̄ meū sup̄ panē. et ista sup̄
calicē. hic est enī calix sanguinis mei
noui et et̄ni testamēti. Ad intelligendum
ista plerūq̄ nota cura intentioem. qd̄ aliud
est intentio. et aliud attentio. q̄a intentio
ē semp̄ necessaria. ul̄ specialis ul̄ gen̄alis.
sicut d̄m̄ est de baptisimo. attentio aut̄
nō est de substantia. sic q̄ndo rapit̄ mens
in platione uerborū ad alia. quod q̄ndoz
contingit ex infirmitate. q̄ndoz ex ne
gligētia. et tunc pecc̄m est. Sciendum
p̄terea qd̄ n̄ solum requirit̄ intentio conse
crantis. s̄ et̄a intentio istud sacramētū
instituentis. Unde si aliq̄s sacerdos staret
in foro. et sup̄ om̄s panes p̄ferret formā
uerborū et̄a cum intentione consecrādi. n̄ ibi
fiet̄ transubstantiatio. et h̄ n̄ est. propt̄ de
fectum uirtutis uerborū. cū sacerdos una uice
consecr̄e possit̄ tot̄ hostias. qd̄ toti mundo
suffic̄t. si eēt̄ necessitas ecclie. s̄ est p̄ de
fectum intentionis illi. qui h̄ sacramētum
instituit. q̄ nō intendit qd̄ cū tali ludibrio
ul̄ stulticia fiet̄ consecratio. s̄ p̄ uilitate

et necessitate ecclie gen̄alis ul̄ particula
ris. **C**ura formā uerborū. quap̄ sciendū qd̄
cum d̄r. hoc enī est corpus meū. Ista comū
tio enī nō est de substantia forme. s̄ de be
ne esse ipsi. Unde obmutri n̄ debet. Aliud
enī est forma necessaria sine q̄ nō potest
t̄n̄ substantiatio fieri. et aliud est forma de
bita. sine qua nō debet fieri. Eodem m̄
dicendū est de speciebus panis et uini. Unde
nota qd̄ materia eucharistie alia est neces
saria. alia debita. Materia eucharistie ne
cessaria. est panis frumētū. q̄a sine illo
nō potest fieri effectio. Materia uō debita ē.
qd̄ panis ille sit azim. q̄a licet in fermita
to possit̄ confici. tam̄ h̄ nō debet fieri. et h̄
duplex de causa. Prima causa ē. qd̄ pa
nis azim. conuenit institutioni. Xps e
nim corp̄ suū effectum dedit̄ discipulis
in tali materia. Secda causa est. qd̄ talis pa
nis uenit̄ significatio. xps enī sine om̄is
pecc̄i fermito fuit. Similit̄ dicendū est de
materia calicis. q̄a alia est materia debita. al
ia necessaria. Materia necessaria calicis est
uini. q̄a sanguis xp̄i n̄ potest i alia
materia confici q̄m in uino. Materia uō
debita est. qd̄ aqua uino miscer̄. et hoc
duplex ratione. Primo. q̄a materia talis u
enit̄ institutioni. xps enī sanguinem
suū sub tali specie dedit̄. Scdo q̄a talis ma
teria uenit̄ ipsi significatio. qd̄ ecclia que
p̄ aq̄m significat̄ xp̄s p̄ fidem et karna
tem ungit̄. Sciendū p̄terea qd̄ in aceto. et
in aggesta nō effectio. q̄a aceti n̄ est uini.
s̄ fuit. Sic aggesta n̄ est uini. s̄ erit.
In effectioe sanguinis tam̄ modicu aq̄
misceri debet uino. qd̄ absorberi possit̄
ab illo. alioq̄n impedit̄ ab illo effectio
scilicet si uini ab aq̄ uincat̄. Istud designa
nat̄ qd̄ cū ad xp̄m conuertim̄. nō ipse in

nos. s; nos in xpm mutam. q; corpore suo
 mystico incorporam. Si una gutta vini in
 ponit ex aliqua negligentia sanguini. no
 pot h; desinit esse sanguis. naq; p; aduinc
 ticem sanguinis in sanguine mutat. s; utq;
 species in sui natura pmanet. S; si multu
 de vino ponat ad vna guttam sanguinis.
 sicut qndo fit ablutio. tunc ibi desinit ee
 sanguis. q; species vini illi gutte. subqua
 e sanguis. absorbet a multo vino adiuncto.
Cura eucharistiam qdam est sacram
 tum tantu. ut species panis & vini. quid
 dam res tantu. ut corp' xpi mysticum.
 qdam est res & sacramtu. ut corp' xpi ve
 rum qd traxit de igine. Illud eni est res
 pmi & sacramtum scdi. Sub utq; specie to
 tus xpc est induritus. scil; corp' & anima.
 & ds. & utriusq; ph est unu & simplicissi
 mum sacramtu. Sub specie naq; panis est
 corp' xpi p conu sicem. & sanguis p imita
 tionem. ul' imitacionem. & anima p unctio
 nem. ac deitas p unioem. Ista quatuor no
 possit diuidi. nec ab invice separari. Eo
 dem m dicendu est. sanguine. Preterea
 tot' xpc sic est in tota specie. qd in qual
 bet ei parte siue spes illa sit integra.
 siue diuisa. ac p hoc no est ibi ut circum
 scriptus. ul' occupans locu. ul' habens fi
 tum. ul' peptibilis. ul' aliqui sensum cor
 poreu. **E**xemplu hui' habem in speculo.
 qd si diuidatur in multas partes. in qua
 libet appareat ymago q' p'ius apparebat in
 integro. Idem exemplu de sermone qm
 multis recit. q; quilibet auditor reci
 pit illu totu. vnde qmuis sino ille sit
 unu in pferente. totus e in quolibet
 audiente. **H**ostia diuidit' in tres par
 tes. p; multas rationes. Primo ppter
 tres diuinas. in una essentia. sic tres

partes in diuisione hostie. un' tam est
 xpc. Seco ppter tres status eccle. scil; mi
 litantiu. triumphantiu. & in purgato
 rio ardentiu. Tercio ppter tres status xpi.
 xpc fuit mortalis. mortuus. & imorta
 lis. Quarto ppter tres partes in corpore dmi
 tempore passionis. scil; manuu. pedum
 & lateris. Qinto ppter tres substantias in xpo.
 scil; diuinitatis. corporis. & anime. **S**a
 cramentum corporis xpi prefiguratu est
 multipliciter. scil; in oblatione melchise
 dech. in qua figura habemus formam
 exterioris sacramti. & pimum effem. scil;
 refectionem. ibi eni precessit figura spui
 alis refectionis in pane & in vino. In eu
 charistia uo est relectio spui alis in re.
 Itē in mana. ubi figurabat' effus gre.
 Itē in agno paschali. quo figurabatur
 liberatio a seruitute egyptiaca. Itē nota
 agnus est signu liberationis a diabo
 lo. Itē in diuisis sacrificijs de quib' habet'
 in leuitico. quib' figurabat' oblatio pas
 sionis xpi. ubi fuit hostia q' ad reconci
 liationem. & victima q' ad satisfactioem
 p peccis nr's. & holocaustu. q' ad teci' cor
 poris sui lesioem. In oblatione mane
 de qua in iudiciu legit' p qm figuraba
 tur. in q fieri deberet oblatio. & super
 qm. q; in fide ihu xpi qui p pcc' am de
 signati. In vga ionate mellita. ubi fi
 gurabat' quis offerre debeat. q; Jona
 thas. P fauu aut mellis. deuocio figa
 tur offentis. **F**igura sanguis xpi
 fuit unu. ad designandu refectionem.
 In Cantias. Introduxit me rex in cel
 lam vinaria. Itē aqua. ad designan
 dum ablutioem. vnde. Vidi aqua egre
 dientē de templo a late dextre. Itē san
 guis. ad designandu redemptionem. Sine

Sanguinis effusione nō fit remissio. **De**
Dignitas et dignitate Eucharistie. **xxi.**
Excellētia huius sacramēti apparet ap-
parent in multis. Primo sicut iam pcedē
est tam ante legē. qm̄ in lege fuit p̄figu-
rati. Sōd q̄a a p̄phetis p̄nuntiati. Psalms
ta. Panē angeloz manducauit homo. Pre-
ritum ponit p̄ futū. p̄phetiali cōdine. Ter-
cio q̄a x̄p̄s instituit. et h̄ duplici. scilicet uerbo
et facto. ut patet in Ioh̄e. Ego inq̄t sū pa-
nis uui. qui de celo descendit. sc̄m̄ uō i Ma-
th̄eo. Accipite et manducate. hoc ē corp̄ meū.
Quarto quia ab apl̄is obseruati. Ad Coem-
thios cap̄lo vndermo. Conuenientib̄ uob̄
munū. iam n̄ est d̄n̄icam cenā manduca-
re. Quinto q̄a a sūmis pontificib̄ sollempni-
zati. q̄a ordinauer̄ cantū. et orationes.
temp̄. et uestim̄ta et uasa diuisa. q̄ omnia
s̄ ad decorem huius sacramēti. **Maxima**
dignitas. t̄p̄liciter apparet in hoc sacramēto.
q̄a cū x̄p̄s constet ex trib̄ substantiis scilicet
deitate. aīa. et corpore. ipsa q̄dem diuini-
tas p̄cellit omnia. Psalmista. Magnus
d̄ns et laudabilis nimis. et magnitudis
et nō est finis. Itē anima ei p̄cellit om-
nes animas. cū sit plena gr̄a et uitate.
et p̄fectissima. et affectiua. et cognitiua. Itē
corp̄ ei excellit oīa. corp̄ q̄dē sanctissio
corpore fuit sumptū beatissime uirginis.
et deitate unitū. Ergo in x̄p̄o. nobilissim̄
in celo. nobilissimū in t̄ra. unita sunt.
Mirabilia multa s̄ in hoc sacramēto. p̄-
mum est. qd̄ est ibi corp̄ x̄p̄i in tanta q̄n-
titate sicut fuit in cruce. et sic iam est
in celo. n̄ tam excedit t̄minos illi forme.
Sōd q̄a ibi s̄ accidentia sine sub-
iecto. Tertū est. q̄a panis ita conuertit̄ in
corp̄ x̄p̄i. qd̄ tam nō sit mat̄ia corp̄is x̄p̄i.
n̄ etiā aduul̄at. Quartū. quia corp̄ x̄p̄i

n̄ augetur ex multoz cōsecratioē. si ex hostie
sumptione minuit. Quintū est. qd̄ idem cor-
pus n̄m̄d̄ in plurib̄ locis est. id est sub o-
nib̄ hostijs cōsecratis. Sextū est. qd̄ q̄ndo di-
uidit̄. nō diuidit̄ corp̄is x̄p̄i. s̄ sub quali-
bet parte tot̄ est x̄p̄s. Septimū. qd̄ q̄ndo
tenet̄ hostia i manib̄. et uidet̄ oculis. corp̄
x̄p̄i nō tangit̄ manib̄ n̄ uidet̄. S̄ h̄ tantū
m̄ que circa species s̄. Octauū. q̄a statim
cū desinunt ille forme. tunc etiā desinunt
ibi ēē corp̄ et sanḡs x̄p̄i. Non q̄a cum ibi
n̄ sit panis et uinum. tunc accidentia cum
dem habent effc̄m̄ ut p̄us. scilicet meliare
et factare. **N**ota qd̄ uenit deo ēē ubiq̄. et
simpliciter. et p̄p̄e. Creature uenit ēē in
vno loco tantū. corp̄ x̄p̄i medio se habet.
cū enī sit creatū. n̄ debet equari creatori
in hoc. qd̄ sit ubiq̄. cū nō sit unitū deta-
ti. debet in hoc excellē aīa corp̄a. qd̄ simul
et semel in locis plurib̄ possit ēē. sub isto
uidet̄ sacramēto. **I**n h̄ sacramēto eucharis-
tie quiddā sc̄dm̄ nat̄am. ut h̄ quod ibi s̄
accidentia in loco determinato. Q̄dam est
ibi sup̄ nat̄am. s̄ nō sup̄ intellectū. ut qd̄
ibi s̄ accidentia sine substantio. Q̄da
est ibi sup̄ nat̄am et intellectū. ut qd̄ ibi
est x̄p̄s tant̄. q̄ntus fuit in cruce. nec
tam excedit t̄minos illi parue forme.
De mirabili transubstantiatione. nota.
qd̄ triplex ē mutatio. vna ē artificialis.
ut q̄ndo utriū sit de cinerib̄. Alia nat̄a-
lis. et h̄ duplex est. scilicet accidentalis et sub-
stantialis. Accidentalis ē. ut q̄ndo idem s̄
rectum manet in diuisis accidentib̄.
sibi inuicē succedentib̄. Substantialis.
ut q̄ndo eadē manet mat̄ia sub di-
uisis formis substantialib̄. sic patet in
t̄nsmutatione elementoz inuicē. Tercia
mutatio ē sup̄ nat̄alis. ut q̄ndo n̄ ma

na. nec substantiuū manet. Et tamen ac-
 cidentia sine substantiuo. Et talis mutati-
 o est intransubstantiatione. In rerū mu-
 tatione potest considerari triplex diuisi-
 tas. ul' ex parte termini quem ul' ex par-
 te distantie terminoy adinueni. **P**rimo
 in est creatio mirabilior omnib' mutati-
 onib'. qā est de nō ente simplicit'. Sedo in
 ē. comitio panis in corp' xpi est mirabilior
 et omnib' qd est in ens actu p'us existens
Tercio in incarnatio est mirabilior quac-
 q' mutatione. qā ibi est unio infinite di-
 stantiu. **S**ecundo distinguitur eptem
 mutatioem substantiale. Prima est a
 nō ente in ens. Et h' dicit' gen' 1. **S**ecunda est ab
 ente in nō ens. ut ē corruptio. Tercia ē ab
 ente in ens. qd in nō est. Et iam erit ut est
 p'ductio. Quarta est ab ente in ens tam ex-
 istens. et talis est comitio panis in corpus
 xpi. h' mutatio nō habet similitudine in
 natura. Et est altitudo q' raria. qā h' mu-
 tat' una substantia in altam. Et manet ac-
 cidentia. Et nō in altatione. comitio est. quia
 ibi mutant' accidentia. Et manet eade' substā-
 tia sic in corporalib'. qndo de albo fit nigrū.
 Et de spūalib'. qndo fit de uisio impi'. Et de ig-
 nocante sciens. **N**ota qd p'positio de mul-
 tiplic' sumit'. quando notat causā efficien-
 tem. ut cū dicit' xpc concept' est de spū scō.
 quandoq' matiam. ut cū dicit' xpc natus est
 de hūne. qndoq' ydempnitatem substan-
 tie. ut cū dicit' filius natus ē de patre. qndo
 q' intransubstantiationem sine unioem. ut cū
 dicit' corpus xpi fieri de pane. qndoq' ordinē.
 ut cū dicit' creatura facta ē de nihilo. **De ef-**
Digne suscipiemus **lectu Euchi. xij.**
 Corp' xpi bonū multiplex consecunt'.
 Primum est xpi gmemoratio. **M**athei. h' faci-
 te in meā gmemoratioem. scilicet mee dilectio

nis. libationis. unitionis. **I**te interior
 unificatio. qā nūquam p' unitionem hui'
 sacramti. fit de nō attrito contritus. **G**enefi
 lignū uite gmelū uitā p' stabat. sic p' gra-
 tiam p'gam. illuminam. p'ficam. reficim.
 viuificam. Et bene uita redit p' cibū p'qm
 mors int'it. **I**te corpus xpi mystici mor-
 patio. **V**nde dicit' **A**ngim'. **N**ec tu te mu-
 tabis in me. Et ego mutabor ite. **I**st' nō intel-
 ligit' de unione corporis mystici. de nouo
 faciendā. Et augmētandā. nō enī unumtur
 distimilia. **I**te spūalis refectio. **P**salmista.
In loco pascue ibi me collocauit. **H**s enī
 nō tantū instituit sacramtum. qd nos
 in esse grē genaret. ut baptismū ul' ge-
 nitos roboraret ut gfirmatioem. verum
 etiā ut roboratos enutiret. ut eucharis-
 tiam. p' qm dant' h' tria sacramta omi-
 bus qui ad fidē accedūt. **I**te deuotionis arg-
 mētatio. **P**salmista. **I**mpinguasti i oleo
 caput meū Et calyx mē inebians qm p'clar'
 est. **N**utimentū enī quod h' dat' nob. qmū
 ad eē gratuitū. in tibus attendit'. scilicet in
 gseruatione deuotionis ad dīm. Et dilectiois
 ad p'ximū. Et delectationis int' nosiplos.
Ite fomitis mitigatio. **P**salmista. **S**up' aqim
 refectiois educant me aīam meā conu-
 tit'. qā sicut aq' refrigerat. sic Et istud sacra-
 mentū a feruore gcupiscentie. **I**te grē col-
 latio. **E**xodi. **D**escendente māna. descende-
 bat parit' Et uis. **I**te uirtutum rob'. **P**salmis-
 ta. **P**anis cor hominis gfirmet. **I**te p'ccoy re-
 missio. qā p'isti cibū semp fit reparatio.
 p'diti. **V**nde qndo dicit' in oratione dīca pa-
 nem nō in cotidianū da nob hodie. Et dim-
 te nob' debita mē. **I**st' intelligit' de veni-
 alib'. Et de mortalib'. qā sicut alimētum na-
 turale p'dest uiuenti Et nō mortuo. similiter
 alimētum spūale. **I**te cont' dyabolū armatio.

Handwritten red mark or signature.

Handwritten number 227.

Psalms. Parasti in aspectu meo misericordiam!
aditus eos qui tribulant me. **Ite** spei euolatio
Apl's. **U**m non cum illo omnia nobis donauit.
Ite amoris excitatio. **B**inhardus. **V**isce christi
ne quantum debes dilige christum! qui dedit nobis
carne suam in cibum. et sanguinem in potum!
animam in precium. aquam lactis in lauacrum!
Ite fidei commendatio. quia in homo elemento ele
uam suam super naturam. et contra sensum. et super intel
lectum. **Apl's.** Captiuantes omnem intellec
tum in obsequium christi. **Ite** angelica con
uatio. **P**salms. **P**ane angelorum mandu
cauit homo. **Ite** regni celestis collatio. **J**o
hannis. **Q**ui manducat carnem meam. et bibit sa
guinem meum. habet uitam eternam. **Ite** spua
lis delectatio. **S**apientie. **P**ane de celo p
titur eis. habentem omnem delectationem. et omnem
saporem suauitatis. **Ite** intellectus illumina
tio. **L**ib' regni. **S**ustant' Ionathas de mel
le. et illuminati sunt oculi ei. **D**e effectu
eucharistie dicit **B**inhardus. **C**orpus christi
est egrotis medicina. **P**regnantiu' dicta.
debiles confortat. ualentes delectat. **L**an
guorem sanat. sanitatem seruat. **S**ic ho
mo mansuetior ad correptionem. patienti
or ad laborem. ardentior ad amorem. sagax
ior ad cautelam. discretior ad obediendum.
promptior ad seruendum. ad gratiarum actio
nes deuotior. **S**icut tunc immunicantibus
multa beneficia ut dictum est. **P**ueniunt!
sic indigne corpus christi sumitibus. multa ma
la occurrunt. **N**ulli enim opus placet deo. nisi
placeat ipse pius. **I**ndigna namque immuni
catio. peccis hominem illaqueat. damnationem
parat. peccati scandalizat. mentem exce
cat. temptationi subiungat. dominum irritat.
uitam temporalem beuat. quantum spoli
at. **D**e hys omnibus dicitur in psalmo **P**ordi
nem. **F**iat inquit misericordia eorum coram ipsis in

laqueum. ecce primum. et in retributiones.
ecce secundum. et in scandalum. ecce tertium. **O**b
scurentur oculi eorum. ne uideant. ecce quartum.
et dorsum eorum semper incurua. ecce quintum.
et funde super eos iram tuam. et super ne tue
prehendar eos. ecce sextum. **F**iat habitatio
eorum deserta. ecce septimum. et in tabernaculis e
orum non sit qui inhabitet. ecce octauum. **D**e 90
Corpus christi **D**e sumedi Eucharistia. **XIIII.**
Quatuor modis sumit. **Q**uidam acci
piunt spiritaliter tantum. ut qui accipiunt rem
sacramenti. id est gratiam et non ipsum sacramentum
corpus christi. **D**e h' in sumendi dicit **A**ugu
stinus. **U**t ipse parcas dente. crede et mandu
catis. id est corpori christi mystico incorporatus
es. **A**d am uis sacramentum tantum. ut immu
nicantes in mortali peccato. **Q**uidam spiritaliter et
sacramentaliter. ut immunicantes in gratia. **A**da
nec sacramentaliter. qui nec rem. nec sacramentum
recipiunt. **P**rimo non manducantes ma
ducant. **S**ecundo manducantes non manducant.
Tertio manducantes manducant. **Q**uarta non
manducantes non manducant. **C**irca quatuor
modum mittit peccata tribus modis. **P**rimo.
cum quis statuto tempore immunitatem dimittit.
Johannis. **N**isi manducaueritis carnem filii
hominis. et biberitis eius sanguinem. non habebitis
uitam in uobis. **S**ecundo. cum quis suo tempore
immunicans male accedit. **Apl's.** **E**t autem
sumit indigne iudicium sibi manducant
et bibit. **T**ertio. cum post immunitatem a peccatis
se non custodit. et iste multipliciter mali
incrit. **P**rimo. quia christum quem suscipit. ig
nominose a se expellit. et tunc turpis
citur quem non admittit hostes. **S**ecundo. quia
talis quodam similitudine uide gertit
Judas postquam cum christo cenauit. ipsum tra
didit. **S**ic et **A**bsalon fratrem suum **A**mon
ad iuuuim mutauit. et post occidit. **T**er

cio q̄a ordinem honestatis p̄mittit. Absen-
 ti enim reverentiam exhibet. s̄ p̄senti n̄
 lam. Unde similis est illis. q̄ cū ramis o-
 livaꝝ & clamore xp̄o occurrerunt. & ip̄m
 postmod̄ crucifixer̄. **Qualit̄ ad mu-
 nuem accedendū sit.** Discere possum̄ in e-
 si agni paschalis. Comedebant enī uideri
 accincti remibꝫ. calciatis pedibꝫ. baculos
 habentes ī manibꝫ. cū lactucis aggressi-
 bus. & festinant̄. **Primum.** significatur
 puritas castitatis. **Mathei.** Sunt lumbi
 ur̄i p̄incti. **Secūm.** affectus deuotionis. **San-
 ctus.** Quā pulchra es in calciamentis s̄ta
 p̄ncipis. **Tertiu.** memoria ch̄itice passiois
 benefici. In baculo meo cūsum iordanem
 istū. **Quartū.** amaritudo contritionis
 psalmista. Cibabis nos pane lacrimaz. &
 potum dabis nob̄ ī lacrimis in m̄sura. **Qu-
 intum.** p̄mptitudo bone uoluntatis. & o-
 pationis. **Inuys.** Vidisti hoīem uelocē in
 op̄ibus suis. corā regibꝫ stabit. **I tē** qua-
 les debeant eē ḡmunicantes. ostendit̄
 in uestibꝫ sacerdotum. **Req̄runt** enī ista
 iudiciū discretionis. mundiciā castita-
 tis. mortificationē carnis. **stantiā** foer-
 midinis. **p̄seuantiā** longanimitatis. **p̄-
 feditiō** karitatis. **Primu** nota in simplici
 merali. **Secūm** in alba. **tertium** in cinctura.
quartum in fanone. q̄ ponit̄ in brachio sic
 chypus. **quintū** in stola. **Sextū** in casula.
Corpus xp̄i sumit̄ uelatiū ab accipie-
 ntibus. multiplex ratio. **primo.** p̄pter
 m̄ritum q̄ntū ad bonos. q̄a sc̄dm Grego-
 riu fides nō habet m̄ritum. cui huma-
 na ratio prebet exp̄m̄m. **Secūm** p̄pter
 indignitatē. q̄ntum ad malos. **Exem-
 plum** de bethsamtis. q̄ p̄cissi s̄t quia
 archā d̄ni uider̄. **terio** p̄pter imbecilli-
 tatem. q̄ntū ad om̄s. nō enī possem?

uide claritate corpus xp̄i glificati. **Ex-
 plum** de moyse. In cui facie n̄ potant
 filij isrl̄ intēde q̄ndo resplenduit. **Qu-
 to** p̄t̄ uitandū errorē crudelitatis. **si**
xp̄i carnē dentibꝫ attrēctarem. **Res**
 sunt cause. **quē** laicus n̄ dat̄ sacram̄tum
 sub duplici specie. **Prima** ē. q̄a possent
 crede qd̄ tot̄ xp̄s nō poss̄ esse sub ut̄qꝫ
 specie. **Secūda** p̄pter p̄culum. q̄a de facili poss̄
 effundi sanguis. **Tercia** ut uitas respon-
 deat umbrē. quia in lege nihil habebant
 eccl̄a offēntes de libamine. **De abstinen-**

Abstinent quidā **na a cōmunionē.**
 a cōmunionē p̄pter culpam. **p̄am.**
 Aliqui sine culpa mortali. **s̄** p̄pter sacram̄-
 ti reuēntiam. sicut qui se sentiunt minus
 mundos n̄re. ul' carne. ul' etiam inderocōs.
 & isti bene faciunt. dū m̄ bene poss̄ iuste. &
 sine alioꝝ scandalo sup̄ sedere. **Unde** ubi nō
 instat necessitas. consulendū est talibꝫ ut de
 cōmunionē expectent. **quisqꝫ** parati ac deuo-
 ti. ac circūspec̄ti possint accēde. nulla ta-
 men necessitas debet compelle. ut q̄s ī mor-
 tali p̄cō ḡmunicet sciant. **P ec̄m** facit ho-
 mine indignū t̄bus modis. aut ī habitu.
 q̄ndo q̄s accedit n̄ cōctus de p̄cō p̄cō.
 & inconfessus. aut in tactu. ut q̄ndo imitat
 formā sacram̄ti. & inuēnt̄ ip̄m tractat. **Aut** in p̄posito. ut q̄ndo habet

Potes̄ eccl̄a. p̄pter reuēntiam sacramenti
 extioris. exclusio t̄plex fieri a cōmunionē.
Primo p̄pter reuēntiam extioris sacram̄ti.
 sic excludit̄ pollutio. & imunditia corporea
 lis. **Secūm** p̄pter reuēntiam rei contēte sub
 foeris. sic excludit̄ defectus iudicij. & rationis.
 ut in p̄uis ul' an̄tibꝫ. **Tercio** p̄pter reuē-
 rentiam rei significatē. idēb̄ unitatem
 corpus xp̄i militat. sic excludit̄ uinculū
 iudicij. ul' suspensionis. ul' ex cōmuni-
 cationis eccl̄a iniuste. **Sic** iḡ. p̄ sola reuēn-

¶

¶

¶ voluntate p̄candi in suo

tra sine omni culpa excluduntur multi a
munitione. Hoc primo patet in pueris qui tam
si sit ipse etate adultam scilicet undecim vel duodecim
annorum. et apparet signum reuentione in eis. et
discretionis possit sumere alias non. Item patet
in furiosis qui excluduntur sine culpa. quam
munitione possit. quando habent lucida inter-
ualla. Item quis cum lucidas habet manum hec
non sit sine culpa. tam pro sola reuentione non de-
bet tangere corpus christi. **T**ercia generatio homi-
num in lege excluduntur ab esu agni. scilicet
mercurii hi significant eos qui accedunt ad
munitionem inuentionem. **L**ibere regit. legitur perit
est oza. qui tetigit archam domini. Item alienigenae
hi significant infideles. De talium munitione
dicitur in beneficiis. Fera pessima deuorauit fili-
um ioseph. Item immundi qui significant habentes
mortale peccatum. De his propheta. Munda-
munt qui ferunt uasa domini. De his etiam nota
videtur indignis sumis si non sumis reuentione.
vel non catholicos. vel habens mortale sciens.
Qui non munitione suo tempore mala mul-
ta merentur. Primo quia talis multiplici utilita-
te parat. De quo habemus super de effectu eu-
charistie. Si enim saluata est raab quia suscepit
nuntios domini. multo fortius qui ipsum dominum
suscipit. Sed quia constitutiones ecclesie trans-
greditur. statuit enim ecclesia. quod qui non munitione
in pascha uiuens ab ingressu ecclesie ar-
ceatur. et moriens careat ecclesiastica sepultura.
Tercio quia etiam maledictionem merentur. Ecclesiasticus.
De solo qui cecidit non habet subleuantem se.
Si bene solus est qui christum non habet. Quarto quia
uices deo non impendit. Augustinus. Secundum
est illi hospitium denegare. qui omnem pulsantem
solet admittit. Quinto. quia uices spirituales
solet perdere. quibus enim qui est sine morta-
li est membrum corporis christi mystici. Mem-
brum debet sustentari alimentis corporis christi.

alioquin efficitur arduum. sicut. et mitem corripit
ad quod non transmittit corporalis tibi mitem
Primo **De officio missae. xvi.** Cum
tuas multas habet missa. Primo quia
a celebrat arcumis. Sed quia tantum est in
ecclesia. et super altare. nisi quando pro causa
necessitatis fiat sub tentorio. ut alio loco
honesto. Tercio quia celebrant oportet esse
sacerdotem. Quarto quia oportet eundem esse indu-
tum sacris uestibus. Quinto quia tantum fit in
die. et non in nocte. nisi in natiuitate domini.
Sexto quia semper celebrat accendit lumine. etiam
si mille soles super terram lucerent. Septimo
quia ibi solent proferi uerba diuina. angelica
et humana. Diuina quidem. domini cantat. Pa-
ter noster. et leguntur uerba domini in euangelio. Ange-
lica uero quando cantat. Gloria in excelsis deo. hu-
mana autem sicut in collectis et alijs et huius-
modi. Octauo quia ibi audiuntur meliora
ydrumata quam mundus habet. scilicet hebraica ut
in sabaoth osanna. Item greci cum dicunt
Kyrieleyson. Item latina ut in alijs quibus sunt
Nomen. quia missa suo modo tam plena est mys-
terijs. sicut mare guttis. sicut sol arboribus.
firmanitum stellis. et sicut celum campis
reum anglis. Decimo. quia sacerdotes in sol-
lemnibus ecclesijs habent in missa sua plu-
res ministros. scilicet diaconos. subdiaconos.
et acolytos. Undecimo. quia anglis ibi exister-
tib sufficit in presentia tante maiestatis
esse scolares. Duodecimo. quia dominus celi et terre
presens est. **O**fficium missae est moraliter
Initius significat inchoationem boni. quod
autem introit dupliciter huius significat quod in
nra inceptio debet declinare a malo
et facere bonum. Kyrieleyson quia nouem uocab-
uariat significat inuocationem diuine
misericordie. quia nouem modis indigem. Pri-
mo tribus modis quantum ad patrem. rem-
issum

xpi pfluxerunt. Inclinaciones etiam
facte a sacerdote significant xpi obedi-
entiam ad patrem. ex qua morte sustinuit.
Facta etiam locutio exprimit consilium iudeorum
morte xpi machinantium ul' metum disci-
pulorum. q' palam xpm confiteri no' aude-
bant. Pat' nr' significat filiationem per
gram. Signatio q' fit sup illa uerba **Pax**
Et dñs sit semp uob' bñd' cum. **Agnus**
dei libationem p' misericordiam diuinam Tripli-
catur aut' agni' di. ut a malis p'ccatis. p'
sentib' & futuris liberemur. Ponet etiam ad
resurrexerunt q' uirtute trinitatis & tero
die facta e' fractio corporis significat di-
uisionem corporis ut q' facta est in passione
& distributionem uirtutis redemptionis xpi
p' diuisa membra ecclesie. **Uinum** naq' signifi-
cant' p' partem q' comedit' mortui aut'
significant' p' partem in calice missam.
& hoc est corp' xpi qd' ia' surrexit sicut
ipse xpc & beata uirgo. **Partem** q' re-
seruat' usq' in fine significat' hui' qui
stolam are tantu' habent ul' neutram.
ut hui' q' s' in p'gatorio. **Comixto** etiam
corporis unionem corporis & are significat'
Qd' aut' quinque se sacdos ad xpm conu-
tit' significat' qd' dñs die resurrexerunt
quinque se manifestauerunt. Saluat aut'
septies xpm ad ostendenda septiformem
sci' sps gram. sine q'bus mortalis uita
duci no' potest. q'a & si possum' uitare
singula no' tam' omnia. **Complenda**
significat' boni operis consumationem. **Cir-**
ca quedam alia que sunt in missa no-
ta significatioem allegoricam. **Intelligi-**
mus em' p' altare crucem. p' calicem sepul-
chrum. p' patera lapide sup' ostentat'.
P' corporale syndone in q' corp' dñi fu-
it inuolutum. **Nota** quod licet omnes

missæ sint eq' bone q'm ad opus opanti
& in omnib' sit idem xpc. multu' tam' dif-
fer' q'm ad opus opans. **Vnde** melius
e' audire missam boni sacerdotis q'm mali.
Sicut in missa corporale eundem cibum iocunde
a mundo accipim' ministro q'm inuidio. **No-**
ta quod periculum e' si occurrens. ul' manus
tremulans. aut caducum moebu' habens.
aut delirus. ul' ydiota. **Vnde** talib' inungit'
dum est ut abstineant a missa. **Indo** aliq'
bis missam celebratis est. no' debet sumere
ablutionem in missa p'cet. alioq' ad sedam si
accidit renuntius. **De Negligentiis in oyl**
Si p' negligentia euenit qd' **sa. xvij.**
plecto canone nec uini nec aqua re-
p'antur in calice. statim infundit' debet v-
trunq'. & sacerdos utabit consecrationem ab
illo loco. **Sunt** m. & p'ficet usq' in fine. ita
tam'. ut dimittat duas cruces. que fieri
sup' hostiam stuerit. **Vel** mel' potest dici
qd' alia hostiam sumat. & missam & cano-
nem a p'ncipio incipiat. **Qd' si de simplici**
uino ul' aqua fiat consecratio. uini repu-
bit' p' sacramto. s; aqua no'. **Siquid** de
sanguine cecidit sup' corporale. ul' sup'
pallam altaris. ul' sup' albam. pars illa
rescindat'. & in loco reliq'az seruet'. **pus** ta-
men extrahatur sacramtum q'm po-
terit. & sumatur. **Sino** sup' lapidem ul' t'
ram. ul' lignu' cecidit litigend' & extirpa-
ndus est & radend' est locus ille. & puluis i'
sacro loco reponend' est. **P**oro si in xpm
sanguine missa ul' aranea cecidit. mel-
tale qd' uix sine uomitu. ul' mortis pu-
culo firmi potest. p'fundat'. & lauet' in
lauachro q'm potest canci in calice.
& hanc ablutionem sumat sacerdos. s; mis-
sa ul' aranea sup' p'fina cremat'. **Quod**
si de corp' xpi sup' pallam cecidit uel

siq̄ aliquid uestim̄ti. nō incidat. s; vno
 abluat. & amittit sumat. **S**i infirmus
 corp̄ dñi reciat. suscipiat diligenti & su
 matur. **De Sacram̄to Penitētie. xvij.**
Penitentia ut ait Ambrosius. est peccā
 ta mala plangē. & plangenda itim n̄ mitt
 te. Itē Gregori. Penitentia est acta peccāta
 deflere. & itim flenda n̄ mittē. Circa p̄dicta.
 nota qd̄ quedā diffinitiones dan̄ p̄ essent
 am. ut homo ē animal rationale. mortale.
 quedā p̄ causā. ut dies. sol lucens. Diffini
 tio aut̄ penitētie. ē data p̄ causā. & nō p̄
 essentia. Vn̄tam̄ penitentia diffinit̄ p̄
 duplice actum. q̄ est respectu peccāti. scil; p̄
 tita mala plangē. alium respectu futi. scil;
 plangenda n̄ mittē. & p̄mus act̄ est i. r.
 sc̄s in p̄posito. **P**enitentia duplex ē. que
 dam est int̄ior tantū. & h̄ est de iure nata
 h. q̄dam ext̄ior. q̄ fit p̄ arbitrium hominis.
 Prima n̄ est sacram̄tum. p̄e. sc̄da nō. sacra
 m̄tum est. h̄ tam̄ penitentia p̄ se suscepta
 d̄r sacram̄tum ecclie. cum talis etiā ante
 baptismū possit fieri. s; penitentia inuē
 ta p̄ ministros ecclie. sacram̄tum est. **N**ota
 nō qd̄ luger. & p̄ peccis p̄ris. est act̄ peniten
 te. s; lugē p̄ peccatis alienis. alius iūctus
 est. scil; misericō. lugē p̄ bonis eiūs. ē act̄
 beatitudinis. de q̄ dicit̄. **B**eati q̄ lugent.
 qm̄ ip̄i q̄solabunt̄. **De** duracione penitē
 tie sciendū est. qd̄ ext̄iorem nō oportet esse
 p̄petuā. s; circa int̄iorem distinguit̄. h̄t em̄
 penitētia sc̄s habitū. & h̄ debet esse p̄petua.
 alia sc̄m̄ actū. & hanc n̄ oportet eē p̄petuā.
 Semp̄ em̄ tenet̄ q̄s ad int̄iorem peniten
 tiam habitualem. qua noll; n̄ p̄calle. & v̄t
 decet nō peccare. s; ad ext̄iorem peniten
 tia. n̄ semp̄ tenet̄. Peccāta alī est dolor ratio
 nalis. q̄ est peccā detestatio. alī est sensibilis
 q̄ est passio. & p̄mus dolor semp̄ debet esse

penitentia. **S**cd̄s n̄ est de necessitate. It̄ qm̄
 ut homo nūq̄m fit c̄tus de pecc̄ remissioe.
 tam̄ p̄ h̄ nō oportet penitentia ext̄iorem
 esse p̄petuā. quia n̄ exigit̄ certitudo scien
 tie. s; sufficit̄ c̄tudo n̄ctē. p̄babilis. ut qm̄
 do fecit homo. p̄babilis qd̄ erat ex parte sua.
 dolendo. s̄tendo. satisfaciendo. cauendo. **C**u
 t̄ omni sacram̄to noue legis fit aliq̄ mati
 a visibilis elen̄ti. q̄ fit signū & causa gr̄e.
 oportet etiā in sacram̄to satisfactionis peni
 tentie. ita esse. s; tunc mat̄a sensibilis. lar
 ge sumit̄ p̄ omni re. siue res ext̄ior sit illa
 substantia. siue actio humana. **N**ō intelli
 gendū ista plent̄. nota qd̄ i medicinis cor
 poralib; quedā s̄stunt in sola passione
 curati. ut est s̄ctio vulnis. quedā nō i ar
 tione eide. ut ē excitatio corporis. Ita in
 sacram̄tis. quedā s̄stunt in passione et̄
 q̄ sc̄ficat̄. & nō in actone. nisi p̄ accidens.
 ut baptism̄. s̄firmatio. eucharistia. exc̄
 ma unctio. ordo. quedā nō s̄stunt essen
 tialit̄ in actu ip̄si qui sanctificat̄. ut ali
 a duo sacram̄ta scil; penitentia & mat̄
 monii. In p̄mis ergo q̄ sine actu n̄ o
 p̄ant̄. requiritur ext̄ior mat̄a. q̄ significat̄
 & creat rem sacram̄ti. in alijs nō actus
 n̄ est p̄ mat̄a sensibilis. **E**c̄ p̄ced̄s pa
 tere potest. qd̄ quedam est sacram̄tum tā
 tum. ut act̄ penitētie ext̄ior. quedam ē
 res tant̄. ut remissio peccator̄. quedam est
 res & sacram̄ti. ut contritio int̄ior. **De**

Sub penitētia **Qualitate Penitētie. xix.**
 Quia quedā. fugiunt. Penitētia uā
 est penitenda n̄ mittē. & admissa defle.
 quedā est falsa. p̄sido. Irrisio est & n̄ pe
 nitens. q̄ adhuc agit qd̄ penitet. quedā
 ē coacta. Psalmista. Inersus sū in criup
 na mea. dñi s̄git̄ sp̄ina. Q̄dam est s̄ra
 fugiunt. Si tunc penitet. q̄ndo p̄c̄are n̄ po

tes peccata te dimiserit nō in illa. Quedā
 est inq̄. **M**ather. Judas penitētia ductus
 retulit triginta argenteos. Quedā est de
 spata. Sapientie. **P**recangustra sp̄s gemēt
 ∞ penitētia in se agentes. **A**dā sc̄a
 & mitiora. **B**inhard. **O** felix penitentiū
 humilitas. o bona spes ḡfentiū. quā
 facile vincis inuincibile. qm̄ cito treme
 bundū iudicē. comittis in p̄ssimū pa
 trem. **D**eber penitētia eē amara. **J**ere
 mias. **O** si v̄migeni planctū fac t̄. **V**o
 luntaria. **A**uḡm. **C**um gaudio deb; facē
 imortalis futū. quēcuq; facer̄ p̄dissen
 da morte moerētis. **P**fecta. **A**uḡm. **N**ul
 la penitētia ē sera. dū n̄ sit uia. **A**ce
 lerata. **P**ubys. **N**e tardes comiti ad dñm.
 & ne distas de die in diem. ne subito ve
 niat ira ei. & in tempore vindicte disti
 det te. **H**onim. **F**laucule herenti in salo
 fune poti' precide qm̄ solue. **H**onim. **L**i
 cet in limine pat' iaceat. p̄ calcato p̄ge
 patre. & sicis oculis ad uexillū crucis cō
 uola. Solū pietatis gen' ē in hac re esse
 crudelē. **P**seuerans. **C**antors. **L**au pe
 des meos. quom̄ it̄m inq̄nabo illos. Item
 resur̄rectio debet eē sp̄ialis semp̄ in xp̄o
 uictō. n̄ cū lazaro moerituro. **P**enitētia
 debet esse p̄mpta. & nō diu dilata. **P**ri
 mo. q̄a dñi expectam'. vnde. expectauit
 ut facer̄ vias. & fecit labruscas. **S**do. q̄
 a ad magna uocam'. **J**eremias. **E**go
 ero miles tua. **T**ercio. itē ab et̄nis nuptijs
 excludam'. sicut feni est fatuus v̄gin
 bus. que se differēbant p̄parare. **Q**u
 to. ne ab hostib; impediam'. sic filij isrl'
 a pharaone ut nō egredēt̄ de egipto.
Qinto. q̄a relinq̄re peccatū etiā penus cō
 pellim'. **G**regori. **C**ontempnend' esset
 etiā hic mund'. etiā si reb; p̄p̄s habuim'

daret. cum tot calamitates inq̄at. qd
 aliud qm̄ ut n̄ amet' clamat. **S**exto. ne
 blandis seducam'. sicut auis p̄ fistulā
 aucupis. & p̄scis p̄ escam in hamo. & sic
 ut sus p̄ mel. **S**eptimo. ne morte p̄uena
 m'. **G**regori. **N**ihil et̄nis morte. **O**ctauo.
 fluctudine teneam'. sic de facili n̄ nō
 uellit cū bene radicat'. **J**eremias. **N**ihq̄
 potest ethiops mutare pellē suā. & par
 dus uartēres suas. sic & p̄restis bene
 facē. cū didiceritis male. **A**d agendā
 penitētia mouent q̄m̄or de quib; **B**in
 hard. **N**imis durū est cor qd nō emolluit
 bona. nec t̄rent supplicia. nec allicunt
 p̄missa. n̄ castigant flagella. **I**mpedi
 n̄ta penitētie s̄t her. sc̄t; pusillanimi
 tas aggrēdendi. tales s̄t sicut umbrati
 cus eq'. qui a uento n̄ umb' reuertur
 p̄uoxe confitendi. s̄; sicut dicit' **A**uḡm
Secunda magna pars est penitētie.
Herō satisfaciendi. **S**; cont' h̄ dicit' **A**
 postol'. **H**oc monitaneū & leue tribulatio
 nis nr̄e. **D**electatio peccandi. **S**; tempa
 le est qd delectat. et̄nim qd cruciat.
Spes diu uiuendi. **S**; **J**ohes baptista di
 cit'. qd securis iā ad radicem arboris
 posita est. **D**esiderio gr̄am obtinendi.
Cont' dicit' **E**zechiel. **Q**uacuq; hora pec
 catoe igemuerit. uita uiuet & moriet'
Timor reciduiandi. **H**ugo. **Q**uid' cecidi.
 it̄m erexisti me. q̄ndo mi. duxisti me.
 ita loquitur de dñō. **E**xemplū delinq̄n
 di. s̄; stult' est. q̄ uidet aliquē cadentem.
 si n̄ sit in eodē loco cautoe. **C**onfuetudo
 p̄candi. sicut balaam ḡfuetus montib;. n̄
 curant' qd asina loquebat'. **C**onfidē
 tia de dei misericōdia. p̄m q̄ndo penitue
 rit recipiendi. & h̄ est peccare in spe. **G**re
 gori. **M**isericōdiam dei debem' erubescere!
 vident' sed que n̄ vident'.

si iusticiā ei' nolum' formidare. **De et**

Per penitentiā scū **Penitentie. xix.**
absolut' homo a peccō. restituit'
ecclie. reconciliatur xpō. domus spūalib'
donat'. de filio dyaboli fili' dei efficit'. pa
radysus ei apertur. h' est q' angelos iustifi
cat. ipios iustificat. amissa bona recupe
rat. penā etiā iurat. **I**te penitentiā ē
seda tabula post naufragiū. ad qm p
catōe potest recurrē qm diu ē in statu
pēnitentis uite. qm docet. qm qm dicit. dicit
nam clemētiam uoluit implorare. **D**u
plex est naufragiū peccati originalis. &
pcc' actual'. h' de pmo libam' p tabulam
baptismi. q' uitam & efficacitā accepit a
tabula crucis xpī. de sdo aut' libamur
p tabulam penitētie. qm diuina puden
tia pūdit hominē. qm p peccō actuali nō
potest nūm baptizari. **N**ota g' qd a reatu
pcc' libam' grām. a sequels aut' peccōe p pe
nitentiā. & p partes penitentie. a misericō
dia nō p glām. **I**te nota qualis oya morti
ficata renouant'. qm hec sit uerū qd
a pūatione ad habitū nō sit ingressus i
uita natali. nō tam est iūm uita mo
rali. Nam a pūatione ad habitū uolunta
riū est ingressus. scil; a morte culpe ad uitā
grē. **V**nde dicendū qd sicut peccā actualia
tūsent' actu. et remanent' reatu. ita bo
na oya tūsent' actu & remanent' nūto.
scdm qd manent' dicunt' mortificari. **B**o
na ig' oya qm diu sūt iuncta statui me
tendi. ul' mortificari. dicunt' uirē. qm do
ab illo separant'. dicunt' mort'. qm do reuirt'.
dicunt' uiuificari. qm do redeunt' ad statū
sue originis uidel; caritatis. & qm doq' ad
maiorē radicem caritatis. **De partib' pe**

Partes penitētie **uirtutis i. iiii. xxi.**
integrales sunt tres. scil; contritio.

ressio. satisfactio. **Q**uius enī completum
penitentie possit ee in actu cordis solius.
ul' cordis. & oris simul. ul' trū simul. tamē
ad pfectiōem penitentie exigit' hor' tum
aggregatio. licet ad ee simplex sufficiat
contritio. & confessio. ac satisfactio in pposi
to. **N**on enī exigit' in hys que habent esse
successiuū. qd partes integrales sint simul/
s; exigit' h' in toto qd habet ee pmanens.

Quod aut' tres partes penitentie sūt of
fendit'. **P**enitētia ē quoddā spontaneū
iudiciū. in q' contritio est quasi qdam ci
tatio. ubi sequit' rei apud iudicē sponta
nea confessio. **D**einde secunt' emende. per
iudicē imponendē solūm. **S**; in h' differē
iudiciū fore. a iudicio poli. quia ibi iust'
in uirt' dampnat' & h' absolut'. **A**lia est
sufficiētia istar' partū. quia cū omne
peccm' mittat' corde. ul' ore. ul' oye. iustū
est ut ista curent' p contritum. scil; ut
peccōe culpā animo detestet'. uilo accusat'
& facto punitat'. **I**te p peccm' offendit' ho
mo dñm. & eccliam. & seipm'. h' p contri
tionem reconciliat' homo deo. p iustificōem
ecclie. & p satisfactiōem sibi. **I**te iste tres
partes penitentie. sūt tres diere. qd' mur
in tiam pmissionis. **I**n Exodo. **I**uim' uitā
tūm diez. **I**te iste tres uiuificant' mora
lit' tres mortuos. qd' dñs suscitauit. qm p
contritiōem suscitauit' puella in domo. **P** iustifi
cōem uiuentis in porta. **S** satisfactiōem la
zarus de sepulch'. **De Contritiōe. xxii.**

Contritio. est dolor uoluntarie as
sumpt' p peccis. cum pposito iustitien
di. & satisfaciendi. **H** diffinitio & magist'
lis est. & ponit' ibi doloe. p genē. assumpt'
tus ponit' ad diffēntiam doloris natural'.
qui nō est mītoet'. cum nō sit in genē mo
ris. s; uoluntas ponit' eū in genē mora

h. p. p. c. s. ponit p. materia doloris ad differ-
rentiam doloris mundi. que de bono alieno
est. Sic ergo diffinitur sic iudicio, p. ut est
actus virtutis. s. p. ut est pars sacramenti
penitentie. oportet qd aliquid in compara-
tione ad alias partes apponatur. ideo po-
nitur cum proposito iudicandi et satisfaciendi.
Nota qd cor dicitur durum quando diuine inspira-
tioni se tangenti non cedit. sed obui-
at in affectu peccandi demorando. **S**i
quid dicitur quando incipit a proposito peccandi re-
sistere. licet nondum totaliter conuertatur. Con-
uertitur qd. quando uoluntas peccandi p. se ab
effectu peccati resiliat. **I**n conuersione duplex
est dolor. unus est uoluntatis qd non est aliud
qm peccati displicentia. alius est sensibilis. pri-
mus est de essentia conuersionis. de h. dolore i-
tellectus illud. **I**tem. **L**uctu uirgenum fac-
t. quia homo debet ex ratione magis uel-
le nunquam peccasse. qm uirgenum uiuere.
Sed dolor non sequitur de conuersionis necessi-
tate. s. de eius perfectione. quia talis dolor non est
in nostra potestate. **N**ota qd conuersione potest
tantum intendi. qd non solum culpa. s. etiam tota
pena dimittitur. **H** autem potest fieri dupli-
cit. **V**no modo ex parte caritatis. qd displicentiam
peccati cauulat. quia sic iungitur tantum inter-
di caritate in actu. qd conuersione inde sequens.
meretur absolutionem ab omni pena. **A**lio modo
fit illud ex parte doloris sensibilis. qm uo-
luntas in conuersione excitatur. quia enim ille do-
lor pena est quedam tantum potest intendi.
qd sufficit ad deletionem culpe et pene. **D**is-
finita est inter attritionem et contritionem. sic
inter informem et formatum sensum qd dicitur de
fide in forme formata. **T**ertium autem attri-
tio fiat conuersione. distinguendum est. quia con-
uersione dicitur cum gratia tricio. h. autem potest esse
duplicit. **V**no modo per contritionem. quia gratia

afficiat motum existentem in anima. et illum in-
formem quoniam non elicitur. **A**lio modo per causam
ita qd motus a gratia elicitur. **P**rimo in attri-
tio fiat conuersione. quia actus ille simpliciter manens in
anima firmatur adueniente gratia. sic calor adue-
niente luce. **S**ed in impossibile est qd attri-
tio fiat contritione. **S**i queratur quomodo diu qd de
peccato dolere debet. **R**esponso sic dicitur hu-
go de sancto victore. **Q**uando absoluitur hominem
de peccato. ligatur eum uinculo perpetue deesta-
tionis. s. deestatio peccati duplex est. quedam
scilicet in habitu. ad quam homo semper tenetur.
et post peccatum peccati remissionem. de qua dicitur
augustinus loquens de penitencia semper dolere
et dolore gaudeat. et non semper doluisse dolere
Alia est deestatio in actu. ad hanc non tenetur
semper. **S**ciendum quod beati et dampnati. et
hij qui sunt in purgatorio non habent conuersionem
per se. huiusmodi h. est ratio. quia in conuersione
per se sumpta. tunc fit gratia. et dolor. et effectus
inter satisfactionis. **I**n beatis autem non est do-
lor. **I**n dampnatis uero non est gratia. et hij qui
sunt in purgatorio non merentur. **D**e Confessione. xxiiij.
Confessio est ut ait augustinus per quam
amor latens spe uenit aperit. **H**ec con-
fessio sacramentalis que est penitentie iue-
nientem describitur. et per mariam que est peccatum. et
per actum qui est aperire. et per finem qui est spes uenire
Duplex est confessio. quedam est mentalis
quod fit deo. et h. est de iure naturali. quedam uero
uocalis. quod fit homini. h. non est de iure natu-
rali. **I**gitur ante incarnationem christi suffice-
bat confessio mentalis. quia deus nondum erat ho-
mo. s. postquam factus est homo debet confes-
sio fieri homini uicario christi. **I**n h. enim quod
munus sacramentorum dedit potestatem ligandi
et soluendi. in sinu autem confessionem eis
tamquam iudicibus debet fieri. **S**ic igitur christus instituit
confessionem tacite. s. apostoli promulgauerunt

eam expisse. **I**nius igitur in contritione dimittit peccatum: tamen confessio vocalis est necessaria ut in re. quando habet oportunitas ut in proposito. quando tam articulus necessitatis excludit: et non conceptus religionis: et ista necessitas confitendi post contritionem non est in tali casu pro necessitatibus remedii. cum peccatum iam dimissum sit. Et pro obligatione precepti. Confessio autem et satisfactio est necessaria: non solum reconciliatio in iudicio dei. sed etiam in iudicio ecclesie. **Q**uas circumstantias christiani confiteri debent. Nota quod circumstantiarum quedam sunt trahentes in aliud genus peccati. ut coram muliere iugata. et has homo tenet confiteri. Quedam sunt aggravantes in eadem specie: et has quedam sunt quasi venialia peccata. quedam autem sunt aggravantes notabiliter sic scientia et huiusmodi. has non tenet confiteri. quia sunt quasi venialia peccata: quedam autem sunt aggravantes notabiliter. et has non solum quodam debet confiteri. Non enim sufficit illi quod centum marcas de alieno habuit: dicit ego accipi alicui. cum possit hoc iustificari si accipit unum denarium. Item alii quoniam si non tunc committentes non debent. Quedam autem sunt circumstantie aggravantes peccatum: que notantur in hijs visibus. Ubi locus. mora. causa. scientia tempus. Ubi pusilla mors: culpe genus. et stat: altus. Condicio numerus. et scandala sexus. **Q**uius peccata alicui nota sunt sacerdoti: oportet tamen ea confiteri. quia non sunt ei nota ut iudici. **Q**um diu possit alius diffinere confessionem? due sunt opiniones. Quidam enim dicunt: quod peccator tenet confiteri statim habita oportunitate. Alii dicunt: quoniam quod cum confessio sit unum preceptum affirmativum non obligat nisi pro tempore et loco. Ecclesia autem determinavit in decretali quod homo confiteatur semel in anno: quia quilibet

90.
in anno semel habet de necessitate communicare. In casibus tamen quatuor tenetur quis hoc tempore confiteri. unum ratione sacramenti: quia uult communicare ut celebrare. Alius est ratione periculi: ut si est in periculo mortis. Tertius ratione conscientie: ut si dicat sibi scientia quod statim teneat. Quartus est ratione dubii: ut si non sperat sibi amplius illo anno copiam confessionis occurrere quam non habet. vel si habet casum de quo solus papa potest absolvi. et habet in copiam penitentiarum domini pape. **S**i queratur utrum confessio in mortali valeat: dicendum quod confessio est in remedium: et in preceptum. In quantum est in remedium non valet in mortali suscepta: tamen absolutus homo a precepto. sic et sicte baptismi suscipiens. **U**trum autem confessio sit iteranda: notandum est quod nullus tenet confessionem semel bona fide factam amplius iterare. Sunt tamen quatuor casus. in quibus impeditur ut tenet homo confessionem iterare: quorum duo sunt pro confessionem. et duo propter confessionem. Primum est. si confessio deest clamor potencie: eo quod non habet auctoritatem ab illo peccato absolvi. Sed est. si defuit in eo claus scientie: quia nescit discernere. Tertius. si confitens dimidiavit confessionem: oportet enim quod una fiat confessio omnium peccatorum que habentur in memoria. Si vero aliqua excederunt a memoria: debet ideo reputari confessio dimidiata. Quartus. si contempserit. siue neglexerit. et oblitus est satisfactio nem: nam si sciverit. et implere neller: non oportet iterare confessionem. **S**i vero cadit aliquis in peccatum postquam bona fide fecit confessionem. quod est utrum teneat confessionem per factam iterare: et hoc opinus est minus quod non in specie sed in genere. licet alii quidam dicant. **N**ota quod confessio facta per nuntium vel

eplam licet sit qdam op' bonu' & miru'
rum; inqntum est pars sacramti no
potest sic fieri. qa' determinata habet ma
tiam. scil; actu sermonis q' conscientia
bonis manifestari shueur. Unde sine
necessitate ad satisfactionis expeditione
ut e' vitare floetia malox. quoda' adu'
git ad substantie satisfactione' ut re
uunare. uigilare. dare elemosina. peg
nari. & huiusmodi opa penalia. n' licet aliter
confiti. In necessitate uo' potest defectus
per actum equalem suppleri. *De Quali*

Qualis debeat ee' *tate & effectu Confessi*
confessio notat' hys vsibus. *oms. xxiii.*

Sit simplex. humilis. fessio pura. fidelis.

Acta. frequens. nuda. discreta. libes. uecunda.

Integ. secreta. lacrimabilis. accelerata.

Agens & accusans. & sit parere parata.

Ad multa ualet fessio. A morte liberat.

quia sicut fessio in foro nennoso damp
nat. sic in spualib' libat. Vm homini ma
nifestat. Aug'm. Si nolle confiteri. n' me
t' abscondem. s; te m. Vlna mētis sanat.

Honum? Vlna n' intellectu sanat tardus.

Paradysum apit. Aug'm. Obreue ubum.

qd' portas apit paradysi. Exemplum in

larine dextro. Peccā regit. Unde quoda' glo
sa. Si homo detegit. ds regit. Misericordiam
diuina emollit. Glosa sup illud. Delictu
meu cognitu' t' feci. & iniusticia mea no'
abscondi. Si homo agnoscat. ds ignoscat.

Animu' iocundat. Psalmista. In uoce ex

ultationis & fessionis son' epulantis

Incessores multiplicat. Sacerdotes eni' orat'

p suis fessis. Conscientia mundat. Aug'

tr. Confitendo. sit homo de fido pulcher.

sed diaboli rumpit. sicut cu' alijs secre

tum alius detegit. Deo iungit. Aug'm.

Ad ppeaurib' tuis qm' cor fessis. & uita

que ex fide est. In uia salutis dirigit. Pubi
is. N' abscondit secula sua n' diriget. q' aut' fessio
fuit. mitam q'seqt. Peccā delet. Psalmista...

Dixi confitebor. & tu remisisti iniquitate' peccā

met. Satisfactione' supplet. Glosa. Iulian' con

fiteri peccā nra. ut erubescerit peccā p pe

na. Malu' precauer. Exemplu' de dente pu

trido. q' extrahit ne alij putrescant. Cui

enialiter tenens. Debeat si fessio. xxv.

Confessio debet fieri sacerdoti

habenti claves. que s' scientia discernendi

& potestas. & soluendi. Sciendum qd' sicut bap

tismi est sacramtu' necessitatis. ita & penite

cia. Unde sicut bapismi habet duplicē mi

nistrū. unū cui baptizari competit ex of

ficio. scil; sacerdotem. alim cui mittit' dispē

satio bapismi ratione necessitatis. Ita et

ministr' penitentie duplex e'. un' cui fessio

o' sit ex officio sic' sacerdos. ali' est q' audien

do fessione' incem potest suplere sacerdotis

in necessitate. ut est laicus. Dicunt tamē

aliq' qd' cum n' deest copta sacerdotis. n' oportet

confiteri laico. s; sufficit soli deo. Omnes

omnes sacerdotes claves habeant. n' tam om

nes possunt ligare & solue. sic' excommuni

cari. suspendi. heretici. & dampnari. Hancē

no' est p'p' defem' ordinis. s; qa' n' habet ma

terram. scil; subditos. q' autim' est cum

excommunicant'. Possunt tamē tales bap

tizare. qa' h' est sacramtu' necessitatis.

Possunt q' tales eucharistia' consecrare.

qa' hoc substantialit' adheret ordini. liga

re aut' & solue' adher' accidentalit' ordini.

Sciendum est. qd' null' potest absolue' fite

tem nisi sacerdos p'p'us. s; sacerdos d' sex

modis. Primo. ipse pastor ecclie. Seco. p' det

minationem superioris ut uicarij. Tercio. p' pu

uilegium quibdam indultu' ut s' sac' p'

dicatores & minores. Quarto. p' licentia' p'

saecdotis hi tam licentior nisi discretus & honestus. & notus. Quid pro necessitate. quia instante periculo mortis quilibet sacerdos potest absolue. & peccata absoluunt ab eis apud quos sunt. Sexto propter defectum sui sacerdotis. quando scilicet idiotus est. vel peccator confessionis. vel soler infirmes mulieres peccari. tunc enim si non inuenitur aliquis qui habeat auctoritatem efficacem et sacerdos prius non quilibet sed discretus. & qui est notus vel ex ordine. vel ex persona. **De Sygla.**

Sa que geruntur in confessione. xxvii. In sacramentis exterius sunt signa. quae intus continentur. & ideo confessio qua quis sacerdoti se subicit. signum est interioris quod quis deo subicit. Quis autem peccatum illud quod se sibi per penitentiam subicit legitur. unde oportet de necessitate sacramenti quod sacerdos confessionem celebret. Sed et alie huius relationis utilitates. quia per hoc homines ad confessionem magis attrahuntur. & simpliciter peccata continent. Sacerdos etiam non solum debet celare peccatum quod in confessione receperit. sed et illa omnia per que peccare possit. vel peccatum deprehendi. Potest autem penitens facere. ut illud quod sacerdos per confessionem sibi factam scribat ut deus. sciat etiam ut homo. & hoc facit dum licentiat eum ad dicendum. & ideo quod sic dicitur non frangit sigillum confessionis. Si autem queritur utrum illud quod scribit sacerdos per confessionem. & scribit alio modo. possit reuelari. super hoc diuise sunt opiniones. sed hoc est uerum. quod siue sacerdos scribat illud peccatum ante confessionem sibi factam. siue post. non tenetur celare. quantum ad illud quod scribit ut homo. Nota quod iste modus dicendi. dicitur in confessione. non claudit tale deum sigillo confessionis. quia non seruat ibi forma confessionis. **De Sa-**

Sacramentum ubi dicitur restituta satisfactione. xxviii. Sacramentum non statim remittit debitum

damnum illatum. ita post remissionem culpe in contritione. remanet debitum peccati satisfactionis. Inungitur sacerdos quedam ad satisfactionis fundamentum. sic abstinere a peccato. & relictuere ablatis. Quedam enim inungitur ad satisfactionis expeditioem. ut euitare quodammodo malorum. Quedam inungitur ad substantiam satisfactionis. ieiunare. iugulare. dare elemosinam. peccari. & huiusmodi opera penalia. Quedam inungitur ad perfectionem & securitatem satisfactionis. ut sunt opera supererogationis. Satisfactio debet respondere culpe. in tribus. scilicet in modo. Plalmista. Lauabo per singulas noctes lectum meum. In pondere. Augustinus. Libenter debet facere futuris imortalis. quocumque faceret perdiffenda morte mortuus. In mensura. Gregorius. Tanto tempore debet esse in penitentia. quanto fuit in culpa. Ita etiam requiruntur in penitentia secundum inuenientiam. non secundum necessitatem. **De partibus satisf-**

Satisfactionis rationibus in vi. xxviii. Quedam sunt partes principales. scilicet oratio. ieiunium. elemosine. Quedam uero seruare. que ab his reducuntur. ut iugulie. pignationes. & discipline. Dicendum ergo. quod omnia opera carnis affligentia. reducuntur ad ieiunium. omnia spiritualia. ad orationes. omnia autem opera misericordie. ad elemosinam. Sufficientia autem paruum principalium. potest accipi respectu termini. a quo est motus satisfactionis. quia per ieiunium. renouantur a concupiscentia carnis. per elemosinam. a concupiscentia oculorum. per orationem. a superbia uite. Alio modo sumuntur ista sufficientia. ex parte termini ad quem. quia per ieiunium. homo bene ordinatur. in seipso. per elemosinam. ad proximum. per orationem. ad deum. Tertio modo sumuntur haec sufficientia ex parte materiae. de qua fit satisfactio. quia per elemosi-

¶

nam fit satisfactio de bonis exterioris substantie. p[er] de bonis corporis. p[er] orationem. de bonis interioris. Et t[er]tio in sumit h[ic] sufficientia ex parte modorum satisfaciendi. fit eni[m] satisfactio tribus modis. ul' p[er] uocem. ul' p[er] redemptioem. ul' p[er] supplicatioem. Primum facim[us] ieiunando. scilicet elemosinas dando. ieiunium orando. Q[ui]nto sumit h[ic] sufficientia ex parte effectus. **P**er satisfactioem t[ame]n magna bona ueniunt. scilicet impetratio gratie. remissio peccati. expurgatio reliquarum culpe. ad primum uide[re] ualete elemosina p[ro] multiplicatione misericordie. ad secundum ieiunium. ad tertium oratio.

De elemosina singulis partibus satisfactiois. xxx.

Elemosina dupliciter potest accipi. aut intentione subleuandi necessitate proximi. et sic est opus misericordie. aut intentione recompensandi p[ro] debito offensa diuine. et sic est opus iusticie. unde primo in ipse pertinet ad meritum uite. secundo ad meritum dimissionis peccati. quia elemosina sic data ipse est satisfactio. De ieiunio quod sciendum est. quod in carne duo sunt unum est natura que debet sustentari. aliud est uicium quod debet domari. Ieiunium ergo quod naturam seruat. et uicium domat. bonum est et satisfactorium. aliud non. Oratio etiam dupliciter fieri potest. aut p[er] impetrationem bonorum. et sic pars est contemplationis. aut p[er] amotionem malorum. et sic ipse pars est satisfactiois.

De iustificatione impii.

Iustificatio est motus ab iniusticia ad iusticiam. In iustificatione impii quatuor requiruntur. scilicet motus liberi arbitrii. et conitio. et gratie infusio. et remissio culpe. H[ec] prima duo sunt ex parte suscipientis. Alia duo sunt ex parte agentis. Præcedunt quatuor sunt simul tempore non natura. Prioritas autem et posterioritas. que secundum ordinem est nature. reducitur aliquid in ad ordinem cause et causa

et. In ista uero uide[re] ordo h[ic] causalitatis est. causaliter enim motus liberi arbitrii potest esse alius tribus. quia requiritur sensus uoluntatis. in huiusmodi mutatione. Voluntas autem sensus. liberi arbitrium sumit h[ic] p[er] eodem. propterea motus iste appellatur motus liberi arbitrii. Ille quod motus quo liberi arbitrium sentit deo. ut primo motori. uocatur motus fidei. quia habet aliquid cognitionis. et aliquid affectionis sicut fides. Dicim[us] igitur quod motus liberi arbitrii sicut fidei motus in deum causaliter est potest quoniam motus quo de peccato quis conitio. quia sicut in generatione peccati potest esse conitio quoniam auisio. cui conitio causat auisione. ita in eius destructione potest esse conitio ad deum p[ro] liberi arbitrii. quoniam auisio a creatura p[ro] conitioem de peccato. quod enim primum est in compositione. ultimum est in resolutione. Isti uero duo motus scilicet liberi arbitrii. et motus conitionis. sunt potest quoniam gratia infunditur. quia sunt causa ipsa toria ut gratia dei. Quoniam minus deus sine ulla preparatione possit impium iustificare. tamen requiritur preparatio ex parte nostra. quia sic requiritur preparatio materie in naturali mutatione ad recipiendum formam. ita in mutatione uoluntaria. et h[ic] non est ex impotentia agentis. sed suscipientis. H[ic] ratio est quia in iustificatione peccatis fit introductio unius forme. et expulsio contrarie. et ideo requiruntur præcedunt duo. scilicet motus liberi arbitrii disponens gratie susceptioem. et conitio id est discessus a peccato disponens ad culpe expulsiōem. gratia uero prius infunditur quoniam culpa remittatur. et p[ro] gratiam culpa remittitur. sic in introductione forme. potest esse naturalis ul' materialis forma. quod expellit ex parte agentis quoniam illa quod expellenda est remoueri possit. Qualiter autem iustificatio fiat in instanti. ul' successive. nota distincti

one: potest enim iustificatio dupliciter confi-
 dari. sicut et generatio. Uno modo ut dicat mo-
 tum ad iustitiam cum termino eodem. et sic
 fit successiva. ut quando succedit successiva
 generatio. Alio modo potest accipi. ut dicat
 solum mutationem sine motu. huiusmodi fit i-
 ustificatio in instanti. et huiusmodi triplici ratione.
 Prima est quia fit in parte infinita. et simplici-
 ter. et immediate. Secunda est. quia fit in substantia
 simplici. scilicet in mente. Tercia est. quia ipsa for-
 ma que tam expellit. scilicet culpa. quam
 que inducitur gratia omnino simplex
 est ad id quod ait Augustinus. quod magis est ut
 iustificare impium. quam creare celum et terram.
 dicendum est quod magis est quantum ad id quod
 fit. quia melius est sius si non quod ad modum facit
 di. **Q**uius enim in iustificatione impij
 fit resistencia formalis. scilicet contraria ad con-
 trarium. non tamen est ibi resistencia effec-
 tiva quod ad illud quod deo restat agenti scilicet
 cuiusvis nihil resistere potest. In iustifi-
 catione impij aliquid est ex parte dei. et
 aliquid ex parte peccatoris. et aliquid ex parte
 ecclesie. Ex parte dei fit duo. scilicet misericordia
 que uentum indulget. et iusticia que eandem a-
 liquam excigit. hic. ut in purgatorio.
 Hec duo signantur per duos discipulos quos mi-
 sit deus in omnem locum quod ipse erat uenturus.
 tunc corporali quidem. nec autem per gratiam spiri-
 ritualiter. Ex parte peccatoris etiam duo sunt.
 scilicet dolor et amor. et huiusmodi sunt due mole que
 peccatum conterit. que secundum legem non debet
 diabolo in pignore obligari. Ex parte ec-
 clesie similiter sunt duo. Primum scilicet meritum.
 et precipue christi. cuius meritum est inexhausti-
 bile. et sicut sunt aliorum sanctorum qui fecerunt mul-
 ta opera supererogationis. que omnia sub po-
 testate clauum sunt posita. ut si quod minus
 fit in uno membro ecclesie recompensetur in

alio. Unde si quis non est membrum ecclesie. non in-
 fluit in ipsum meritum predictum. Secundum me-
 ritum est indulgentia. quam dat ecclesia per
 papam et episcopos. tamen ut ipsa indulgentia
 ualeat tantum. quantum promittitur. exiguntur
 autem auctoritas et causa. scilicet immunitas u-
 tilitas ex parte dantis. exiguntur etiam fides
 formata et elemosina. et huiusmodi est ut soluat
 illud propter quod datur ex parte recipientis. **Per-**
nitencia **Ad deleantur uenialia. xxxi.**
Per nitencia est remedium institutum. ad expi-
 andum peccatum. cui debetur pena sensibilis
 que cum debeat peccatum non solum mortali. sed
 etiam ueniali. patet quod penitencia est reme-
 dium contra utrumque. tamen penitencia non
 est simpliciter de uenialibus. sed de mortalibus.
 quia penitencia introducta est ad reconci-
 liandum amicitiam quam peccatum mortale tol-
 lit. Licet igitur penitencia de uenialibus non
 sit simpliciter. tamen erit procedens et hoc
 tribus modis. Primo ratione dubij. ut quan-
 do credunt esse mortalia. Secundo ratione sta-
 tuti. ut quando homo qui tenetur confiteri se-
 mel in anno non habet nisi uenialia. Ter-
 cio ratione iurum. ut quando uenialis de-
 lectatio adhuc perducit ad mortale. De re-
 missione uenialis. sciendum est quod in du-
 obus casibus non remittitur. Primum est si talis
 habet peccatum mortale. quoniam sine mortali
 nunquam dimittitur ueniale. licet econuerso
 fieri possit. scilicet quod mortale dimittatur
 sine ueniali. Cum enim peccatum mortale tol-
 lat caritatem que uniuersa delicta operatur. con-
 stat quod existenti in peccato mortali nullum
 ueniale remittatur. Secundo est quando uolun-
 tas fixa manet in affectu alicuius peccati ue-
 nialis determinati. quia illud idem tolli non po-
 test et huiusmodi triplici ratione. Prima est

quia omne peccatum remissione indiget. quod
ad duo. scilicet quod ad culpam. et quod ad penam. sed non
potest esse secunda ratio sine prima. quia quoniam
dicitur homo culpam habet. debitor est pene.
Causa autem inordinata voluntatis consistit
unde voluntas sic manens recidivari non
potest. alioquin duo opposita simul essent in
eodem. Alia ratio est. quia manente causa. non
potest tolli effectus. sed voluntas inordinata
est ad aliquid causa peccati venialis. unde volun-
tate manente fixa in illa non remittitur ipsum
peccatum veniale. **S**ciendum etiam quod unum
peccatum veniale potest remitti sine alio. quia
peccatum mortale quod adhuc maius est inhe-
renter potest remitti sine veniali. Alia ra-
tio est quod peccatum mortale ita deo displicet. quod
facit ipsum peccantem deo displicere. sed veniale
quoniam deo displicet cum inordinatum sit. non
tam facit deo peccantem displicere. quia
non privatur gratia. sed obnubilatur in quantum est pro-
cessus ad exteriora impeditur. et propter unum ve-
niale non impeditur quoniam aliud remitti possit.
Tercia ratio est. quia venialia non habent mexi-
onem ad invicem. nisi ex parte austeritatis. quia
non avertunt a summo bono. nisi ex parte conu-
sionis. ideo unum remitti potest sine alio.
Non est sic de mortalibus. ubi unum non dimittit
sine alio. quia conexione habent ad in-
vices ex parte austeritatis. quodlibet mortale
avertit a deo. licet non habeat mexionem ex
parte conuisionis. **E**x predictis colligitur. quod
alio se habent mortalia ad invicem. et alio
venialia ad invicem. et alio mortalia ad
venialia. Mortalia enim sic se habent. quod
unum non dimittit sine alio. Venialia sic se habent.
quod unum remitti potest sine alio. **M**or-
talia sic se habent ad venialia. quod mor-
tale remittitur sine veniali. sed non veniale
sine mortali. cuius duplex est ratio. Prima

est. quia mortale et veniale se habent. sicut
habitus et dispositio. sed sublato habitu potest
manere dispositio. et non e converso. Secunda ratio
est. quia mortale opponitur karitati. veniale
autem feruori et. sed sublata karitate feruor
ipsum tollit. et non e converso. **D**e remissione venia-
lis peccati. **A**d peccatum venialis remissionem. **l**us peccati. **xxii.**
fione. non exigitur novus habitus karitatis. sed sufficit novus motus. quia peccatum veniale
non tollebat virtutis habitum. sed impede-
bat ipsum actum. **N**ota etiam quod peccatum veniale
non dimittitur sine contritione. cuius habet
ratio. quia quoniam diu manet habet in voluntate in alio
veniali nunquam dimittitur. sed voluntatem
avertit ab eo. quod quoniam plus nolebat. est displicere
et quod voluntas. talis autem displicentia dolor
contritionis dicitur. **S**ed sciendum. quod contritio po-
test accipi explicitam. et in actu. et in habitu. et
in medio modo. **C**ontritio in habitu non suffi-
cit ad peccatum venialis dimissionem. quia tunc quod
cuius haberet penitentem virtutis habitum.
non potest habere veniale peccatum. et sic veniale
peccatum non potest esse cum gratia. **C**ontritio quod in ac-
tu non semper requiritur. quia sequitur. quod peccatum
quod quoniam in memoria non habet remitti non potest
sed propter hoc requiritur contritio in medio modo. scilicet
ut peccatum displiceat actualiter. vel explicite.
et implicitate. **D**ico autem implicitate. quia talis ac-
tus sufficit. quod displicet explicitate peccatum ve-
niale. si cogitatio fuerit ad illud. **N**otan-
dum quod tam feruens potest esse motus ka-
ritatis in deum. quod omnia peccata venialia con-
sunt. et sine actuali cogitatione ipsorum.
quia quando quoniam feruent in deum feruent. displicet
et omne quod a deo retardat. et ita licet
explicitate de peccato veniali non cogitet. tamen
in illo motu tenet implicitate displicentia
peccati venialis. vel unum. **S**ciendum
etiam. quod cum contritione de venialibus non

exigit p[ro]positum n[on] peccandi uenialit[er]. sicut
 in conitione mortali exigebat[ur]. s[ed] sufficit q[uo]d
 displiceat ei pecc[atu]m p[er]nitentium. & infirmitas q[ue]
 ad pecc[atu]m ueniale malatur. q[ui]bus ab eo i
 minus omnino ee n[on] possit. ita tam[en] q[uo]d uo
 luntas si maneat fixam vno uenialit[er]. quia
 illud sic uentiu n[on] dimittetur in gen[er]ali co
 nitione. nec sp[irit]ualit[er]. **H**ui[us] aut[em] sententie h[ec] est
 ratio. q[ui]a mortalia pecc[ata] in n[ost]ra s[un]t potesta
 te ut uentent. n[on] solum singla. s[ed] etia[m] o[mn]ia.
 Venialia uo[] & si singla uitari possunt n[on]
 tam[en] omnia. q[ui]a ex infirmitate nate conti
 git. **M**ulta s[un]t p[er] que tollunt pecc[ata] ueni
 alia. que p[er]ta comprehendunt. **P**rimo sic. o[mn]ia
 que gra[m] i[st]erunt. ut o[mn]ia sacramenta eccl[esi]e
 scdo. illa que impedimta feruoris & gre
 tollunt. sic est aqua benedicta. q[ue] uirtute
 nimia reprimt. & episcopalis benedictio.
Tercio. exercitium humilitatis ex parte n[ost]ra.
 sicut est tuncio pectoris. oratio d[omi]nicalis.
 & hui[us]modi. **R**atio hor[um] est. q[ui]a cu[m] uenia
 lia dimittant[ur] p[er] feruore[m] karitatis. que
 implicite ul' explicite continet omnia il
 la. q[ue] nata s[un]t de se feruore[m] karitatis exci
 rare. dicunt[ur] pecc[ata] uenialia dimittit. **T**a
 lia uo[] s[un]t omnia que p[re]ceda sunt. vnde
 tam[en] scdm[odum] q[ui]ntitatem feruoris. fit q[ui]nti
 tas remissionis. patet q[uo]d p[er] uiam sunt
 p[ro]pter num[er]ata. maior ul' minor excitat[ur] fer
 uor. q[ui] ul' implicite ul' explicite continem
 g[er]it. plura tam[en] ul' pauca uenialia
 dimittunt[ur]. n[on] tam[en] semp[er] omnia. **De ext**

Pratore dei **ma** **Unctione. xxij.**
 Per hominu[m] n[on] solum uocat[ur] h[is]
 in q[ui]ntum habet saluare. s[ed] etia[m] xpc[us] in qua
 tum habet unctio[n]is gra[m] in alios dif
 funde. **T**er[ti]o uerb[is] unctus fuit da
 uid. **P**rimo in domo patris sui. in signum
 regni futuri. h[ec] significat unctio[n]em in bay

risino. **S**cd[us] in ebron. sup[er] iuda. & postea
 multa bella habuit. h[ec] significat unctio[n]em
 in firmatione. **T**ercio it[er]um in ebron
 sup[er] omne[m] isrl. post hac in pace regnauit.
 h[ec] significat unctio[n]em in extremis. **D**e
 substantia hui[us] sacram[en]ti s[un]t q[ui]ng[ue]. **P**rimum
 est. q[uo]d unctio[n]em faciens sit sacerdos. **S**cdm
 intentio. **T**ercium materia. scilicet oleu[m] infirmor[um].
Item forma u[er]bor[um]. h[ec] scilicet. **I**stam unctio[n]em
 & sua[m] p[er] & cer. q[ui] in forma[m] d[omi]ni d[omi]ni
 uningens. **I**tem e[st] locus uningendis. q[ui]
 a fit ad oculos ad aures. ad nares. & cer.
In h[uius] sacram[en]to forma u[er]bor[um] est de p[er]tinentia.
 q[ui]a illud sacram[en]tum uide[re] ualere. quasi
 p[er] modu[m] suffragi. dat[ur] eni[m] ad effectum que[m]
 homo p[er] o[mn]ia p[er]ta possit. conseq[ue]nti infir
 mitas impedit. **V**nde nota q[uo]d in aliq[ui]o
 sacram[en]to forma u[er]bor[um] est in sola oratio[n]e.
 Sicut h[ec] dixit **Jacob.** **I**nducant p[re]sbitos
 eccl[esi]e. & orent sup[er] eu[m] ungentes eu[m] oleo s[an]c[t]o
 in no[m]i[n]e d[omi]ni. & oratio fidei saluabit[ur] infir
 mum. & si in pecc[atu]s sit dimittent[ur] ei. **I**n q[ui]o
 busdam sacram[en]tis. consistit in sola enun
 ciatione sicut patet in baptisimo. **A**nt[em] eni[m]
 d[omi]n[us]. baptizantes eos. h[ic] faciens de orati
 one mentio[n]em. **I**n aliq[ui]o sacram[en]to sicut
 quida[m] dicunt. s[un]t forma i[n] oratio[n]e
 & enuntiatione. ut in sacram[en]to penite[n]te
 cie. **C**onfiteuer[un]t[ur] eni[m] sacerdo[rum] siue con
 fesso[rum] p[ri]mo orare dicentes **A**bsoluti
 one[m] & remissio[n]em. & cetera. & postea dicit
Absoluo te. & c. **C**um eni[m] in p[re]s[en]tia offenda[re]
 u[er]is & eccl[esi]a. & cont[ra] p[ri]mu[m] m[en]to fit oratio.
 s[ed] cont[ra] scdm[odum] absolutio. **I**stud sacram[en]t[um]
 n[on] dat[ur] nisi adultis. qui pecc[ata] ueniali
 a uident[ur] habere. cont[ra] que institutum
 est. n[on] dat[ur] alijs. n[on] infirmis in p[er]iculo mor
 tis constitutis. **S**anis eni[m] n[on] dat[ur] hoc sa
 cramentum. quia habent ad remedi[um]

I

penitentia. nec debet dari postulantibus nisi quod deuotione sursum erigit. Si sepe quis ad moerem infirmatur. potest ungi. sed in una infirmitate debet aliquis ungi bis. nisi infirmitas ultra annum protrahatur. ita quod in uno anno propter unam infirmitatem nequaquam bis ungiatur. **E**fectus huius sacramenti duplex est. Primus est sanitas una principalis. scilicet liberatio ab infirmitate spirituali. que contrahitur per uenialia. quibus efficitur ad excipiendum debilis dominum gratie. uel glorie. Alia est sanitas secundaria. que est quasi effectus. et signum portus sanitatis corporalis. et hoc uerum est. quando sanitas corporalis expedit sanitatem spiritalem. tunc enim idem sacramentum causat utrumque in suscipientibus digne. Intantum enim utilis est sanitas corporalis. scilicet non solum ad meritum glorie cummulandum. uerum etiam ad deuotionem excitandam. et ad uelociorem transitum ad celum. In hoc sacramento sicut in ceteris tria sunt. unum est sacramentum tantum. scilicet unctio exterior. Aliud est res tantum. scilicet effectus duplicis sanitatis ut deum est. Tertium est sacramentum et res. scilicet quedam unctio spiritualis interior. nimirum iocunditas et solatium.

De Sacramento ordinis. xxiii.

Sacramenta de quibus deum est pertinent ad statum persone. sed duo de quibus dicendum est pertinent ad statum ecclesie communem. quia ordo pertinet ad generationem spiritalem. matrimonium uero pertinet ad generationem carnalem. Ordinem precepit prima tonsura. quia in omni transitu a statu in statum. conuenienter imponitur dispositio media. unde in transitu a statu laicorum. ad statum ministerii dei. uenienter imponitur prima tonsura. fit etiam in hac tonsura aliquorum capillorum resectio in modum corone. quia

in ministerium illi assumitur cui seruire regnare est. Est magis duplex signum distinctionum in ordinatis. exterius tonsura. et interior karacter. ad eum ordinis tonsura non cogitur. sed ad bene esse. quia dispositio congruitatis est ipsa tonsura ad ordinem et non necessitans. Hugo de sancto victore ordinem sic describit. Ordo est signaculum quoddam. in quo potestas spiritualis traditur ordinato et officium. **H**ic nota quod sicut in naturalibus dicitur de superiora corpora in regnum inferiorum. sic et in spiritualibus quosdam disposunt superiores. et quosdam inferiores. ut illi habeant potestatem super istos. sicut sunt clerici qui prestant in spiritualibus. et principes ac iudices seculares qui prestant in temporalibus. **D**e substantia huius sacramenti sex. Primum est potestas ordinantis. quia oportet quod sit episcopus. secundum est materia. scilicet unctio in sacerdotibus. et tactus illoz qui tangenda sunt. tertium est forma uiloz. quartum est sexus uirilis. quia mulier non recipit karacterem ordinis. quintum est intentio. sextum est quod ordinandus sit baptizatus. Baptizatus est enim ianua omnium sacramentorum. In hoc sacramento quoddam est sacramentum tantum. ut in se habet quod potestas traditur. Quoddam est res tantum. scilicet gratia que offertur. Quoddam est res et sacramentum. ut karacter. **S**ex sunt ordines. Primum est hostiarum. secundus lectoratus. tertius exorcistatus. quartus acolitus. quintus subdiaconatus. sextus diaconatus. septimus presbiteratus. qui est omnium ordinum perfectissimus et terminus alioz. Alii autem sex sunt quasi sex gradus. quibus ad thronum ascendit salomonis. **A**ctus hostiarum est custodire locum refectionis sacramentorum. ab hijs qui inmundi determinati sunt. id est ab excommunicatis. **A**ctus lectorum est pulchritudinem legere. **A**ctus exorcistarum est auertere demones. et per

conuersiones ne dñentur in corpore nodū
baptizati. **A**colitoꝝ act⁹ est designare
lumē euangely in lumē corpali. **A**ct⁹
subdiaconoz est oblationes accipere ab
offertib⁹ & eas offerre diacono. legere
autē eplā n̄ est actus eoz p̄ncipalis. s; **S**
ueniens. **A**ctus diaconat⁹ est ordina
re hostias in altari. predicare autē ul' eu
angelū legē est actus cōueniens. **A**ct⁹
p̄sbitoz est consecrare sanguinē ihu xp̄i.
& h̄ est actus p̄ncipalis. Alius ē ueniēs.
ligare ul' soluere. p̄ qm actū preparatur
corp⁹ mysticum. ut sit aptū & idoneum
ad p̄ceptiōem corpis xp̄i ueri. **I**n quolib;
ordine karact⁹ imp̄mitur. s; q̄ndo h̄ fiat h̄
nunc dicendū est. **H**ostiaris q̄dem imp̄
mitur. q̄ndo dat⁹ eis claus. & d̄r eis. sic agi
te sic uiuite. tanq̄m ratioem deo redditi.
p̄ reb⁹ que claus⁹ istis recludunt. **L**ecto
rib⁹ karact⁹ imp̄mitur. cū ep̄s porrigit eis
liberū cum debita forma ūboꝝ. dicit enim
accipite & estote relatores ūboꝝ dei. habiti
si fidelit̄ impleuētis officiū ur̄ in partem
cū eis q̄ ūbum dei administrauerunt. ..
Exorcistis karact⁹ imp̄mitur. cū datur e
is lib⁹ exorcismoz cū debita forma ūboꝝ
ab ep̄o dicente. Accipite & ḡn̄date memo
rie. & habete potestātē imponendi man⁹
sup̄ enigmū baptizati ul' karthecu
mū. **A**coliti imp̄mitur karact⁹ cū dat⁹
eis ab ep̄o candelabū. ul' ab archidiacono.
cū cereo. & urceolum uacū ad fundē
dum uinū in calicem. **S**ubdiaconis ī
p̄mitur karact⁹. q̄ndo ep̄s cū debita forma
ūboꝝ dat⁹ calicem uacū. & cetera uasa. q̄m
ulius est in consecratiōe eucharistie. **A**cc
pit enī de manu ep̄i patenā & calicem
uacū. & de manu archidiaconi accipit
urceolū cū aqua manū. & manutium

94.
Diaconis ūo & p̄sbitis imp̄mitur. q̄ndo
ep̄s imponit manū capiti in ūbis ad h̄
statutis. **P**recoꝝ ordines xp̄c exēcut.
Hostiaratum autē. q̄ndo uidentes & cū
res eiecit de templo. **L**ectionatū exer
cuit. cū in medio senoz liberū ysare ap
ens legit. **E**xorcistatū. q̄ndo demones
sanauit. **A**colitū. q̄ndo dixit. Ego sum
lux mundi. **S**ubdiaconatū. q̄ndo se pre
cinxit. & pedes discipuloꝝ lauit. **D**iacona
tum. q̄ndo corp⁹ sanguinē suū disci
pulis ministrū. & doementes ap̄los ex
tauit. **P**resbitatum. q̄ndo se in ara crucis
obtulit. & q̄ndo in cena panē et uinū in
corp⁹ suū et sanguinē mutauit. **De Iua**

Qualitas **litate ordinadoꝝ. xxv.**
Quod mandoz consistit in duobus
scilicet in faciendis. & in deuitandis. **F**acien
da s̄t h̄. ut sit in morib⁹ pudicus. quadage
sima t̄ra distinctione. **I**n habitu honest⁹
sextadecima q̄stione. caplo q̄to **P**otū.
Cibo temperat⁹ & potu. **E**xtra de uita &
honestate clericoz. **A** crapula. **C**ompetent⁹
q̄muis nō eminent⁹ litarus. **E**xtra
de electione. **C**ū nobis. **M**ansuetus et
modestus. quadagesima p̄ma distinc
tione caplo p̄mo & sc̄o **P**otū. **C**onsumam
defat clericalem. **E**xtra de uita et
honestate clericoz. **C**lericus. hospita
lis. sextadecima q̄stione caplo p̄mo. **U**n
doctoz in predicatione. q̄dragesima q̄ra
distinctione. caplo p̄mo. **C**orrectoz uicior
p̄ uingam discipline. t̄cesima sexta distinc
tione. caplo sc̄o. **E**xemplū habeat bone
uite. t̄ra q̄stione. caplo septimo. **P**oꝝ
in fine bone fame. q̄nagesima distinc
tione. caplo p̄mo. **R**esidentia faciat in
ecclia sc̄a. ul' beneficio. **E**xtra de cleri
cis nō residentib⁹. **P**otū. **V**nicū sufficiat

beneficiū habens curā animarū. exempla
de p̄bendis. distinctiōe **M**ulta. Non sit
gubnator familie. q̄agesima octaua di-
tinctione. caplo **N**ecessē. **N**ec sit clericus
uitanda. Omne em̄ mortalis p̄cc̄. extra
de temporib̄ ord̄is. Ex tenore. Non litigiosus
q̄agesima sex distinctiōe. lictie. et caplo sequenti
Nō cupidus. q̄agesima septima distinctiōe caplo p̄-
mo. **N**ō lutor. extra. de uita et honestate
clericorū. **N**ō negociator exempla. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent.
p̄ totū. **N**ō exeat uenationes clamoras. exe-
pla de clero uenatore. p̄ totū. **N**ō sit inconti-
nens. n̄ mulierib̄ cohabitans. extra de tho-
distinctione. a nob. **N**ō sit inuoluntarius et fa-
bulus. q̄agesima q̄arta distinctiōe caplo p̄mo. **N**ō
in sit spectaculis inhonestis. extra. de ui-
ta et honestate clericorū. Cū decore. **N**ō imisce-
at se negocijs secularib̄. extra. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent. Jocu-
latorib̄ et hystorib̄ nō debent intendē. ex-
tra de uita et honestate clericorū. Cleri. Tabnae
debent uitare n̄ mutine. extra de uita et
honestate clericorū. Cleri. horas nō debent ne-
gligē. extra de celebratione missae. caplo p̄mo.
Iustū iudiciū n̄ debent uende. q̄stione pri-
ma. caplo p̄mo. Si quis ep̄s. Ecclesiastica sacra-
m̄ta n̄ cū pacto. s̄ gratis gerere. extra de
simonia. Sententiā. p̄ totū. **N**ō irregularis
ul excommunicatus. et suspensus. extra de sentē-
tia excommunicatois. Cū illo. **N**ō apostata.
extra de apostatis. caplo ultimo. **N**ō sit si-
moniacus in ordine ul beneficio. q̄stione p̄-
ma. caplo p̄mo. et extra de simonia q̄stione
p̄ totū. **N**ō sollempnit̄ penitēs. q̄agesima
distinctiōe. Ex penitentib̄. **D**e sp̄a Or

xxvi.

Ante ordinis suscepcionem amacōne.
se quisq̄ p̄ p̄stitione p̄aret t̄cesima
distinctiōe. caplo ultimo. In p̄cc̄o mortali n̄

accedat. exempla de partib̄ ordinis. **A**d annū
prima consilia n̄ negligat. Nullus ordinis in
si examinatio p̄cedat. uicesima q̄tra distic-
tione. p̄ totū. Non accipiantur simul ordines
minores cū subdiaconatu. n̄ etiā duo sac-
ordines simul. s̄ q̄datim extra de temporib̄
ordinis. lictas. **N**ec p̄ saltū quis ordinetur.
t̄ra distinctiōe. caplo p̄mo. **N**ec ab alieno ep̄o
s̄ a suo. uicesima q̄tra distinctiōe. p̄ lectis. **N**ec
cont̄ ep̄i. p̄hibitiōem. nec sine titulo. extra
de uita et honestate clericorū. **S**ecm̄ Aplm̄. **N**ec
furtiue. extra de eo q̄ furtiue ordinatur
caplo et ultimo. **M**issam in q̄ ordinat̄ tota-
lit̄ audiat. Tangat omnia q̄ sunt tangen-
da. **V**niuersisq̄ in susceptione sui ordinis. vi-
cesima q̄tra distinctiōe. **P**lectis. **N**ō accedat
n̄ licentiat̄. et p̄sentat̄. extra de seculari.
caplo ultimo. **J**eiun̄ a ieiunio recipiat ordines
extra de temporib̄ ordinis. lictas. **N**ō recipi-
ant̄ ordines. neq̄ stant̄ nisi temporib̄ ab
ecclesia institutis. extra de temporib̄ ord̄is caplo
p̄mo et t̄cio. **M**ulta s̄ que impediunt pro-
mouendum etiā sine culpa. licet n̄ sine
causa. **N**ō em̄ debet p̄mouē ignot̄. extra
de p̄cipis. caplo s̄do. **E**ngam̄. uicesima de
tinctione. a cunctis. **S**teophit̄. quadagesima
q̄tra distinctiōe. **A**m̄. **C**orpore uicari. sexde-
cima q̄stione. caplo p̄mo. **L**egi. **D**e illegitimo
thoro nat̄. extra de filijs p̄bitorū. **S**inus. ex-
tra de suo n̄ ordinā. caplo p̄mo et s̄do. **O**bli-
gat̄ ad iatiocunia qm̄ repellit̄ ab ordinib̄.
Ex p̄cedis patet dignitas clericalis. qd̄
ordines nō p̄stunt̄ a q̄libet. nec cuiuslibet. nec
in q̄libet loco. n̄ in q̄libet tempore. n̄ in q̄li-
bet hora diei. sed tempore missae. **D**e oia

Matrimonium est legi inomo. xxvii.
prima q̄unctio maris et femine.
indivisiuam uite consuetudinē gerens ul
retinens. **M**atrimonii p̄ sponsalia inter

debet suffragari. Si si nō puniret in futuro.
videtur in modum reportare de negligē-
tia. penitente delate. Septima ē. quod nō
spēs q̄ concepto fūmo bono se subiecit ī
fūmo. id est peccō. subicitat postea infir-
bus. id est penes. **N**ota qd̄ anime post
qm̄ sufficienter in igne sunt purgati.
statim uolunt ad glām. & h̄ patet multipli-
ci ratione. Primo. q̄a post purgationem.
nulla remanet ad glām in aīa dissimi-
litud. vnde illi nūto debet ungi. Sab. q̄
a ianua celi semp̄ est illis ap̄ta. q̄a obsta-
culū nō habent. Tercio. q̄a necesse est illo sp̄s
in q̄bus ē karitas. sicut sū eleuans. & nihil
retardans ad glām eleuari. Itē. cū d̄s
sit. p̄uor ad miserēdū quā ad puniendū.
nūto debet purgatos iungē glē. q̄s p̄
gandos subicit penē. Quarto. nō puniret d̄s
bis in d̄ipm̄. vnde cū iste sufficienter sa-
tisfecit in penes ignitū. nō debet ampli-
puniri in dilatione p̄uor. Sexto. q̄a post
purgationem. nō debet eē talis in p̄gatorio.
utiq̄ in limbo. q̄a nō est de numero illoꝝ
p̄uor. neq̄ in inferno. q̄a nō habet m̄-
tale. ergo oportet esse in celo. q̄a nō post
mortē sunt alta receptacula animarū.
Septimo. q̄a efficacior est karitas qm̄ in-
iqtas. ergo karitas ducit nō ad simpli-
cium. s; in iqtas. ergo ducit ad p̄uor.
Octauo. q̄a cessante impedim̄to. corpora
ḡna ferunt deorsū. & leuia sursum. Sic
sp̄s maloz remoto carnis onē. ferunt
statim ad loca supplicioꝝ p̄t peccō graui-
tatem. Sp̄s uō scōꝝ. si nō sit impedim̄tū
alium culpe ul' penē. statim ferunt ad lo-
cum p̄uor. **De Acribitate Purgatorij. u.**
Purgatorio duplex est pena. vna
dampni. de carentia diuine uisiois.
Alia sensus. de afflictione ignis. & qm̄-
tum ad utriq̄. minima pena purga-

96.
torij maior ē pena maxima mundi. Itē
tū patet de pena dampni. q̄a affectus
q̄ desideratur fūmum. post hanc uitam ab
animab' sc̄is intensior est. qm̄ alijs af-
fectus rei temporalis in uita ista. maxie
cū ianua temp' habendi aduenit. ideo
carentia ei' molesti' tolerat'. Itud q̄
patet uerū esse de pena sensus. q̄a cū
dolor nō sit essentialit' ipsa lesio. s; lesio
nō sensus. tanto magis dolet anima.
q̄nto magis sensitiuū sentit aliquid.
ideo ab igne in ipsa agente maxime af-
fligit'. **R**atio acerbittatis penē purgato-
rij hec est. q̄a tunc d̄s plus h̄rit cōdān.
qm̄ penā. plus pondat in penitencia uir-
tutē bone uoluntatis. qm̄ penā afflictiois.
vnde plus pondat d̄s modicam penā ne-
luntariam in p̄uor. qm̄ multā. s; ita uo-
luntaria in futuro. Sicut plus ualeat medici-
auri. qm̄ multū plumbi. vnde oportet.
qd̄ ubi defect' in uoluntate. ibi suppleat'
acribitate. **D**e igne q̄ purgat animas. ē
loq̄ dupliciter. scilicet. q̄ntū ad id qd̄ post affli-
git. & mediate. sic est corpore. in q̄ntum
ad id qd̄ p̄xime affligit immediate. sic ē
incorporeus. **P**rimo in d̄r ignis nate.
Secūdo in d̄r ignis similitudinariē. sic dicit'
leo uerus & leo pict'. utiq̄ tangit' b̄uor
quōdo dicit'. In eo ardent. dū ardore uident.
Primo in. ille ignis corporeus dū habet
confidari. p̄t instrumentum nate. sic age
potest in corp' et nō in animā. Secūdo. p̄t
est diuine iusticie instrumentum. sic agit
in animā. imp̄mendo illi sp̄cē suam p̄
qm̄ affligit'. quia uolent' illa sp̄cē infir-
matur. Sicut cū anima sc̄dm ordinem
nature. utit' corp'. ut influat uita. sic nū-
to sc̄dm ordinē iusticie utit' igni. a quo pe-
nam suscipiat. **N**ota qd̄ demones nō pu-
nunt animas in purgatorio. s; illuc eas

adducunt ul' etia' assistunt. ut minime
dicitur. Ex pmissione tam dei demones i hac
uita quidam bonos affligunt. S; h est rati
o. quia in presenti e dura pugna int' ho
mine & demone. qui habet in eo potestate
exercitij. s; post hanc uitam n sic. Unde &
aer iste caliginosus assignat' est demonib?
magis ppter temptandi officiu. qm p
suppliciu. **De locis penalib' q' sint & ubi
sint.** Requie sup' in q'ro lib' in descensu xpi
ad inferos. **Sciendū tam de loco purga
tionis qd dupliciter assignat'. aut scdm le
gem imune. & sic est in vno loco. scil; in
parte circa limbu' p'ima. aut scdm dis
pensatioem sp'alem. sic p'gant' anime in
locis diuisis in quib' peccauerit. Hoc autē
fit p' aliquā suā reuelatioem p' suffragia
eor' quib' apparent in illis locis. ul' etia' p'
aliquā uiuentiu edificatioem. ignis ille
plus ul' min' cruciat. scdm qd quisq' pl'
ul' min' de ^{et criminali} cremabili seculi duxerit. opor
tet enī quod p'us qm factes dei uideat'
qd lignū. fenu. stipule. id est maiora &
minora. & mediocria uentalia p' crema
tione totalit' consumant'. Preterea uero
pene purgatorij diuisitas. n ex diuisita
te ignis agentis. s; subiecti patientis!
sic sub eodē sole un' plus estuat alter
min'. ut dicit Gregorius. Necessē est u' aut
augm' quod tantū uat dolor. qntum
helerat amor. Tanto enī quisq' torque
t' diucius! qnto affectus ei uentilibus
adhesat forti. **De Suffragijs Eccle.****

Sicut p'inet ad seueritate diuine
iusticie bonos p' uentalia in pur
gatorio puniri. ita p'inet ad bonita
tem diuine misericordie eosdē p' suffragia
reluari. **P**rosumt suffragia defunc
tis n ad meritū uite etne. s; ad absolu
tione pene. & h' ul' ad penas mitigari

one. ul' ad celiorem libatione. Sunt autē
quor' modi genales suffragior'. ad quos
omnes alij reduciunt'. scil; oratio. ieiunū.
& elemosina. & sacramentum altaris. quor'
numus sic accipit'. qm defuncti possunt
absolui duob' modis a pena. scil; p' uiam
grē. ul' p' uitā iusticie. **Q**uā grē dupliciter
p'imo p' uicessioem publicā. que e in ob
latione sacramti altaris. **S**ecundo p' uicel
sione' quasi p' uatā m'itoy. scil; p' oratioē
iustoy finalit'. **S**ic uita iusticie dupliciter
p'imo p' modū redēptionis pene. scil; in reu
uioy afflictione. **S**i aut' querit' quid m'it
uat ualere defuncto illud qd p' se fieri de
mandauit. dicendū est qd op' opans id est
mitum actoris. consequitur mortuū de bonis
q' p'cepit p' anima sua fieri. s; n op' opanti.
id est fructum ipsi' op'is usq' quo opa sunt.
q' p' uatū ualeat ex m'ito absoluto. **S**cdm
ex m'ito conditionalit'. **Quor' suffragia p'**
Alij quod ualeant suffragia. **lun. iij.**
requit' aliqd ex parte facientis. et
aliquid ex parte recipientis. **E**x parte fa
cientis requiritur qd sit in karitate. & qd
intentionē suam dirigat ad illos quib'
uult ut opa sua p'sint. **D**istinguedum
est tamē hoc. qd suffragia p' malū possunt
fieri dupliciter. ul' p' actorem. & sic nō p'sunt
n forte p' accidens. scil; in qntū p' elemosi
nas mali hominis excitantur. boni
paupes. ad orandū p' defunctis. ul' uoy
ministrū. & h' dupliciter. ul' q' facit ea
ut ministr' public' dei & ecclie. sic qnd
sacerdos malus celebrat missā. ul' agit ex
eqas mortuoy. & talia semp' p'sunt!
quia ministr' nō nox' op' boni actoris.
sic pater in dno iuste dante elemosinā.
p' malū seruū. **S**i uo facit ea ut ministr'
p'uate p'sone. exhibens tamē in kari
tate siue defuncti siue altius. & talia p'

simt. q̄a h̄er op' illud sit mortuū quo ad ministrū. n̄ tam q̄ ad actorē. S; si malus ministr. facit aliq̄ de mandato ei' qui nō ē in karitate n̄ p̄sunt. Sed exigit' ex parte recipientis ad h̄ qd suffragia p̄sunt illi. Penult' est. qd ipse sit in karitate. vnde nō valent hys q̄ sunt in infno. q̄a sic sunt a corpore xp̄i mystico separati. vnde nulla influentia sp̄ualis puenit ad eos. sicut nec influentia corp̄is ualeat m̄bris a corpore amputatis. S̄dm ē indigentia. vnde nō ualeat bonus. q̄a nō s̄ adhuc in uita s; in infno. n̄ possunt ad alioz consendē. s; pot' conuēto illoz suffragia p̄sunt nob. contritū est in hys. in purgatorio. scil; karitas indigentia. vnde sicut homo potest facē pro alio uiuente q̄ p se n̄ ualeat. ita etiā potest p defuncto. Nota quod suffragia defunctis p̄sunt. s; magis & min' p diuinitate m̄toz. in mortuis. ul' p karitate uiuoz q̄ magis sollicitant' p aliquib'. qm̄ p alijs. Illa enī suffragia q̄ specialit' sunt p aliquib'. plus ualent illis qm̄ alijs. h̄er etiā alijs aliquo m̄ ḡmunicent'. Suffragia uō q̄ ḡmunit' sunt p defunctis. qm̄nis omnib' p modulo suo p̄sunt. ualent tam̄ ampl' hys q̄ dum eēt in statu uie magis meruer' ut sibi p̄dissent. Omnis aut' ut d̄m̄ est suffragia n̄ p̄sunt hys q̄ s̄ in celo. & q̄ s̄ in infno. tam̄ etiā aliq̄ m̄ p̄sunt illis. vnde nota qd ualent hys q̄ s̄ in purgatorio p modū purgationis. Valent saluatis in celo p modū ḡmunicationis. q̄a multiplicatio saluandoz augm̄tat gl̄am accidentale. ualent etiā dampnatis in infno p modū diuisionis. q̄a q̄nto plures saluand' p m̄itū ecclie. tāto pauciores dāpnabunt'. & ita minor erit pena p s̄tractōem condēty illoz. ualent etiā ipsis facientib' p modū m̄it'. dum p paruis defunctis celebrant' missē defunc-

toz. hoc nō sit. p̄ter illoz indigentia cū statim euolent. s; p gr̄az actone. **Utrū indulgentie ualeat defunctis. v. Papales indulgentie p̄sunt defunctis in purgatorio. ut patet. q̄a dat' aliquādo crux. p duab'. ul' p trib'. ul' p decē anima b'. In ecclia enī est thesaur' m̄toz tam xp̄i qm̄ p̄fectoz. de quo solus papa qui habet clauēs hui' thesauri. p necessitate ecclie potest accipere & dispensare. Alij s̄ sicut ep̄i. qui nō habent potestatem gen̄alem in hys s; limitatā. nō nisi p sūm pontificis dispensatiōem. Dicendū ergo. p̄ter. papa n̄ absoluit defunctos a pena. S; p hys de ḡmuni thesauro soluit. s̄dm qd libat' debitor creditori. dum p eo debiti soluit'. s; uiuentes ut q̄ modo absoluit' papa. Illi aut' quibus datur indulgentia n̄ possunt eam ul' dare. nec uiuis. neq; mortuis. & h̄ dupli ci ratione. Primo indulgentia n̄ est donum collatum gr̄e. s; p̄uatiuum pene. p̄uatio aut' cum nihil sit n̄ potest alijs ḡmunicari. Sed. q̄a dare indulgentiā auctoritatis & iurisdictionis est. qm̄ nō habent laici. ex eo qd indulgentias recipiūt vnde n̄ possunt defunctis impendē indulgentiā p auctoritate. s; s̄ h̄m̄ op̄is sui suffragium p karitate. papa uō utriq; potest.**

De Aduentu Antixp̄i. vi.
Aueniat d̄s ad iudicium. romani regni fiet defectio. Ap̄ls. Ipsi uenit' discessio p̄mū. & reuelat' fuit homo p̄cc̄. fil' p̄ditionis. q̄ adu'satur & extollit' sup omne qd d̄r deus aut' qd colit'. ita ut in templo dei sedeat ostendens se tamq̄m sit d̄s. Sup que uerba dicit' glosa. p̄t' erit discessio ab utroq; impio. q̄ impleta adert' antixp̄s. H̄c ex parentū seminib' concipiet'. s; post conceptum descendet' hys maligni in mat̄is utero. cui' ut

tute & opatione democps puer nascit. alio
adolefcens. p[ro] filii ydionis dr. Nascit aut
in babilone. de tribu dan. sicut dicit glosa
sup apokalypsim. Post h[oc] ueniet in iherlm.
& circuncidet se. dicens iudeis. se ee xpm illis
pmisliu. Vnde plebs iudayca adheret illi
specialit[er]. sicut dicit heymos apokalypsi.
donec helia & enoch ydicantib[us]. q[ui] ex illis
saluandi fuerunt ad xpm reitanti. Angls
t[er]m[us] p[ri]mo deputabit ad custodia antixpi.
s[ed] q[ua]ndo obstinabit in pecc[ato] q[uo]d dicit se xpm
dm. & extollet se sup id q[uo]d dr[is] d[omi]n[us] aut colit.
sic dicit ap[osto]l[us]. tunc p[ri]mo deleret cu[] angls
ex toto. n[on] habebit eu[] postmodu[m] ad p[ro]m[ot]i
one[m]. s[ed] ad accusatioem. **A**ntixps erit luxu
osus. & in concupiscentijs feminay. ut ha
betur in daniele caplo vndecimo. In ap[osto]l[us]
tam p[er] yperisim simulabit scitatem se ha
bere. ut facili[ter] decipe possit. cor suu[m] p[er] su
pbiam magnificabit. & sic dr[is] in daniele
caplo octauo. **Quom[od]o regnabit. vii.**
Antixps contra p[ri]ncipem p[ri]ncipi[um] confur
get. id est cont[ra] dm. & ut dr[is] in glosa sup
daniele. caplo septimo. In tanta eleuabit su
pbiam. ut leges & cermonia mutare cone
t. ul[tra] cursu[m] temp[or]u[m]. tametsi p[re]sumptiois
erit. q[uo]d no[n] putabit se a deo puniendum.
p[ro] hoc q[uo]d iudiciu[m] differet. Psalmista. Au
ferunt iudicia tua a facie ei[us]. Erunt etiam
blasphem[us] sicut dr[is] in apokalypsi. caplo t[er]c
cio. Et datu[m] est ei os loq[ui]s magna & blat
phemias. & aperit os suu[m] in blasphemias
ad dm blasphemare nom[en] ei[us]. & tabnaculu[m]
ei[us]. & eos q[ui] in celo habitant. & datu[m] est ei bel
lum fac[er]e cu[m] scis & uinc[er]e illos. vnde daniel.
Simone cont[ra] excelsum loquet. **A**d maiore[m]
aut[em] dei similitudine[m] faciet ymagine[m] suam
adorare. & omnes suo karacte[re] signare. in
manu dextra. & in frontib[us] suis sicut habe
t in apokalypsi caplo sexto. Confitebit[ur] eni[m]

se uerū filiū dei. ita ut in templo dei sedeat
tamq[ua]m ipse sit d[omi]n[us]. & faciet se adorari. Iudei
naq[ue] templū q[uo]d romani destruxerunt reedi
ficabūt. Afirmabit[ur] etiā nullū ante se fuisse
se xpianū. s[ed] omnes antixp[os] fuisse. dr[is] in
glosa ad thessalonicenses q[uo]d sic in xpo oīs
plenitudo deitatis habitauit. ita in antixpo
omīs plenitudo iniquitatis. q[ui]a in ipso erit cap[us]
omniū maloz. scilicet dyabolus. **Quom[od]o An
terno comparat[ur] iuxta decipiet. viii.**
Antixps antixps sicut dr[is] in benedi.
fiat dan colub in uia. cerastes in semita.
mordēs unguilas ei[us] ut cadat ascensio ei[us] re
tro. q[ui]a est serpens conu[er]sus. quasi q[ua]tuor co
rib[us] armabit[ur]. scilicet callida p[er]suasione. mira
culoz opatione. donoz languit[er]e. uenit[er]e
exhibitione. **P**rim[us] ergo mod[us] subitendi
hoies. erit callida p[er]suasio. predicabit eni[m]
legē nouā. & legē xpi dicit ee[ss]e p[er]uā. & pro
posse destruet. Predicantes q[ui] sui discipuli
p[er] uniu[er]sas partes mundi. Impedient nihil
omniū apli antixpi. ne scriptura scdm iustitiam
tem exponat[ur] a catholicis doctorib[us]. ul[tra] uia
fidelib[us] audiat[ur]. ipsi aut[em] bonos se simulant.
& tam mala suadebunt. **S**ec[un]dus mod[us] subit
tendi erit p[er] fulgētia miracula. q[ui]a illa facit
et p[er] magicā artem. vnde dicit in apoka
lypsi. Et fecit signa magna ut etiā facer[et]
igne de celo descendē in terram in conspectu ho
minū. & seducer[et] habitantes in terra p[ro]p[ter] sig
na q[ui] data sunt illi fac[er]e. Sup[er] q[uo]d dicit glosa
in apokalypsi. caplo t[er]c[ies]imo. Magica ar
te faciet statuā loqui. & fura[m] predicare. fa
ciet etiā sicut dr[is] apokalypsi caplo sexto. uen
nem de celo in terram descendē. Glosa. id est
sp[irit]u[m] malignū faciet sup[er] suos descendē. ut
uarijs linguis loquant[ur]. Sp[irit]us eni[m] malign[us]
descendet in eos in conspectu hominū. sic
sp[irit]us sc[ilicet] descendit in ap[osto]los xpi. q[ui] sp[irit]u[m] sc[ilicet]
accipiunt in conclam. Itē p[er] arte[m] magicam

similabit se mortuū. & feret ad demonib' i
 aera. quasi ascendat in celum. & putabit
 ab hominib' resurrexisse. q' p' dūm mortuū
 putabat. Et tunc mirabit' p'leriq' populi.
 & adorabunt eū. & laudabūt. Ecclia quoq'
 tunc faciet miracula. De h' m' decipiendi
 dicit' in psalmo. Insidiat' in abscondito q' si
 ho in spelunca sua. **Glosa.** Recte antixps
 comparat' leoni excanti de spelunca. q' in
 eo vis & dolus opatur. Vis enī p' leonē. dol'
 p' spelunca intelligit'. Gregori' dicit'. Pensem'
 que erit humane m'is illa temptatio. q'ndo.
 p'ius martyr & corp' toem'is subicit'. & tam'
 ante oculos ei' tortor' miracula facit'. Sicut
 enī antixps fingit' se a mortuis resurgē. ita
 q' fingit' se ad celū ascendē. Apokalypsis ca
 p'lo scō. & plaga mortis ei' curata est. **Glosa.**
 dicit' magrea attendet' antixps in aera. ferē
 tib' eū demonib'. Faciet q' subito arbores
 floere. & arescē. & mare turbari. natura'
 in figuras diuisas mutari. mortuos in cō
 spectu hominū suscitabit'. & decipiet p' mu
 nā. Tercō m' antixps inueniet' thesaurū
 absconditū. p' qm' ad seqndū se inclinat' b'
 plimos. Dirabit' enī diuites hui' seculi. et
 tunc eor' fallam' felicitatē ad decipiend'
 alios ostentabit'. Quarto compellit' p' munas
 & tomita. q's alio unctē nō potit'. Tanta nō
 sicut ait dñs tunc erit' tribulatio' i' exorē
 iducant' si fieri possit'. etiā dicit'. & h' immut'
 in apokalypsi. vbi dicit'. Pedes ei' similes au
 riscalco sicut in camino ardenti. P' pedes
 ultima xpi m'bra. P' caminū tribulatio
 uelherenis significat'. Exhibebit' enī cunc
 ta que in p'cedentib' martirib' s' implera
 gentā toem'oz. S. in illis regionib' fideles
 tunc s' magis uocandi. ubi fuit dñs ei'
 affixus. & sicut dicit' heymō sup' apokalyp
 si. Illa temptatio nō p' partes. s' simul totū
 mundū ceaminabit'. Soluent' enī demōes

q' m' ligati sunt. ut possint nocē q'ntum
 uellent. fideles illo tempore nō predicabūt.
 q' tamq' extor'untur tunc erit' boni. nec
 uendet' eis. n' emetur ab eis quidq'm nisi
 habeant karactem. id est signū aliquod
 ad litam. ut adherentes sibi cognoscantur.
 & alij m'ficiant'. aut nom' bestie. id est con
 fessione' oris. aut nummū nom'is ei'. id est
 multiplicatioem opationum. ut habetur
 in apokalypsi. Sicut aut' antixps crudeli
 or' erit' omnib' p'secutorib'. ita q' sunt tūc
 temporis. fortiores erunt' retromartirib'.
Predictis ergo quatuor modis. antixps
 multos sibi attrahet. vnde in apokalypsi
 caplo p'mo. & cauda ei' trahet' etiam par
 tem stellaz celi. & misit' eos in terram. **T**raly
 aut' malos p' munā. bonos p' tomita. Sim
 phices p' p'dicatioem & miracula. q' enī uisti
 & sc'i credebant' adhibunt' illi par' bitō sue
 uoluntatis. Habebit' igit' sc'i magos. et
 maleficos. reges & p'ncipes. vnde apoka
 lypsi caplo scō. Vidi de mari bestiam as
 cendentē. **Glosa.** id est antixpm habentē
 capita septem. id est p'ncipes uniuersos. &
 coem'ia decē. id est eos q' impugnant' deca
 logum. **N**ota q'd antixps p'mo uenit' i'
 benignitate. & miraculoz opatione. & tūc
 a uideris suscipiet'. qui ei' sp'ualit' adhe
 bunt. Ad quoz p'isionem ueniet' helyas
 & enoch'. & tunc antixps in ap'ram p'secu
 tionem consurgeret. **De Gog. & Magog. ix.**

De gog & magog dicitur quidā.
 quod sunt decem tribus ultra mō
 tes caspios clausē. nō tam' ita. qm' bene
 possent exire si p'mittent'. s' n' p'mittit'
 t' a regna Amazonū. sub cui' regno &
 ditione uiuunt. hos dicitur uideri in fi
 ne seculi exituros & uentōs in iher'lm'.
 & cū suo methia eccliam destructōs. Alii
 dicunt q'd gog. & magog intelligunt'

excitus antixpi. qui in fine seculi ueniet et
pugnare ecclesiam. **S**og. scdm glosam sig
nificant illi pqs latent q pscunt fideles. Per
magog aut illi pqs apre hnt idem q tempe
antixpi pri occulte. et postmodu apre ecclesia
psequitur. Scdm Augustinu sog refert ad
gentes. magog ad diabolu quia mixta

Sur dom' uel rectu. **De Helya et Enoch. x.**
Et occultum aduentu antixpi. qui e p na
turalitate. et manifestum eius aduentum.
p pdicationem. et apam ei psecutionem. Inuen
tur helyas et Enoch. et inuent sic dr mala
ca utio corda patrum ad filios. et or
da filior ad patres eor. Glosa. qa suscipi
ent fidem qm illi habuerit. Unde uidet et
xpiani parit in xpm religione consentit

De pdicatione aut eor. et sca comisatione.
Apokalypsi capl undecimo. Dabo duob testi
bus meis. scilz helye et Enoch. et pphetabunt
dieb mille ducentis. sexaginta septem. id est
tribus annis et dimidio. sicut ipse xps pdica
uit. amicti saccis. Glosa. predicantes penite
ciam. et exemplo ostendentes. In sy die obue
id est spu sco in mch. et duo candelab. glosa. id
est dantes lumi alijs. Tandem antixps occidet
eos in iherusale. et iacebt corpora eor. in
plateis tribus dieb et tribus noctib et dimidio.
qa null' audebit coepa eor sepelire. ppter
metu antixpi. Occisores aut eor ualde le
u erit de morte illoz. post dies tres et di
midu occisores eor audient uoce talem.
Helyas et Enoch ascendite in celu. ascendite
huc. et in nube. Antixps uo. qndecim dieb

Regnabit post morte illoz. De duraco
Regnabit aut hui' psecutionis. xi.
Antixps sic dicit glosa tribus annis et
dimidio. Unde Daniel capl duodecimo. In
trauit angls p uenire etnum. qa in tem
pore scilz unu anni. et tempa scilz duoz an
noz. et dimidui tempis. id est dimidui ani

Glosa. h' spatio dr durata desolatio sub anti
xpo. Nisi aut breuiat ut dicit Mathe
fuisent dies illi. n fieret salua omnis ca
ra. Na ig et suplos nos. et infirmos nos as
pexit deus. dies qs singularit' malos in
tulit dicit. Glosa sup Matthm. h' tribula
tio qnto cetis gnuoe. tanto breuitate mode

Pratior. **De morte Antixpi. xii.**
Potestate sua dñs occidet antixpm.
sicut dicit glosa sup Apostolu. siue p se.
siue p michaem. Occidetur aut in mon
te oliueti. in papyhione. et in solio suo. et i
loco illo cura qm dñs ascendit. In fecto au
antixpo. n statim dñs ueniet ad iudicium.
h' scdm glosam sup Danielc. concedunt' di
es quadraginta qngz ad refrigerium scorum.
et ad pena subu' soz. qntum aut sit spaciū.
unt illos quadraginta qngz dies. et fine mu
di. nemo sit. Minus uo antixpi post mor
tem ei gaudebt ducentes uxores et dicentes
Hic princeps nr mortu' sit. tam habemus
pace et scitatem. Iudei uo tunc comitunt'
ad fide. et sca ecclesia usq ad fine mundi pa
cificata conqesit. h' tunc extra fraudu
lenta et senca dyabolh pentus defict.

Ignis pcedet. De conflagratione mundi. xiii.
facie iudicis pmaxim. qa uirtute diui
na. n solum ignis q est in spira sua. s' etia
omnes ignes qui s' in tra et sup tram con
curunt ad mundi conflagrationem. Iste
aut ignis habebit officiu qtuoz ignium.
scilz infernalis ignis. repletos puniendo. et ig
nis p'gatozey tonos q'libet puniendo. et
ignis trestris. uagerabilia et sensibilia co
sumendo. et omniu hominu corpora intine
tando. et ignis elem'ntaris. elem'nta submha
do. ad immouationem disponendo. Illu uo
igne tre sacres comburet. et figa hui' mu
di p'bit. sic olim factu fuit p diluuium.
et mto p'nuu iudicium dei fuit p aquam. con

tra tepore karitatis p igne qui tunc qsi
senescente mundu refrigescit. **Actio ista**
ignis erit successiva. habebit eni unci.
mediu. & fine. Primo nãq; iudicis aduen
tum pueniet. & qd simul fiet p illu ignem
purgatio iustoz. & punitio maloz. & inci
neratio cozpoz. cu assumptione rre nascē
tum. sic dcm est. quo facto. statim erit resur
rectio cozpoz. cu aduentu iudicis ad iudici
um. & tunc inflamabitur totu mundu p circum
tum. **Terminato** uo iudicio. tota caliditas
illi ignis excoquet sententiã iudicis. In
noluet eni peccatores. & trahet eos in infer
num. & ita patet qd ignis ille aduentum
iudicis pcedet. & comitabitur. & sequetur. **P**ost
pcedã. fiet inuolutio mundi. & ino purga
tione & inuolutioem multiplex e diffentia
sermo. qã purgatio erit penaliu qualita
tu detractio. & inuolutio pulchritudis forme
inductio. scilicet. qã in purgatione elementoz ab
impuritate. qm habent ex mixtione ad pu
ritate mutatio. Inuolutio uo e celoz astra
tu ueti in statu nouu mutatio. & h p cel
satione a motu. In celis eni p p mixtione
nulla e impuritas. & tantu imperfectio motu.
Vnde no erit in eis purgatio p igne. & cessa
tio a motu. sic aut purgabuntur elementa.
qd pceditur ab igne. vis combustionis. ab
aere obscuritas. ab aqua glaciis frigiditas.
aia no grauitas. & opacitas. **De exte**
Ds sicut potentissim' mo **Judicio. xiiij.**
est in constitutione nature. ita est
elementissim' in collatione grã. & utilissim' i
retributione stiperidroz. **Q**m homo inuit &
demeruit in anima simul & cozpe. pueniet
ul pmiabitur in utiq;. vnde in cruce oportet
cu resurgere. **A**d uox aut tube resurgenti
mortui sicut dicit apostob. **T**uba aut in
telligit aliqua uox. scdm eni quosdam uox
tube est ungu' xpi resurgē facientis. scdm

99
alios uox tube e manifesta xpi appar
tio. vnde Gregor. **T**uba sonare nihil a
liud e. qm mundo iudice filiu demonstare
Resurgenti ig' omnes nulla existente i
eis diffentia. qntum ad ordine tempis. &
magna. qntu ad dignitatis ordine. **N**ã
mali resurgenti deformes & passibiles. In bonis
aut natura seruabitur. & uicia detrahantur.
omnes ergo tam boni. qm mali resur
genti omis integri cozpe. debita statura.
scdm etate plenitudinis xpi. **R**esur
rectio ig' corrigit in natura. scilicet. de fcm. si
cut in pnis. & i mutilatis. siue in dimi
nuta natura mibroz. supflui. scilicet. un
guis. crinui. & huiusmodi. erunt sic in
mōstruositate mibroz. **R**esurgenti qz
cozpa eodē modo q pens erat. ex eodem
puliē in qm redacta fuerat. qd in qf
cuq; auras ul sinus puluis ille resus
sicit. ad eandē aiam redeat q ipm pmi
tus ut uiuet & crescet animaunt. nec
solu singu' cozpa qntum ad mibra pnci
palia. & etiã salus capillis & cetis me
bris q faciunt ad decorem. **R**esurgunt
eni homies qntum ad esse. & qntum ad
integru esse. & qntu ad decoz eē. & resurg
unt quodq; cozpus in optimo suo esse er
pno. **D**uplex est moēs anime p culpa.
& cozpis p pena. hys respondet duplex re
surrectio. scilicet. aie p grã. & cozpis per
glãm. et sicut in primis parentib' moēs
culpe intulit mortē pene. ita resur
rectio anime p grã. causabit resurrectio
ne cozpis p glãm. **I**n resurrectione con
runt qtuor cause. scilicet. efficiens. id est ipse
d's. materialis. scilicet. puluis. formalis. scilicet.
conuinctio cozpis & anime. finalis. ut
reapnat unquifq; purgellu in cozpe
siue boni. siue mali. **R**esurgenti hoies
tunc uelocit. integrit. socialit. & etnalit!

mo. **L**ocus est assessorie dignitatis q̄ iudica-
 bunt apli & viri p̄fecti q̄ cum iudice emine-
 ti' residebūt tamq̄ melius scientes leges. &
 consuetudines regni dei. quib' totalit' impen-
 dendis & sciendis opam dederūt. **I**ustus est ap-
 p̄bationis q̄ iudicabunt omnes sti & angli.
Quius ē iudicandi culpā iudicandoz ma-
 nifestare. sic etiā mali iudicabūt. **I**n iudicio
 xp̄e habebit actus oppositōnis. vni scilz
 actiue. & alii passiuē. **P**rim' nāq; infir-
 mitatis. & alii potestatis. **I**n p̄mo enī ad
 uentū xp̄s uenit ad iudicandū passi-
 uē. **I**n sc̄do uo uenit ad iudicandū acti-
 uē. **P**ro hoc p̄mo uenit in forma infir-
 ma. **S**c̄do apparebit in forma glōsa. hinc ē
 qd̄ xp̄m in iudicio uidebūt iusti tam ī natā
 diuinitatis qm̄ humanitatis. **A** malis
 aut' nullo modo forma diuina uidi potit.
 & h' duplici ratione. **P**rimo p̄t' d'ctm̄ d'el-
 positionis in ip̄so uidente. q̄a natā sine
 grā n̄ sufficit ad di uisionē. **S**c̄do p̄t' d'ctm̄
 tum delectationis q̄ est in uisionē diu-
 nitatis. q̄a uide d'm̄ sc̄dm̄ diuinitatē. in-
 tra etiā est. q̄ nō potest communicari reprobis.
Ex p̄cedis patet qd̄ xp̄e apparebit bland'
 iustis. sic dicit Gregori' & tribilis iustis.
 qd̄ p̄figuratiū est in colūmna nubis in die
 & ignis ī nocte. **V**idebūt enī mali huma-
 nitatē xp̄i ut timeant. & n̄ diuinitatē
 ne gaudeant. **B**oni utiq; natam xp̄i ui-
 debunt. **S**ignata q̄ xp̄s monstrabit
 & insignita passionis. scilz cruce clauos.
 &c. **S**edebit q̄ xp̄e in loco eminentiori
 cū sc̄is. & mali sub' in tra qm̄ dilexerūt
 & m̄to xp̄s tunc iudiciū exēbit. tum
 q̄a noscūt nummū singuloz. in q̄ sūt
 om̄s thesauri sapientie & scientie d'i ab-
 scōndit. tū quia nō est reus de aliquo
 eoz sup̄ quib' iudicabit. **N**ō enī fecit pec-
 catū n̄ est inuent' dolus in ore ei. & hec

Duo decem iudicem. **D**e iudicantib; &
Rōmes quatuor iudicandis. xvij.
 erūt in iudicio. **Q**dam enī iudica-
 bunt & dampnabunt. ut quoz m̄ta
 dampnabilia p̄mixta sūt aliquib' bonis.
 sic illi q̄ habuerūt fidē sine operib'. **Q**-
 dam iudicabunt & saluabunt. ut quoz
 m̄ta bona p̄mixta sūt aliquib' malis ve-
 malib'. **Q**dam nō iudicabunt. ut quoz
 mala m̄ta omnino imp̄mixta sūt bonis.
 ut q̄ caruerūt fundam̄to fidei. **Q**uidam
 n̄ iudicabunt s; iudicabūt. & saluabunt.
 ut quoz m̄ta bona sūt imp̄mixta mal'
 sic p̄fector' paupum xp̄i. & quib' oya-
 thei cap̄to nonodecimo. **V**os q̄ secuti
 estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes
 duodecim trib' isrl'. **D**e p̄cedis ordinib'
 q̄tuor nota qd̄ om̄s hoīes iudicabunt in
 iudicio retributionis. s; n̄ iudicio discepta-
 tionis. **I**n fideles enī q̄a n̄ fuerūt ciues ci-
 uitatis dei. tamq̄ hostes sine ulla m̄toz
 discussione & audientia punient'. **I**sti aut'
 n̄ ideo punient' ut m̄ta eoz de nouo dis-
 cutant'. an mala ul' bona sint. s; ut bo-
 noz p̄minentia omnib' manifest'. & ut
 cont' malos appareat iusta sententia
 dampnationis. **D**ue sententie ferunt'
 in iudicio. vna p̄ bonis. alia cont' malos.
Sententia p̄ bonis continet septem clau-
 silas. **P**rima est amabilis uocatio. ibi.
 Venite. **S**c̄da ē benedictio diuina. ibi. Be-
 nedicti. **T**ercia patna dilectio. ibi. Pat̄s mei.
Quarta remuneratio retributio. ibi. **P**ro-
 p̄te. **Q**uinta est regni assignatio. ibi. Regnū.
Sexta est p̄destinatio eterna. ibi. **A**b origine
 mundi. **I**tem sententia cont' malos
 continet sex clausulas. **P**rimo a deo sepa-
 ratioem. ibi. **H**ec. **S**c̄do maledictioem. ibi.
 maledicti. **T**ercio incarcerationis inclusionē.
 & h' patet p̄ p̄positioem in. **Q**uarta p̄ acbi

Sex est gl'e p̄cepto. ibi.
 Sed uobis paratū est.

tate. ibi. igne. Quinto libationis desuatio-
nem. ibi. etnum. Sexto demonum associ-
ationem. ibi. Quod paratus est diabolo et
angelis eius. *De Inuouatione Mundi.*

Terminato iudicio statim erit *xviii.*

Inouatio mundi. que non implebitur
quoniam diu peccator est in mundo. quousque de-
dat in infernum. Sicut enim maximus ignis
elementa purgabit. cum habeat virtutem
expulsiuam. forme extirpate. sic mundum
inouabit cum habeat subtilitatem.

Mundum autem inuouari. id est pulchorem
formam induere debet. ostendit multa
plura ratione. Primo. quia sicut dignum fuit
quod elementa purgarentur. pro quod infecta
erant propter peccatum hominis. ita dignum
erit ut mundus inuouatur per glorificationem ho-
minis. Secundo. ut creature remunerentur pro
labore suo quod homini seruerunt. Tertio. quia totus
mundus per ut est possibile. redimetur homini
glorificato. Quarto. quia mundus factus est ut
homo per speculum creature deum cognoscat.
quoniam in sua natura deum uide non potest. Unde
in futuro oportet speculum meliorari et pur-
gari. ut in pulchritudine creature amplius
resulter species creatoris. Hanc uero necessitatem
quasi alio uideri non potest. sed ad
necessitatem. ut uidelicet delectationem uocem
duratis intellectualis. addat delectationem ui-
sionis sensibilis. **O**rbes celestes et sidera pro-
pter immixtionem nullam habent impurita-
tem sicut habent elementa. sed tantum motum
imperfectum. et ideo inuouabuntur. sed non pur-
gabuntur. Inuouatio uero in illis. duo requi-
ritur. scilicet motus cessatio. et claritatem
splendoris ampliore. quando stabit sol in
orientem. et luna in occidentem. ubi creati
sunt. huiusmodi haec est ratio. quia corpora sunt
ora facta sunt ad usum hominis dupliciter. uno
modo propter necessitatem corporis. scilicet ad statum ge-

neracionis et corruptionis. et ideo ces-
sante illo. cessabit motus. alio modo.
propter delectationem in pulchritudine
creature. et propter cognitionem dei in
illis. ideo lux illorum non cessabit sed auge-
bitur. Circa elementa. nota. quod terra
erit sicut cristallus. et planabitur. Aer e-
rit clarior. nec habebit impressiones quas
habet modo. et quia non erunt nubes.
neque uenti. neque pluuie. neque ices neque gra-
do. neque conuulsa neque fulgura. Ignis et
aqua sunt puriores. et manebunt non
solum secundum substantiam. sed etiam
secundum suas qualitates. quas habe-
bunt quidem quantum ad habitum. sed
non quantum ad usum. quia cum in
his duobus elementis tam actiue quam
passiue. scilicet frigiditas in aqua. et calidi-
tas in igne. magis sunt generacionis et
corruptionis principium. et talis effe-
tus ipsorum non erit amplius. et propter
hoc dicuntur haec duo elementa. quia do-
minus tunc intercedet in illis. teste
basilio super psalmum. uox domini interceden-
tis flammam ignis. ita quod calidum ultimum
frigidum glaciale tendet inferius. Per
spicuum autem in aqua. et lux in igne
manebunt. quia de omnibus elemen-
tis ignobile tendet deorsum. sic grossum
terreum et opacum ac tenebrosum et
huiusmodi. Patet ergo quod celum et
terra transibunt. quantum ad formam.
sed non quantum ad substantiam. Patet
etiam ex predictis. terminari transmu-
taciones elementorum. et generationem anima-
lium. et plantarum. quia cause illorum cessant. et
propter ista dicuntur elementa interire non
quantum ad substantiam. sed quantum ad ad-
ionem et passionem. Corpora uero supercelsa
habita quiescent. et lumine. dicuntur clarificari

et remunerari. Veruntamen illa que si-
cut dictum est intereunt saluantur in ho-
mine. qui similitudine habet cum om-
ni genere creature. et propter hoc in
hominis innouacione et glorificacione
possunt omnia innouari et glorificari.

Sicut patet *De pena Inferni. xix.*
diuina potencia in creando. sapi-
entia in gubernando. et clemencia in
tempando. sic patebit eius iusticia in pu-
nendo. Dignum enim est. ut non re-
maneat dedecus peccati sine decore ius-
ticie. Licet autem peccatum sit transito-
rium. tamen erit pena perpetua. mul-
tiplicata racione. Prima racio e. quia ho-
mo peccauit in suo etno. merito puni-
et eterno dei. *Secunda.* quia materia ignis
infernalis etna est. scilicet peccati ma-
cula. ideo et pena. *Tercia.* quia peccati
et conuictio illi qui est infinitus. Unde et
pena debet esse infinita. non quidem acer-
bitate. sed duracione. *Quarta.* quia ho-
mo p peccata punitur in se bonu. qd a
perre post hanc etnum. *Quinta.* quia
mala uoluntas reproboru etna e. Vellent
enim si possent in peccato ppetuo dele-
tari. ideo ppetuo debent puniri. *Sexta.*
qa in infinitum etrat racionalis. cum
pponit finitum infinito i iudicando.
Similitu concupiscibilis appetendo. ual-
abilis inherendo. Unde et pena est infi-
nita. *Septima.* quia dampnatus de poe
perpetuo. nuqm habebit penitencia
uetam. ideo ds numqm mutabit pu-
nitionis ipsius sententiam. *Octaua.* qa
peccatum a uita ppetua sepat. scilicet
a deo. ideo morte ppetuam pecca-
tor incurrit. Post raciones inducantur
exempla. de eadem materia. Videm eni
quod empico momentanea. dat ius

possidendi ppetuum. Sic uolacio
momentanea. morte inducit ppetua.
Item casus in foueam temporalis.
est detentio perpetua. Item plaga te-
poralis. est lues ppetuus. Quoniam
in peccato est delictacio cum contemp-
tu. merito precipitatur peccator in locu
infimui. et despectum. a maxima gla
elongatum. scilicet infernum. ubi a
despectis reb puniat. scilicet a fecib
corporum mundanor. quia in noua-
cione mundi. quiddam ignobile est
in mundo. ad locu penar confluat. et
ibi honore carceris multiplicabit.

De diuinitate Penarum.
Cum in dampnatis sit diuifi-
tas peccatoru. erit etiam diuifi-
tas penar. Unde cum in peccato sit
auersio a creatore. et conuersio ad
bonu comutabile. et deordinacio uo-
luntatis. conu dictamen racionis. me-
rito pena uariabitur p ista. Unde prop-
ter auersione. sit carencia uisionis
dei. Sed propter auersione. erit pena
materialis incendi. propter inordina-
cione autem racionis et uoluntatis. pe-
na erit uniuersi. que consistit in af-
fliccione uaria. acerbata. et eterna.
Ignis infernalis non omnes equalit
cruciabit. quoniam ab eode igne
palea alit urit. alit ligna. Quauis
autem ignis ille sit corporeus. nec
possit age in spm ipm calefaciendo.
tamen habet posse age in spm ipm.
ut instrumentum diuine iusticie.
ipm ledendo. et dolor ille est maxi-
mus. tum propter potenciam diui-
ne iusticie incendente illum igne
momentaneu. tum propo sensibilita-
te patientis. tum propter immedia-

Alij plus alij minus torque-
buntur. secundu quod plus ut
min peccauerunt. sicut ab
eodem igne

ciorem conuincionem. Infernus est
locus tenebrosus. cum sit locus iusti-
cie. lumen autem cum sit delictabi-
le. tamen lumen ingerit tristitiam
p accidens. in quantum ostendit aliqd
triste. Unde in inferno erit aliqd ob-
scuri luminis. quo dampnati uide pos-
sunt. unde dolent. unde non leten-
t. Reptori uident usq ad diem iu-
dicii glam beatorum in uniuersali. no in
particulari. quia uident eos in mag-
na gloria. sed non in quali. De hu-
iusmodi uero uisione no letant s
contristant. tum propter inuidiam
aliene felicitatis. tum propter cauen-
tiam pte beatitudinis. Post iudiciu
uero ad penas pprias ita deflectet
eorum consideratio. quod de sanctorum gla-
ria no cogitabunt. In dampnatis erit fletus
spiritualis. scilicet dolor interior. et
non fletus corporalis. qui est cum reso-
lucione lacrimarum. quia cessante motu
celi. nulla erit generacio uel corruptio.
tunc etiam erunt illa ibi. que corpo-
ralit' nunc sunt in fletu. scilicet con-
pressio cerebri. et deformacio faciei. et
huiusmodi. Vermis que dñs comina-
t. nequm materialis erit. quia nullum
animal pter hominem remanebit. Erit
autem ibi uermis consciencie. iodes
animam et corpus. In loco summo
sola est leticia. In loco infimo sola
tristitia. In medio id e in mundo.
hic sunt modo pmixta. Post die
iudicii tria loca erunt habitabilia.
scilicet celum. infernus. et limbus. que
sunt penalia. Reque sup lib quarto
de descensu xpi ad inferos. Octo ge-
nera penarum in lege scriptis tullius.
scilicet dampnum. vincula. uerba. ta-

lionem. ignominiam. exilium. mortem. et
uicium. Hec omnia possunt penus in-
fernalibus adaptari. Primum pars.
quod dampnati amiserunt deum. et
omnia bona tam gratie quam glorie. non
solum in re sed etiam in specie. Isa-
ias. Non remanebit testa. ut hauri-
atur parum aque de fonte diuine
misericordie. et igniculus de incen-
dio scilicet caritatis. quia secundum
Jeremiam. finita est estas. mellis
consumata est. De secundo. ligatis
manibus et pedibus mittentis eum in te-
nebras exteriores. ibi erit fletus et
stridor dencium. De tertio puerbis. Sal-
lei paucientes ^{ut ipse dicit} stultorum corporibus. Istud
non intelligit de materialibus malleis.
sed de diuinitate penarum. quibus impij
mallebunt. De quarto Apokalypsis. An-
tium glorificauit se et in ^{ut dicitur} delictis fuit.
tantum dare illi tormentum et luc-
tum. De quinto Isaias. Facies con-
buste uultus eorum. Immo tam igno-
miniosum erit corpus peccatoris.
quod anima resumens ipsum stupe-
bit. quando uidebit illud. quod uel-
let habere tale. scilicet quando dimidi-
um erat comestum a uermibus. De
sexto. proiciat eum in tenebras ex-
teriores. De septimo. Gregori. Ibi sem-
per mors uiuit. et hoc sicut dicitur in
Apokalypsi. erit mors secunda. De
Octauo. Trenis. Princeps puinciarum
facta est sub tributo. Nota quod damp-
nati sub tributo penarum semper seruiunt.
et tamen nunquam psoluent. Ex p
dictis collige. quod ibi erit calor ignis.
stridor frigoris. tenebre. fumus. lacrimae
interiores. aspectus demonum. clamor.
inippernum. ariditas sitis. fetor sul-

phuris. vms conscience. uncula. ca
 renna uisionis dei. ablacio spei et o
 nis salutis. Ipm etiam omne quod
 omnis creatura appetit. pena eis erit.
 quia morte querent et no inuenient.
 Ibi erit sicut dicit Augustinus pua
 fantasia. demois concupiscencia. et su
 pe irracionalis. *De gloria celesti. xxx.*

Unumquodq; est tanto pfectius.
 quanto magis coniungitur essen
 di principio. homo autem qui pfect
 tum esse expectat. duplicem habet
 finem ultimū. vnu extrinsecus. qui
 est beatitudo creata. taqm finis q qui
 escit. secund' uero est increata taqm
 finis in quo quiescit. Alio modo ui
 dicabant philosophi de beatitudine
 sed male. Dicebant enim stoici. beati
 tudine in uirtute animi consistit.
 peripatetici autem in cognitione ui
 tatis. sed epicuri in uoluptate. Nos
 autē dicimus esse duplicem beaitu
 dinem sicut prius dictum est. Ds
 remunerat suos secundū merita. A
 postol. Unusquisq; ppriam mercedē
 accipiet. secundū suum laborem. et pp
 merita. ideo gratiam p gra. Nathai.
 Ite et uos in uincam meam. et qd
 iustu fuerit dabo uobis. Et sup me
 rita. Vnde. mensuram bonam et con
 fertam ^{et superfluentem} cognitaram dabunt in sinu
 uestrum. *De dotibus i comuni. xxxi.*

Dos in patria est. quod immedia
 te et pmo animam deo coniu
 git. ut est uisio. dilectio. comprehensio.
 Sūt enim quedam dona ponē. sicut
 est sapientia et intellectus. q licet a
 nimam deo coniungat. nō tamen sine
 habitu medio. et propt' hoc nō dicim
 t' dotes. sed anime premiaciones. Do

tes etiam appellant' dona quelibet.
 que dant' anime. introductione sui
 in glam. sed dona pceptue de quib'
 sustentari debeat. Dotes sunt dupli
 ces. quedam enim sūt a pte anime.
 quibus deo tanqm principio uite
 sue sine aliquo medio coniungit. et p
 quaz medium traducit in amplex'
 sponsi indissolubiles. et fruiaciones.

Quedam uero dotes sunt ex parte
 corpis. quib' ipm corpus subicit' ani
 me. tanqm principio uite sue. ne p
 ipm anima ab actu gl'e retardet.

Nota quod dotes sunt de premio sub
 stanciali. dotes autē corpis de pmo
 accidentali. Ips dotes non habet. qd
 sponsus. dos autē possessio sponse. et
 que usum eiusdem habebit post mor
 tem uiri. Similit' nec angeli dicim
 t' habē dotes. quia cum in nuptijs
 sit consensus animoz. et unio nata
 rū. sic nō est in angelis licet pmo
 um habeant. vnde angeli nō possunt
 dici sponse. ergo non dotes habebūt
 pprie. Sponsus carnalib' dat. scilicet
 dos. id est donacio propter nuptias.
 et paraferna. Dos enim est donacio
 facta sponse ex parte patris. In diuino
 autem ds pat' dat sponse dotem ad
 possidendū. sed sponso xpo ad glam
 et honore. sed non ad usum. quia bono
 rum nūq; nō indiget. Donacio au
 tē propt' nuptias est. que a sponso
 dat' sponse. et hoc erit in futuro gau
 dium qd habebit anima a uisione
 xpi hominis. Paraferna est. qd habz
 sponsa pter dotem. sicut sunt mune
 ra que sibi dant' ab amicis et huius
 modi. et istud erit in patria. p gaudi
 um qd habebit de societate beatorz.

et congratulatione felicitatis illoꝝ.

Dotes de donis anime in generali. xxv.
autem anime tres sunt. scilicet
cognitio. dilectio. inhesio siue tenio.
que et a quibusdam uocatur compre-
hensio. que et a quibusdam fructio.
Hæc numerus multipliciter accipitur.
Primo ex parte uirtutum theolo-
gicarum. quia cognitio succedit fidei.
dilectio autem karitati. comprehensio
spei. Accipitur alio modo ex parte pote-
ntiarum anime. Cognitio namque potest
appropriari intellectui. dilectio uolunta-
ti. apprehensio memorie. Appropriatur
etiam a quibusdam tribus alijs pote-
ntijs. scilicet rationali. concupiscibili.
et uiscibili. Sensitiua non potest in-
telligi. quia deus non est obiectum
potencie sensitivæ. sed intellectiue.
Possunt etiam predictæ dotes accipi.
secundum tria. que tribus personis ap-
parentur. ut comprehensio respiciat po-
testatem patris. cognitio uero sapien-
tiam filij. et dilectio bonitatem spiritus
sancti. Circa istas dotes nota. quod
cognitio ponit rei in se presentiam.
comprehensio ponit contingentiam.
dilectio ponit amantis ad rem ama-
tam colligans. Prima dos est ani-
me cognitio. quia diuina essentia
uidebitur ab omnibus tota. sed non
totaliter. id est per se est infinita. Vide-
bitur enim diuina essentia limpi-
dus ab uno quam ab alio. et iste de-
fectus erit ex parte uidentis non ob-
iecti. quod idem erit uisum. Beati-
tudo namque consistit in perfecta opa-
tione potencie altissime. scilicet in-
tellektiue. et circa obiectum altissi-
mum scilicet deum. Ex parte igitur obie-

// conuersionem.

ti cum sit unum simplicissimum. nulla
potest esse diuinitas. sed ex parte potencie.
Nam in quantum anima una. dispo-
sita magis erit lumine glorie quam
altæ. tanto perfectius operabitur circa unum
et idem obiectum. sicut idem sol diuinitate
de a diuinitate aspiciatur. uel eadem litera
a diuinitate legentibus. secundum quod oculus
magis et minus est ad uidentem dispo-
situs. Tribus modis cognoscitur aliquid.
scilicet quod est. uel sicut est. uel quid
est. Primo modo cognoscitur deus in
uia etiam a malis. Secundo modo
uidebitur in patria a bonis. Unde Iohannes. Si-
miles ei erim. quando uidebimus cum
sicut est. suam maiestatem claritatem
bonitatem et cetera. Tertio modo nec a
bonis nec a malis uidebitur. nec in uia
nec in patria. quia finitum. Videbitur
deum in se. et deum in nobis. et
nos in deo. et deum in creaturis.
et creaturas in deo. Cognoscere autem
deum in sua essentia est uisio meri-
diana. cognoscere autem creaturas
in uerbo est uisio matutina. sed cog-
noscere creaturas in se. hoc in propo-
sitione appellatur uisio uespertina. Vide-
bitur etiam unusquisque cogitationes
alterius prout uult ipse cogitans ma-
nifestare. Unde Gregorius. Unusquisque
mentem ab alterius oculis corpulentiam
non abscondit. Videbitur itaque deum
iusti ut gaudeant. uidebunt gloriam
sanctorum ut congaudeant. Videbitur
quoque penas reproborum. ut de peri-
culorum euasione gratias agant. Et scien-
dum qualiter uideatur deus sine me-
dio. Nota quod triplex est medium.
deferens. obnubilans. et disponens.
Sine medio igitur deferente uidebitur

deus. quia dei visio non est p dista-
 ciam. sed presenciam. cum ipe ds sit et
 fencia. Vbiq; etiam videbit sine me-
 dio obnubilante. qa tollit speculu & e-
 nigma. que ambo sunt in via. Cum
 enim visus videt in presenti non pos-
 se propi debilitate in tam. excellen-
 ti luce figi. necesse e habere medium.
 id est speculu creatur. et te usam. pro
 hoc obicere relucet tibi similitudo. vn-
 de videm in enigmate id e obscure.
 quia sine medio. Videbit quoq; sine
 medio. quia ds cognoscer seipo. et no
 pro aliqui abstractam similitudine. a-
 lias creatura esset tunc. et ds no esset
 uere suus omnium. Non autem videbit
 o ds sine medio disponente. quod e g-
 cia & gla. Oportet eni pporcione esse
 in uidentem & uisu. hec autem visio
 erit ex pre uidentis et no rei uise.
 Sciendumq; quod multiplex est me-
 dium. Primum medium est peccatu.
 Vnas. Peccata nostra diuiserunt
 in nos & deu nostru. Quid est me-
 dium impie. Secundum est mediu
 creatur. apostolus. Inuisibilia dei a
 creatura mundi p ea que facta est in-
 tellecta conspiciunt. hoc est mediu phi-
 losophor. Tertium medium est figure.
 Apostolus. Omnia in figura continge-
 bant illis. Illud mediu fuit patriarcha-
 rum. Quartum mediu est scriptur.
 Psalmus. Declaratio sermonum tuor
 dabo intellectum dne. hoc e mediu fi-
 dei. Apokalypsis. Esto fidelis usq; ad
 morte. et dabo tibi coronam uite. hic
 est mediu fidelium. quo tanqm in
 enigmate uidebim deū. Sola dos a-
 nime e dilectio. sed in dictionem
 uirtutem et

cia est duplex. Vna est secundum ha-
 bitum. quia uirtus est id pprie. quod
 trahit de statu grē in statum glē. Dos
 autem est quod sup merita datur in-
 ductione sponse. Alia est differentia
 penes obiectum. quia licet obiectum
 utrobq; sit deus. non tam secundū
 qd deus. sed erit obiectum uirtutis.
 in qntum est summa bonitas. obiectū
 autem dotis in qntum unibilis in
 unū spm. Nota quod fides et spes
 euacuabit in para. karitas uero no.
 nec secundum te. nec secundum adū
 ei euacuabit. sed secundum modū.
 quia imperfectio ei tollit. Dicit etiam
 Augustinus. quod fidei succedet spes
 qm uidebim. spei uero succedet bea-
 titudo. ad qua pueniuri sum. sed ka-
 ritati nihil succedet. quia poca auge-
 bit. Tercia dos anime e comprehensio.
 que e tenio uisi & animati. uel est
 tenio boni. uel ueri pmi. et istud ue-
 rū e pro ut comprehendē p accingē ac-
 cipit. et no complecti diuinam immen-
 sitate. *De dotib; Corpis i gene & in spe.*
Consequer res habet esse *ae. xxiiij.*
 pfectius in suo toto. qm p se. Vn-
 de cum anima no a corporali corpe
 sepata. maxime cum non impediatur
 tunc a corpe sicut modo. qm poca de
 glorificatione corpis habeat gaudiū
 finitale. Dotes corpis sūt quatuor.
 Quar numer sic accipit. Nam ad h
 quod corpus pfecte sit subiectum aie.
 nec eam impediatur in opib; glē qtuor
 respunt. qz duo pinent ad sensū.
 & duo ad motum. Quo ad sensum
 duo respunt. unū e ut facile sit ac-
 ceptabile spenerū sensibiliū. ad quod
 disponit claritas. Alterū ut non sit

T

receptibile passionum ignobilium.
ad quod disponit impassibilitas. **Q**
ad motum etiam duo requirunt. **V**
num est. ut per contrariam inclinatio-
nem non resistat suo motori. ad quod
disponit subtilitas. Aut sufficiencia
talis est. quia in homine quadru-
plex est compositio. **P**rima est quali-
tatum contrariarum. **H**ec compositio erit
perfecta. quando qualitates ita equa-
buntur. quod nulla pugnetur con-
trariam. hoc facit impassibilitas. **S**e-
cunda est compositio materie cum
forma. **H**ec autem compositio erit per-
fecta. quando materia tota vincitur
a forma. penes hanc perfectionem su-
muntur subtilitas. **T**ercia est compositio
corporis organici cum anima. perfec-
tio illius compositiois est. quod om-
nia organa sine impedimento mo-
bilia sint ab anima. penes hanc perfec-
tionem sumuntur agilitas. **Q**uarta est
compositio corporalis cum spiritibus
lucidis. quibus movetur anima corpore. **E**
t huic compositiois secundum perfectum
statum respondet claritas. **T**ercio su-
muntur numerus predictorum secundum pro-
prietates que sunt in elementis. **N**am pe-
nes aque transpareniam sumuntur cla-
ritas. penes terre soliditatem sumuntur
impassibilitas. penes ignis subtilita-
tem sumuntur subtilitas. penes mobilita-
tem aeris sumuntur agilitas. **Q**uarto su-
muntur iste defectus secundum quatuor
defectus. quos habet corpus humanum
a quatuor elementis. de quibus com-
ponitur. **H**abet enim corpus humanum
ab igne caliditatem. et inde nigredinem.
a terra grossitatem. ab aere passibilita-
tem. ab aqua frigiditatem. et inde tardi-

tatem. **S**ed ista tolluntur per quatuor dotes
corporis. **X**ps assumpsit quatuor dotes cor-
poris ante passionem suam. sicut dicit
hugo de sancto victore. **C**laritatem in
transfiguratione. agilitatem quando
ambulavit super mare. **S**ubtilitatem in
natiuitate. quia salva uirginali me-
gritate matris natus fuit. **I**mpassibi-
litatem in cena. quando corpus suum
dedit discipulis. quod intelligendum est
secundum actum non secundum ha-
bitum. quia aliter derogaretur diuinis
miraculis. **P**rima dos corporis est claritas.
Sed nota quod dicitur aliquid clarum du-
pliciter. aut quia per uisum. sicut dicitur
uirum clarum. aut quia lucidum. si-
cut stella dicitur clara. corpus autem glori-
ficatum non est per uisum sed lucidum.
Vnde hoc modo erunt corpora clara.
Duo enim sunt que causant obscuri-
tatem in corpore. **U**num est materie im-
puritas. **A**lterum est luminis impenetrabilitas.
Tunc uero tollitur utrumque. scilicet il-
la impura densitas. et obscuritas.
que est ex modicitate luminis. et ita
erunt corpora clara. **N**ota quod corpora septies
tam clara erunt sicut sol modo. quia
dicitur. quod fulgebunt iusti sicut sol.
Sed teste ysaias. erit lux lune sicut
solis. et lux solis sicut lux septem die-
rum. **S**ciendum quoque quod corpora
sanctorum non equaliter erunt clara. quia
melior anima melius habebit corpus
et lucidius. **V**nde dicit corpus christi su-
pra modum excellat claritatem illorum.
tamen in comparatione sanctorum potest
claritas eius comparari claritati solis. se-
cundum illud. **V**obis timentibus nomen
meum ouerit sol iusticie. id est christus.
sed claritas sanctorum potest respectu

107.
xpi comparari lumini stellay. Unde apostolus. Stella differt a stella in claritate. hoc est quod sancti plus vel minus lucent secundum gradum meritorum. Claritas uero puerorum qui post baptismum moriuntur. antequam ueniant ad annos discretionis. comparari possunt lumini lune. quia sicut luna non habet lumen a se sed a sole. ita isti non habent gloriam a proprio merito sed a christo. Baptismus enim ex passione christi habet efficaciam. Sed alia dos est corporis. ita ut a nullo exteriori agente ualeant immutari. Preterea quoniam corpora sanctorum sunt composita ex contrariis. illa tamen contrarietas erit ad omnimodam equalitatem et concordiam redacta. Dixerunt autem quidam. quod impassibilitas sanctorum resultabit ex natura quinti corporis. et hoc non est uerum. quia nihil de corpore quod essentiae uenit in compositione manentem corporum inferiorum. Differentia est inter impassibilitatem sanctorum. et ade in statu innocentiae. et puerorum in limbo. quia impassibilitates sanctorum erunt non posse pati. sed impassibilitas ad se suum posse non pati. impassibilitas uero puerorum in limbo. erit nihil pati. et hoc non est ex potentia resistendi lesioni extrinsece. quam non habebunt. sed ex ordine diuine misericordie. que non permittit eis aliquid adhiberi. per quod possunt ledi. Ex quo patet. quod si tales pueri post resurrectionem ponerentur in ignem. lederentur ab eo nisi obstarat diuina iusticia. Secus est de corporibus glorificatis. que si etiam ponerentur in inferno. non sentient ex hoc aliquam lesionem. Tercia dos est subtilitas.

que aufert grossitiam corporis tantum ex materialitate. et compositione elementarium quantitati. Notandum autem quod duplex est subtilitas. scilicet una ex corpore materie partium stantium. non proprie. et ex tali subtilitate efficitur corpus facile diuisibile. et non exiguum in corporibus glorificatis. Alia ex perfecta uinctiua forme super materiam. et huius subtilitatis est unitas. sic solus deus dicitur subtilis. et hoc modo erunt corpora subtilia. Sciendum ergo. quod in eodem loco non possunt existere duo corpora non glorificata. alioquin sequeretur inconueniens. scilicet quod in uno corpore glorificato esset potentia agendi. ac intrandi partes alius corporis. in alio esset potentia resistendi. Corpus uero gloriosum potest simul esse in eodem loco cum corpore non glorioso. secundum dictum quondam. quod tamen fides non habet. nec auctoritas. et ratio demonstratiua contradicit. habet tamen aliquid apparencie per se. nam sicut in corporibus non gloriosis. ipsa grossities impedit. ne duo corpora possint esse in eodem loco. quia unum alteri resistit. ita grossities ista per gratie subtilitatem tollitur a deo quod corpus non gloriosum non possit resistere glorioso. ita quod corpora gloriosa penetrabunt alia corpora. non ulla diuidendo sed intrando manente distinctione dimensionum utriusque corporis. Quarta dos corporis est agilitas. que tanta erit sicut dicit Augustinus. quod panis ubi uult spiritus erit corpus. Veruntamen sicut melior anima corpus habebit lucidius. sicut et angeli. ita tamen quod uoluntas sanctorum erit omnino coniuncta rationi. Unde uoluntas eorum

non appetet quod non debet. Si uoluntas anime melioris nolle rationabili moueri corpus suum citius qm alterius. Unde patet quod in omnibus uerificat dictum Augustini. scilicet quod ubi uolet spiritus. protinus et erit corpus. Quare corpora modo sunt tarda et tunc agilia. hoc est ratio. quia nunc in corpore duplex est motor. scilicet natura elementa p̄ dominans. que mouet ad terminatum locum. et uoluntas anime que mouet indifferent ad quemlibet locum nunc autem ^{sup} corpora tarda ex contraria inclinatione nature ad uoluntate. quia tertia predominans naturalit̄ trahit deorsum. in futuro autem natura talit̄ erit subdita uoluntati. Unde et mouebit corp̄ ad imp̄m spiritus. **De Aureola. xxv.**

Aureola est mentis speciale gaudium. ueniens ex ope precellenti et prouilegiato. Sciendum autem quod sicut ex gaudio specialis p̄m̄. quod cum aureola redundat in corpore q̄da decore qui est gl̄a corporis. ita ex gaudio aureole. resultat aliq̄s decore in corpore. nō aureola sit principalit̄ in mente. sed p̄ quanda redundancia fulgeat in carne. Sciendum tamen. quod decore cicatricum. que in martirum corporibus apparebunt. nō potest dici aureola. quia martires aliqui cicatrices nō habebunt. utpote sicut q̄ sunt s̄mersi. uel famis media. uel squalore corporis interempti. et illi tamen aureolam habebunt. Tribus generibus beatorum debet aureola. q̄d patet multiplici ratione. p̄mo ab opib̄ excellentibus triū preciarū. Excellentissimū

autem opus rationalis. est predicatio ueritatis. Excellentissimū opus concupiscibilis. est obseruacio castitatis uirginalis. Excellentissimū op̄ irascibilis. est p̄pessio mortis. Unde patet. quod ^{predicantibus} predicantibus et uirginibus et martiribus debet aureola. Secundo patet horum numerus et sufficiencia. ex hostibus quos p̄ pugnas magnificas uicerunt. qui sunt mundi. caro. demonia. Martires enim uincunt mundum. Virgines carnem. predicatores dyabolū. quem nō solū de se. sed etiam expellunt de cordibus aliorum. Tercio idem patet p̄ uictoriam triplicium passionū. Sunt enim passionēs imate. et illate. et in corporibus alienis. sed passionēs imatas superant uirgines. illatas martires. illa autem que sunt in alienis corporibus uincunt predicatores. Quarto distinguunt aureole. secundū ea. quibus x̄po nobilissimo conformantur. X̄ps enim fuit doctor. secundū quod mundo ueritatē manifestauit. fuit etiam martir. secundū quod a mundo passionē sustinuit. fuit etiam uirgo. secundū quod puritatē seruauit. Quōd simulantur aureole. secundū p̄figurationē in ueteri testamento. tria enim habebant aureolas. sicut legitur in exodo. scilicet altare incensūs. ardia federis. et mensa p̄p̄ositionis. Prima significat aureolam martirū. q̄ corpora sua sup̄ altare passionis imolauerunt. Secunda significat aureolam uirginum. que sicut archa federis. auro fuit intus et ext̄ decorata. ita uirginitas mentē et corp̄ ornat. Tercia significat aureolam p̄dicatorum. qui sicut mensa p̄p̄ositionis ministrant

panes doctrine. Aureola diminutive di-
 citur et hoc in copacione ad aurea.
 Unde nota. quod in aureolam et
 aurea et palmam est differentia. Au-
 rea est premium substantiale. quod
 metaphorice dicitur corona. ex parte
 meriti. quia non respondet generi
 opis. sed radia karitatis. tum ex pte
 premij. quia p hoc efficitur homo par-
 ticeps divinitatis. et p consequens re-
 gie potestatis. tum ratione perfectio-
 nis. qua significat figura circularis.
 Aureola vero est premium acciden-
 tale. sed illud quod respondet opi ex-
 cellenti et privilegiato. scilicet marti-
 rio. uirginitati et predicacioni. Pal-
 ma est premium accidentale. quod
 nec radia nec opi debet. sed uolunta-
 ti. tale premium habet sanctus Marti-
 nus. ex eo quod martirium desida-
 uit. licet opus non fuerit subsequens.
 Unde cantat de ipso. Quam et sigla-
 dius persecutoris non abstulit. tamen
 palmam martiry non amisit. hec au-
 tem palma nec aurea nec aureola debet
 dici. *De Aureola in Specie. xxv.*

Aureola prima debet martiribus. i.
 quibus perfectissima victoria est de ex-
 pugnatione exteriorum. et hec perfectio vic-
 torie consideratur in duobus. Primo ex
 magnificatione passionis illatas exte-
 rius. precipue tenet mors locum. Preter-
 rea dolor tactus alijs omnibus doloribus
 preminet. et ideo in hoc gloriosior est
 victoria. Secundo consideratur ex cau-
 sa pugne. que ipse xps est. martire
 enim non facit pena sed causa. id est
 mors suscepta propter xpm. Sciendum
 quod martirio non debet premium. secu-
 ndum quod ab exteriori infligitur. sed secundum

hoc quod uoluntarie sustinet. quod
 non meremur nisi p ea que in nobis
 sunt. et non p ea que extra nos sunt.
 sicut nec demeremur nisi p ea que extra
 nos. Quanto autem quod quis sustinet
 uoluntarie. difficilius est se sustine-
 re. tanto uoluntas que propter xpm il-
 lud sustinet. ostendit firmitus in
 xpo fixa. et ideo excellencius ei pre-
 mium debet. Aureola debet uirgi-
 nibus pro singulari uictoria. quam de
 carne obtinent. contra quam continue
 bellum gerunt. Omnes autem et uidue
 pugnant contra carnem. perfectius tamen
 uirgines triumphant. quia nobilis-
 simum genus uictorie est. hosti num-
 quam celsisse. Illis uirgibus aureola tan-
 tummodo debet. que propositum ha-
 buerunt uirginitatis perpetuo con-
 uandi. Omnes autem hoc propositum
 fuerit interruptum. integritate tamen
 carnis manente. dum modo in fine
 uite inueniatur ad premium propositum
 redisse. quia integritas mentis re-
 parari potest. sed non uirginitas car-
 nis. Si autem sit aliqua uirgo car-
 ne. et si propositum non habuerit. p-
 perpetuo uirginitatem seruandi. non
 tamen est dubium. quin habitura
 sit speciale gaudium. de incorrup-
 tione corporis super essentialia gaudium.
 sicut etiam innocentes gaudebunt.
 quod immunes a peccato fuerunt.
 quibus peccandi oportunitatem non
 habuerunt. Nota quod aliqua potest
 corrumpi carne. nec tamen aureo-
 lam amittere. sicut illa que uolens
 opprimat. Unde dixit lucia. Si mu-
 tam me corrumpis. mentes michi
 duplicabit ad coronam. quod non

Handwritten marginal note in red ink.

est intelligendum de aureola dupli-
cata. sed quia duplex simul repon-
tabitur unum de uirginitate custodia.
et aliud p inuicia qm̄ passā ē. Scien-
dum igitur qd̄ debet uirginib' fruc-
tus centes. et hoc quia celeste
uitā ducunt. que significat p centū.
quia numerus ille de leua transit
ad dextram. Viduus ergo debet fruct'
sexagesim'. quia tales exerce se debet
in opibus misericordie. que significā
t p sexaginta. Coniugatis debet fruct'
trigesim'. q̄a talib' sufficit imple
decalogū in fide inuitatis. Ex ductu
enim ternarū in denariū fiunt tri-
ginta. Tercia aureola ē predicatorū. q̄a
pfectissima uictoria cont' dyabolū ob-
tinet. quando quis nō solum dyabo-
lo. impugnantē non cedit. sed etiā eū
de regno illius expellit. et nō solū a
se sed etiam ab alijs. nec est dicendū
ut quidam uolebant. quod aureola p̄-
dicatorū debeat prelati. tantūmodo. q̄
b' competit ex officio predicare et docē.
sed quibuscumq; q̄ exercent licite actū
istum. Prelatis autē nō debet hec au-
reola. quamuis habeant officium predi-
candi. nisi actu predicent. quia aureo-
la nō debet habitui. sed actu pugne.
secundū illud apostoli. Non coronabitur.
nisi qui legitime certauerit. Notandū
autē. quod predicare et docē cum sint
actus misericordie. int' spirituales ele-
mosinas computant. **E numeratio**
ultimo. celestiuoy Gaudioy. xxvii.
Celestiuoy gaudia sub epologo nume-
rem. non quidē singla generū. sed ge-
nera singuloy. Tot enim sunt gaudia
particularia. que quibet habet in se
uel in alijs. quod ea soli dei noticia

comprehendit. et illi quos summa scientia
uoluerit scire ea. tantum enim gau-
debit quisq; de bono altius. quantum
de bono p̄cipio. non tamen est intelli-
gendū de intentione gaudij. et de no-
minib' gaudioy. Tot igit' et tanta ibi
sunt gaudia. quod omnes arithmetici
hui' mundi nō possunt numerare. om-
nes geometre nō possent mensurare.
omnes gmatici. dyalectici. et rethorici.
non possent ea sermōib' explicare.
quia quod oculus nō uidit. nec auris
audiuit. nec in cor hominis ascendit.
Gaudebunt igit' sancti sup se de ui-
sione dei. ante se de celi. et aliarū cor-
poraliū pulchritudine. int' se de cor-
poris et anime glorificatione. ex se
de angloy et hominū associacione. vs
omnes sensus spirituales ineffabili
delectacione reficiet. cum ipse obiectū
omnium sensuū spiritualiū sit futur'.
Erit namq; deus speculū uisui. cythara
auditui. mel gustui. balsamū olfactui.
flos tactui. Ibi erit candor et feruor et
tinalis. amenitas uernalis. habundan-
cia autūpnalis. reſes hyemalis. Ibi teste
Augustino. fulget quod nō capit locus.
sonat quod non sonat tempus. olet qd̄
nō spargit flatus. sapit quod nō minu-
it edacitas. heret. quod non diuellit so-
cietas. Itē sicut dicit Augustin'. ds sine
fine uidebit. sine fastidio amabit. sine
fatigacione laudabit. ibi uidet stulticia
a sapientia salomonis. ibi esset defor-
mitas pulchritudo absolonis. ibi esset
tarditas uelocitas asahelis. ibi debilitas
iudicant' fortitudo sampsonis. Ibi esset
mortalitas longa uita marusalem. ibi
esset paupertas regnū augusti. Ibi secū-
dū Augustinū nihil obest. nihil deest.

nihil defluit. nihil ex^o quod appetat.
 nihil int^o quod fastidiat. Ibi secundū Bⁿ
 nardū. d^s erit racioni plenitudo lucis.
 uoluntati. multitudo paci. memorie.
 continuacio eternitatis. Augustin^o in lib^o
 de corpis et anime misera uita. O caro
 illā uitam amplecti debuisti. ubi sine
 morte uita. ubi uiuentus sine senectu
 re. Vbi lux sine teneb^s. ubi gaudiū sine
 tristitia. Vbi pax sine discordia. Vbi uo
 luntas sine iniuria. Vbi regnū sine cōmu
 tatione. Bernhard^o. Ictes sanctorū tā
 magna ē. quod nō potest mensurari. et
 tā multa. qd nō potest numerari. tā copi
 osa quod nō potest finiri. tā p^oiosa qd
 nō potest estimari. Augustin^o. Reuera
 diligenter se. quod p^omittit d^s fi
 de nō capio. spe nō attingo. karitate
 nō cōprehendo. desideria et uota trāscē
 dit. acq^ori potest. estimari nō potest. ha
 bebunt sancti de p^oceptione fructū. sed
 non de sacietate fastidiū. Ibi secundū
 Augustinū. carmina non defunt. p^omnia
 non deficiunt. ibi nihil quod ambit^o
 deerit. ibi nihil desiderat quod nō aslit.
 Illa beatitudo sicut ait Augustin^o. in du
 ob^o consistit. scilicet in p^osentia omnis
 boni. et uita absentia omnis mali. De
 ista gloria sic loq^o Augustin^o. O uita
 uitalis dulcis et amabilis et semp socia
 lis. ubi sūma securitas. secura tranquil
 litas. tranquilla iocunditas. iocunda fe
 licitas. felice eternitas. etna beatitudo. et
 beata cui sine fine uisio. atq^o laudatio.
 O d^one deus meus. ibi affluentia diui
 ciarū. influentia deliciarū. confluentia bo
 norū. Deniq^o de gaudijs celestib^o nota
 uersus. Mens cognoscendo docet^o amā
 do fruendo. Est lib^oale citū. clarū cor
 pus paciens nil. Corpora sanctorū cita

liba forcia sana. Pulchra. uoluptatis ple
 na. sed absq^o pati. Sent^o amicitia conce
 dia plena potestas. Pax secura. dec^o et
 gaudia sunt animab^o. Gaudia pax re
 quies lib^o secura uiuent. Nō peccat sa
 piens san^o diues redolens laus. Aureo
 lam martir^o doctor uigog^o meret. fruc
 tus centen^o sexagen^o tricen^o. Vigi
 nib^o uiduis et cōiugib^o tribuet. Ex om
 nib^o p^omissis collige. quedā spectare
 gaudia solū ad animam. quedā ad cor
 pus. quedam ad cōiunctū. que tamen
 felia sine quisq^o beatus secundū meri
 ta recipiet. sine fine. **Explicit iste**
liber. Sit Scriptor Examine lib^o.
Ame^o. a o e x.
Ibi Sancti Michaelis in Sybg. sc^o
 tus Anno d^oni Millesimo trecent
 elimo Undecimo. temporib^o d^oni The
 oderici Abbis secundi. studio henrici
 sūmi p^ouis. labore Scotonis scripto
 ris. ante p^ofectionē hui^o lib^o mortui.
 Quē librū siq^o dicto cenobio ui uel
 fraude abstulerit. anathema sit. nisi
 reddiderit. fiat. Am e xj.

